

Tisdagen den 10 mars

Kl. 13.00–15.58
18.00–20.19

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 19 och 20 februari justerades.

§ 2 Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Johan Pehrson* (FP) avsagt sig uppdraget som suppleant i EU-nämnden.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Tredje vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2014/15:23 för torsdagen den 5 mars i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från miljö- och jordbruksutskottet.

§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2014/15:340

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:340 Offensiv finanspolitik till följd av minusräntan
av Niklas Wykman (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 7 april 2015.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 5 mars 2015

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:351

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:351 Konskevenser av borttagande av den s.k. bortre parentesen i sjukförsäkringen

av Mats Persson (FP)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 7 april 2015.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 6 mars 2015

Socialdepartementet

Annika Strandhäll (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditions- och rättschef

§ 5 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Civilutskottets betänkande

2014/15:CU7 Bostadspolitik

Finansutskottets utlåtande

2014/15:FiU16 En investeringsplan för Europa

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden

2014/15:MJU4 Vattenvård

2014/15:MJU7 Kemikaliepolitik

2014/15:MJU8 Avfall och kretslopp

Konstitutionsutskottets betänkande

2014/15:KU8 Allmänna helgdagar m.m.

Försvarsutskottets betänkande

2014/15:FöU7 Vissa frågor om Försvarsmaktens personal

Skatteutskottets betänkanden

2014/15:SkU12 Beskattning av flygbränsle och fartygsbränsle

2014/15:SkU16 Inkomstskatt

Anf. 1 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Penilla Gunther har frågat mig på vilket sätt jag tänker säkerställa att statliga Jernhusen – och andra statliga bolag – följer den konkurrenslagstiftning som riksdagen har beslutat ska gälla. Jag vill upplysningsvis informera om att arbetet inom regeringen är fördelat så att det är finansmarknads- och konsumentminister Per Bolund som ansvarar för förvaltningen av Jernhusen AB. Jag ansvarar för en enhetlig ägarpolitik avseende bolag med statligt ägande, och det är i den egenskapen som jag svarar på interpellationen.

Bakgrunden är att Jernhusen i januari innevarande år vann Trafikverkets upphandling som innebär att Jernhusen får en nyttjanderätt med möjlighet att sätta upp reklambärare på specificerade platser, tågpererronger, och att sälja reklammedia i dessa.

Bedömningen av de inkomna offerterna har gjorts av Trafikverket, och jag utgår ifrån att denna bedömning har gjorts dels utifrån kraven uppställda i förfrågningsunderlaget, dels ur ett upphandlingsrättsligt perspektiv. Vidare har vi i Sverige en väl etablerad rättspraxis för överprövning av myndigheters beslut och därmed offentliga upphandlingar. Vid misstanke om en överträdelse av konkurrenslagen kan man vända sig till Konkurrensverket för prövning.

Jernhusen lyder, i likhet med övriga bolag med statligt ägande, under samma lagar och regler som privatägda aktiebolag. Vidare finns det särskilda regler i konkurrenslagen, 2008:579, som hanterar konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet. Dessa innebär i korthet att domstol kan förbjuda staten, kommuner och landsting att sälja varor och tjänster på ett sätt som begränsar konkurrensen. Även uthyrning innefattas. Utöver tillämplig lag har Jernhusen att följa statens ägarpolicy och riktlinjer för företag med statligt ägande, vilket bland annat innebär att bolaget ska agera långsiktigt, effektivt och lönsamt och i övrigt agera på ett sätt så att bolaget åtnjuter offentligt förtroende.

I Jernhusens bolagsordning framgår, såsom som interpellanten anger, att bolaget ska, inom ramen för kravet på affärsmässighet, vara ett ledande företag i utvecklingen av den svenska transportsektorn med anknytning till järnväg i syfte att främja och stödja kollektivt resande och godstransporter på järnväg. Därutöver anger bolagsordningen att Jernhusen ska tillhandahålla tjänster med anknytning till kollektivt resande och därmed förenlig verksamhet. Jernhusens vision för reklametableringar i resenärsmiljö innebär att arbeta för en enhetlig station, och i det finns ett värde att även inkludera perrongerna.

I likhet med ett flertal av de statligt ägda bolagen agerar Jernhusen på en konkurrensutsatt marknad. Ett av statens viktigaste verktyg för en aktiv och professionell ägarstyrning är att fastställa och följa upp tydliga mål. Det övergripande syftet med målen är att verksamheten i bolagen bedrivs effektivt och långsiktigt. För de bolag som verkar på konkurrensutsatta marknader ska de ekonomiska målen också bidra till att ge bolaget marknadsmässiga villkor och därmed säkerställa att konkurrens sker på lika villkor. Jernhusen har bland annat som mål att leverera en avkastning

på eget kapital på 12 procent, vilket bedöms vara såväl ambitiöst som rimligt ur ett marknadsperspektiv.

Anf. 2 PENILLA GUNTHER (KD):

Fru talman! Jag vill naturligtvis tacka näringsministern för svaret, och jag vill vara den första att hålla med om att det är viktigt att konkurrens sker på lika villkor på konkurrensutsatta marknader. Därför är jag lite förvånad över svaret från näringsministern när det gäller Jernhusens agerande. Jag vill peka på riskerna. Om vi uppmuntrar statliga bolag att etablera sig på nya marknader, och de därmed börjar konkurrera ut privata företag för att leverera högre avkastning till staten, innebär det med all säkerhet att de bryter mot konkurrenslagen, vilket knappast kan vara en uppgift som de statliga företagen har fått av sina ägare.

I detta fall anser jag att det inte går att bortse från att Jernhusen faktiskt bryter mot konkurrenslagen. De har med sitt agerande snedvridit konkurrensen på reklammarknaden. Det går inte heller att bortse från att Jernhusen är beredda att etablera sig på detta område, trots en ekonomisk förlustkalkyl i uppdraget för Trafikverket. Det finns nämligen ingenting i detta avtal som säger att det skulle gå att få något slags vinst i det hela, och det är kanske inte heller ett effektivt sätt att hantera skattebetalarnas pengar.

Dessutom finns det en risk i och med detta att Jernhusen har agerat i strid med EU:s statsstödsregler. Genom att agera garant för den privata aktör som de samverkar med får den aktören särskilt förmånliga villkor.

De som har följt mig i debatten tidigare vet att jag har uppmärksammat olika fall där både myndigheter och offentliga bolag inte har lyckats så bra på detta område med just konkurrens. Så sent som i januari talade jag om vikten av att titta på vilken typ av kärnverksamhet som ägaren, staten, ska ägna sig åt i sina bolag.

Det gör mig oroad när jag märker att det finns en trend som faktiskt går i motsatt riktning till vad som är sunt.

Jag har följt bland annat myndigheten Kriminalvården som genom prisdumpning har etablerat sig på stortvättsmarknaden och utan vinster har konkurrerat ut privata tvättaktörer i Göteborgsregionen. Jag har träffat flera av dem och vet att det är en realitet.

I detta fall handlar det alltså om ett statligt bolag som försöker plocka marknadsandelar genom att vinna i offentlig upphandling. Jag vill inte kasta någon skugga över hur Trafikverket har upphandlat. Men här är uppgifterna offentliga, och det går inte att tolka Jernhusens agerande på något annat sätt än att själva uppdraget inte ska ge någon vinst utan bara syftar till att ge dem en större del av denna marknad. Detta är, enligt min mening, inte förenligt med lagen.

Därför fråga jag återigen näringsministern vad han önskar göra för att säkerställa att statliga Jernhusen och andra statliga bolag ska följa den konkurrenslagstiftning som riksdagen har beslutat ska gälla.

Anf. 3 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag tackar för följdfrågorna. Det som jag har försökt konstatera i interpellationssvaret är att jag som ansvarig minister för ägarfrågor inte är inne och avgör enskilda beslut i enskilda bolag, utan det är bolaget som har genomfört den aktuella affären, och det är styrelsen

som har bedömt att den här affären är förenlig med bolagets verksamhetsmål. I bolagsordningen anges det bland annat att bolaget kan erbjuda tjänster med anknytning till kollektivt resande.

De reklamplatser som nu upplåts av Trafikverket är belägna på plattformar och plattformsförbindelser och därmed med anknytning till just stationerna.

Jernhusen har sedan tidigare en medieaffär som omhändertar och säljer utrymme på alla reklamplatser inom de egna stationerna. Utifrån detta perspektiv anger bolaget att det här är inom ramen för den bolagsordning som gäller inom i princip den verksamhet som man bedriver på stationer när man har dessa tjänster med anknytning till verksamheten i bolaget.

Det jag vill vara noga med att säga är att jag inte gör bedömningar av om det är rätt eller fel. Det finns andra som gör de bedömningarna. Jag är i mitt svar tydlig med att alla statliga bolag, men också privata bolag, ska följa de lagar och regler som gäller. Det är extra viktigt att statliga bolag agerar föredömligt för att åtnjuta allmänhetens förtroende.

När det gäller lönsamhetsfrågan är jag noga med att säga att vi har satt ett avkastningskrav på det här bolaget som vi bedömer är både ambitiöst och sätter verksamheten under väldigt affärsmässiga villkor – 12 procent gör att bolaget inte kan ägna sig åt verksamhet som är olönsam eller på något sätt inte konkurrerar med de andra aktörerna på marknaden.

Det är alltså vår bedömning, men jag är noga med att säga följande: Finns det bedömningar att det här inte har skett enligt regelverket finns också regler och lagar för hur man överklagar de upphandlingar som har gjorts. Det får prövas i juridisk ordning.

Mitt besked är att bolag ska följa lagar och regler och att det är styrelsen som ansvarar för de affärer som genomförs i bolagen. Styrelsen i det aktuella fallet har angett att man gör det här inom ramen för bolagets verksamhetsmål.

Anf. 4 PENILLA GUNTHER (KD):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Det är intressant att konstatera, vilket näringsministern inte kommenterade i sitt svar, att Jernhusen har varit väldigt uträknande i det här fallet. Man har nämligen etablerat ett dotterbolag som hanterar just de här sakerna med reklammarknaden, så det är klart att det finns en tydlig och klar tanke hos Jernhusens styrelse bakom hur man har agerat i det här fallet.

Om man har etablerat ett dotterbolag med särskild verksamhet, som ska hantera just reklamutrymmena på fastigheterna, innebär det att man har tänkt att någonting ska göras i det extra bolaget. Det handlar bara om att just ta ett uppdrag på en annars helt kommersiell och privat marknad.

Återigen uppstår alltså frågan hur ett statligt fastighetsbolag som har hand om fastigheter i första hand på stationer har tänkt när det samtidigt vill ha en så att säga inhouseverksamhet, som uppenbarligen inte behöver ge någon större avkastning utan kan ta på sig uppdrag som inte ska ge någon vinst över huvud taget.

Om Jernhusen själv står för investeringsrisker och den privata aktören deltar med begränsat risktagande kan vi också fundera över statsstödsreglerna, som talar om att man inte får gynna privata aktörer genom särskilt förmånliga villkor. Dessutom skulle samarbetet i sig kunna vara konkurrensbegränsande på det här viset, eftersom Jernhusen Media

och den privata aktören har lämnat ett gemensamt anbud för att minska konkurrensen och sedan dela på uppdraget. Det är alltså lite mer komplicerat än vad jag tycker att näringsministern gör gällande.

Jag tar i alla fall allvarligt på detta, för om vi ger signaler till våra andra statliga bolag om att det här förfarandet är okej kan det naturligtvis få fler och mer allvarliga konsekvenser i och med att andra statliga bolag skulle kunna tänka sig att göra likadant. Mina ytterligare frågor är därför: Vad gör vi åt det här? Vad säger näringsministern om att man faktiskt bildar ett dotterbolag för att säkerställa en helt ny marknad för det som i övrigt är ett fastighetsbolag som inte har med frågan att göra?

Anf. 5 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag läser om verksamhetsmålet i Jernhusens bolagsordning. I § 3 Verksamhet står det:

”Bolaget ska, inom ramen för kravet på affärsmässighet, vara ett ledande företag i utvecklingen av den svenska transportsektorn med anknytning till järnväg i syfte att främja och stödja kollektivt resande och godstransporter på järnväg. Bolaget ska direkt eller indirekt genom dotter- och intressebolag utveckla, förvalta och äga fastigheter, tillhandahålla fastighetsrelaterade tjänster och andra tjänster med anknytning till kollektivt resande och godstransporter på järnväg samt att bedriva därmed förenlig verksamhet.”

Det är detta bolagsstyrelsen har att arbeta efter. Bolagsstyrelsen har då motiverat och, precis som beskrivs av interpellanten, sagt att en del av detta är att upprätthålla enhetliga perronger och jobba med intrycket av detta. Det är en del av att tillhandahålla tjänster som gör det mer attraktivt att resa kollektivt och bedriva den verksamhet Jernhusen gör. Man har också haft medieaffären under en tid, för att just sälja reklamutrymme och så.

Skulle det visa sig att man vill pröva juridiskt om ett bolag, statligt eller privat, har brutit mot några regler – för statliga bolag kan det handla om både konkurrenslagstiftning och statsstödsregler – ska det prövas. Det måste då göras på ett korrekt sätt. Det jag som näringsminister är noga med är att jag lägger ansvaret i händerna på styrelsen, för det är styrelsen som har att såväl förvalta vad bolaget ska bedriva för verksamhet som följa de lagar och regler som gäller.

Jag vill vara tydlig med att statliga företag ska agera affärsmässigt och att vi ska ha avkastningskrav som gör att bolagen agerar affärsmässigt. Det ska inte finnas utrymme för dem att agera på ett sätt som gör att de snedvrider konkurrensen på marknaderna. Om det är så att man tror att det har förekommit något icke-korrekt när det gäller lagstiftning skulle jag nog alltså ändå råda interpellanten att låta det prövas i rätt ordning. Det är inte min sak som näringsminister att göra juridiska bedömningar av hur lagstiftningen ska tolkas.

Anf. 6 PENILLA GUNTHER (KD):

Fru talman! Det vi ser exempel på, vilket jag har försökt visa på i min interpellation, är just en aktör som tolkat sitt verksamhetsområde på ett väldigt kreativt sätt.

Näringsministern menar att fastighetsbolaget Jernhusen har en vision om att som reklamaktör skapa en enhetlig stationsmiljö. Det hade natur-

ligtvis inte varit något som helst problem om det hade handlat om privata aktörer som var inblandade. Nu handlar det dock om ett statligt fastighetsbolag som etablerar sig på en redan fungerande reklammarknad och därigenom har svarat på ett anbud tillsammans med en annan privat aktör – och genom det skapat en osund konkurrens.

Den statliga flygplatsaktören Swedavia har även tagit efter Jernhusen Media och gör samma sak på sina flygplatser; jag hade kunnat ta med det i samma interpellation. Det är bara ytterligare ett exempel. Det handlar alltså om en aktör som har till uppgift att ta hand om sina fastigheter men startar egen inhouse reklamverksamhet.

Man kan ju ställa frågan varför. Blir det billigare? Blir det bättre? Ja, det måste naturligtvis varje bolag svara på, men min poäng i allt detta är följande: Om vi inte tar vara på de här varningssignalerna inom statliga företag och myndigheter – och kanske kommuner, som vi också vet inte hanterar allt så bra enligt konkurrenslagstiftningen – kan det finnas en risk att fler aktörer kommer att tycka att det är helt okej att etablera fler inhouse verksamheter av olika slag, som konkurrerar med andra.

Anf. 7 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag tror att interpellanten och jag egentligen är överens om att ansvaret för att göra de här bedömningarna bör ligga på bolagsstyrelserna. Annars hamnar vi nämligen i en svårstyrd verksamhet där regeringen ska gå in till exempel i alla statliga bolag och avgöra vilken verksamhet som ska vara inhouse och vilken som ska handlas upp i de statliga bolagen. Jag tror att det skulle vara en väldigt ineffektiv styrning. Jag tror att det är mycket tydligare att lägga ansvaret där det hör hemma, det vill säga i styrelsen. Styrelsen måste fatta beslut om hur verksamheten bedrivs på ett effektivt sätt.

Jag tror också att det är lite farligt om man går för långt i den här logiken och säger att statliga bolag aldrig får samarbeta med privata aktörer. Det blir en väldigt märklig ordning, eftersom flera av de statliga bolagen har olika samarbeten även med privata aktörer. Det är en del av deras sätt att bedriva verksamhet och fungera på en konkurrensutsatt marknad, precis som alla andra.

Jag tror alltså att det är viktigt att ha en lagstiftning på plats som såväl reglerar konkurrens och statsstöd som lägger ansvaret på bolagen och bolagsstyrelserna att hantera detta på ett föredömligt sätt – men också med de förväntningar vi har när det gäller avkastningskrav.

Det kanske har kommit bort lite grann, men jag har försökt att säga det flera gånger: Givet att Jernhusen getts ett avkastningskrav på 12 procent begränsar det vad man kan göra med verksamheten. Man måste ha verksamhet som genererar intäkter och är lönsam. Det går inte att bedriva verksamhet som inte är lönsam och därmed indirekt snedvrider konkurrensen. Genom att ställa tuffa men relevanta avkastningskrav garanterar vi att de statliga bolagen agerar konkurrenskraftigt.

Överläggningen var härmed avslutad.

**§ 7 Svar på interpellation 2014/15:304 om risk för färre unga
entreprenörer**

Anf. 8 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jörgen Warborn har frågat mig om jag delar Alliansens mening när det gäller entreprenörskapspotentialen på yrkeshögskolor och, om så är fallet, vilka åtgärder jag avser att vidta för att Drivhuset ska kunna öka sina insatser vid fler yrkeshögskolor trots regeringens kraftiga minskning av de budgetmedel som Alliansen hade avsatt.

Låt mig börja med att konstatera att jag instämmer fullständigt i att unga som vill starta eget ska uppmuntras i hela utbildningssystemet, inklusive utbildningarna inom yrkeshögskolan.

När det gäller budgeten föreslog regeringen i budgetpropositionen för 2015 en satsning om 20 miljoner kronor per år under 2015–2018 för unga kvinnors och mäns företagande, det vill säga lika mycket som de borgerliga partierna. Det rör sig alltså inte om någon neddragning på det aktuella området.

Medlen tilldelas Tillväxtverket och Statens skolverk som har i uppgift att främja ungas entreprenörskap. Medelstillskottet ska användas för verksamhetsstöd till aktörer som arbetar operativt med att främja företagande bland ungdomar. Detta har även näringsutskottet ställt sig bakom i sitt betänkande 2014/15:NU1.

I Tillväxtverkets regleringsbrev för 2015 anges att myndigheten ska använda minst 4 miljoner kronor för verksamhetsstöd till organisationer som operativt arbetar med att främja företagande bland ungdomar i högre utbildning. Det kan handla om såväl Drivhuset som andra aktörer.

Avslutningsvis vill jag säga att vi ser mycket positivt på det arbete som aktörer som Ung Företagsamhet, Drivhuset och andra bedriver för att stötta ungas företagande.

Anf. 9 JÖRGEN WARBORN (M):

Fru talman! Jag tackar närings- och innovationsministern för svaret. Anledningen till att jag har ställt interpellationen är att jag anser att Drivhuset är en bra och viktig organisation som på ett fint sätt stöttar entreprenörer.

Min förhoppning är att denna debatt ska bringa klarhet i regeringens inställning till det arbete som medarbetarna på Drivhuset gör och vilka långsiktiga förutsättningar vänsterregeringen har för avsikt att ge organisationen.

Jobb skapas av entreprenörer, inte av politiker. Vi vet att fyra av fem jobb skapas i mindre och medelstora företag, och för att fler företag ska startas krävs det människor med vilja och kraft att ta sig från det trygga till det lite okända.

Företag är ofta känsliga i startfasen, och vi vet att en del tyvärr går omkull. Därför är det viktigt att vi politiker jobbar med att förbättra attityden till företagande och skapar förutsättningar att stötta entreprenörer.

En del av dem som följer debatten känner kanske inte till Drivhuset, så innan jag formulerar mina följdfrågor till ministern ska jag ge lite kortfakta om organisationen.

Det är som sagt en organisation som stöttar entreprenörer, och huvudmålgruppen är studenter. Därmed är man i hög utsträckning verksam vid universitet och högskolor. Man har utarbetat en metod tillsammans med Chalmers Entreprenörskola för att hjälpa entreprenörerna under hela processen från idé till verklighet.

Denna metod fungerar verkligen. Överlevnadsgraden hos de företag som startar och har fått stöttning av Drivhuset är hög. Efter tre år är 70 procent fortfarande igång och har verksamhet, vilket i dessa sammanhang är ett högt tal.

Vad gäller finansieringen är det bara till en del statlig finansiering. Som vi hörde i svaret är Näringsdepartementet och möjligtvis Utbildningsdepartementet med i pengarna till entreprenörskap, men i Drivhuset kommer majoriteten av pengarna från regioner och landsting, från de universitet och högskolor där man är verksam och från det lokala näringslivet. Verksamheten finns på 14 orter i Sverige och är nära studenterna där.

De senast kända siffrorna jag har från Drivhusets verksamhet är från helåret 2013. Då hade man över 4 000 vägledningssamtal med 2 700 individer, och nästan 950 företag startades som fick hjälp av Drivhuset. Det får betraktas som en framgångsrik organisation, och därför ville alliansregeringen permanenta och fördubbla stödet till Drivhuset.

Hur ser närings- och innovationsministern på Drivhusets långsiktiga finansiering? Kommer Drivhuset att få ökad finansiering i år jämfört med föregående år?

I samband med den ökade finansieringen ville alliansregeringen lägga ett utökat uppdrag på Drivhuset att intensifiera arbetet vid yrkeshögskolorna. Kommer Drivhuset att få ett sådant uppdrag?

Anf. 10 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Fru talman! Jag tackar för interpellationen. Vi talar om entreprenörskap bland unga människor. En av förutsättningarna för att Sverige ska vara innovativt och för att det ska skapas tillräckligt många nya framgångsrika företag i framtiden är att unga människor inser att entreprenörskap är en väg för att utveckla sig själv och förverkliga sina idéer. Det behöver man hjälp med. Man behöver stöd och kunskap för att hitta rätt. Här är Drivhuset en aktör och Ung Företagsamhet en annan.

Vi har många aktörer som stöttar entreprenörskap på olika sätt, både i samhället i stort och i utbildningssystemet. Det är viktigt. Jag delar helt bilden att Drivhuset har hittat en nisch för sin verksamhet som har varit framgångsrik. Man har hittat unga människor i just den perioden när de funderar över om det är dags att starta företag och följa upp sina idéer. Här har man visat framgångsrika resultat.

Det andra vi diskuterar är utbildningssystemets möjlighet att matcha de kunskapsbehov vi har. Det hänger lite ihop. Universitet, högskola och yrkeshögskola har en viktig roll i att ge förutsättningar för det framtida entreprenörskap vi talar om. Det handlar både om innehållet i utbildningarna och om hur många unga människor som får möjlighet att gå dessa utbildningar.

En fråga som inte berörs av interpellanten men som ligger i bakgrunden när vi talar om yrkeshögskolan är att när regeringens budget tyvärr föll försvann möjligheten att bygga ut yrkeshögskolan.

Precis som interpellanten var inne på vet vi att yrkeshögskolan är en framgångsrik utbildningsform. Nästan 90 procent av dem som går yrkeshögskola får jobb efteråt. De får en branschspecifik utbildning som gör att deras förutsättning att starta företag inom branschen är stor.

Jag förstår att Moderaterna inte vill tala om det utan helst vill tala om entreprenörskap inom ramen för yrkeshögskolan, men det handlar också om volymen på yrkeshögskolan som med vår budget hade varit 2 000 utbildningsplatser fler 2015 och sedan 4 000 utbildningsplatser fler de kommande åren. Det hade betytt mycket för näringslivet men också, tror jag, för entreprenörskapets möjlighet att utvecklas de kommande åren.

När näringsutskottet behandlade regeringens budgetproposition valde man att skriva ihop sig om skrivningar där man var överens om de 20 miljoner kronor som skulle gå till entreprenörskap för unga människor. Man valde också att inte i detalj låsa upp dessa pengar i betänkandeskrivningar, för då kan man få andra problem, inte minst med statsstödsregler och sådant som vi diskuterade tidigare och vilka aktörer som får del av statsstödet eller inte.

Både den här regeringen och den tidigare regeringen har sett till att de myndigheter som ger stöd får ett större ansvar att fördela detta över tid för att bygga kompetens och långsiktighet utan ryckighet och kunna bedöma vilka effekter som ger mest resultat.

Om jag förstår rätt har Tillväxtverket ännu inte beslutat om fördelningen av medel för i år. Ni får rätta mig om jag har fel, men jag tror att beredningen av anslagsfördelningen pågår just nu och att Tillväxtverket ännu inte har landat i den fördelningen. Men från regeringens sida är det tydligt att det ska vara minst 4 miljoner kronor.

När det gäller den långsiktiga verksamheten har vi fått kritik. Jag kanske ska ta det i nästa svar. Vi kan återkomma till Entreprenörskapsutredningen och dess uppdrag att se över det stöd som finns till entreprenörskap brett i det svenska samhället. Vi har fått kritik för att det är lite väl splittrat och inte så sammanhållet som det skulle kunna vara.

Jag vill gärna svara på frågan om långsiktighet i ljuset av att Entreprenörskapsutredningen kommer med sina resultat.

Anf. 11 JÖRGEN WARBORN (M):

Fru talman! Det är glädjande att jag och Mikael Damberg verkar dela åsikten om vikten av entreprenörer, att företagare är hjältar i samhället och att Drivhusets och Ung Företagsamhets verksamheter är positiva för utvecklingen av fler entreprenörer i Sverige och därmed fler jobb. I de breda penseldragen verkar vi vara mer eller mindre överens.

Men djävulen sitter i detaljerna, som man brukar säga. Jag vill därför känna ministern lite på pulsen när det gäller just detaljerna i detta.

Låt oss först titta på finansieringen i statsbudgeten. Som jag har förstått det hela finns det tre olika finansieringsbeslut för Drivhuset. Det gäller alltså den tidigare alliansregeringen.

Det fanns ett generellt verksamhetsstöd på 2 ½ miljon per år, och det kom från Tillväxtverket. Alliansregeringen var dessutom så glad över

verksamheten att man gav ytterligare 2 miljoner per år under 2012, 2013 och 2014.

Samtidigt fick Drivhuset uppdraget att bredda sin verksamhet och öppnade då kontor i Umeå och i Stockholm och även ett generellt verksamhetskontor för att hålla ihop helheten, som då hade vuxit lite grann.

För 2014 sköt Tillväxtverket till ytterligare 2 miljoner kronor. Totalt hade Drivhuset alltså 6 ½ miljon kronor för 2014.

Jag hörde ministern säga att man inte ville låsa fast några belopp och att man har sagt minst 4 ½ miljon inom det här segmentet. Det tycker jag låter bra, men jag ser gärna att man ökar takten just för Drivhusets verksamhet. Det är därför vi står här i dag.

I Alliansens budget fördubblade och permanentade vi resurserna både till Ung Företagsamhet och till Drivhuset. Vi menade att de ökade resurserna ska användas till att utöka verksamheten så att den i högre grad omfattar även yrkeshögskolor.

Det är riktigt som ministern säger att samma belopp är avsatt i regeringens budgetproposition för dessa verksamheter, som stöttar entreprenörer. Dock är regeringen inte tydlig med om det ska riktas till Drivhuset eller inte.

Det finns ej heller någon formulering om att permanenta verksamhetsfinansieringen, på tal om det behov av långsiktighet som ministern själv lyfte fram. Det finns heller inga skrivningar om att öka insatserna just på yrkeshögskolor.

Det är kring dessa skillnader mellan en jobbfokuserad allians och en vänsterregeringspolitik som mina följdfrågor till ministern formuleras.

När jag skrev min interpellation hade medel betalats ut till Ung Företagsamhet men inte till Drivhuset. Nu har jag fått signaler om att de möjligtvis är på väg, kanske som ett resultat av den här interpellationen, vad vet jag.

Men en följdfråga är: Varför har det tagit så lång tid? Beslut om budgeten fattades före årsskiftet, men nu vet varken ministern eller jag om pengarna har kommit in på kontot eller inte. Det skapar otrygghet för dem som verkar inom den här organisationen och de studenter som får stöd.

Andra följdfrågor är: Har medarbetare på Drivhuset anledning att vara oroliga? Hur ser regeringens långsiktiga inställning till Drivhuset ut? Ministern talade själv om vikten av långsiktighet. Kommer entreprenörer att kunna få stöttning av Drivhuset även i framtiden?

En av de kanske viktigaste frågorna gäller slutligen yrkeshögskolan som har väldigt stor potential som forum för framtida entreprenörer – där hittar man många, tror jag. Kommer Drivhuset att få ett uppdrag att etablera sig på fler yrkeshögskolor? Och kommer i så fall finansiering som matchar det uppdraget att komma till?

Entreprenörskapsutredningen kommer att debatteras i en senare interpellationsdebatt. Jag hoppas att ministern kan avhålla sig från den tills den kommer upp i eftermiddag.

Anf. 12 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Fru talman! Jag delar verkligen bilden att yrkeshögskolan har potential. Därför är det olyckligt att den borgerliga budgeten röstades igenom i

riksdagen. Annars hade vi kunnat ta vara på yrkeshögskolans fulla potential på ett helt annat sätt, med fler platser både i år och kommande år.

Detta betyder oerhört mycket, inte bara för matchningen på svensk arbetsmarknad – näringslivets behov av rekrytering är skriande – utan också för det vi talar om i dag, nämligen yrkeshögskolan.

Det en bra form för att hitta drivna entreprenörer, som får en väldigt djup kunskap om den bransch de vill kunna verka i, och det är en bra form att utveckla. Jag beklagar att den borgerliga budgeten gick igenom så att vi inte kunde ta vara på den potentialen.

När det gäller frågan om budgeten tror jag att man ska lyssna till vad interpellanten säger. Slutsatsen av det som sägs är att Ung Företagsamhet får mycket mindre pengar med den borgerliga budgeten. Om det är samma pengar och budget och om man tycker att de pengar som diskuteras nu är alldeles för lite för Drivhuset måste pengarna tas någon annanstans.

Jag skulle gärna vilja att interpellanten är tydlig. Om man är så tydlig från de borgerliga, trots att man var överens i näringsutskottet när man skrev betänkandet på det här området och vi hade samma budgetmedel, måste man – om det var helt fel – vara tydlig med att pengarna måste tas någonstans ifrån. Jag är intresserad av om interpellanten har någon bestämd uppfattning om vad som ska tas bort.

När det gäller att vänta med diskussionen om Entreprenörskapsutredningen är svaret både ja och nej. Vi kommer att ha en större diskussion om utredningen i en senare interpellation, men det hänger ihop.

Ett av de uppdrag som Entreprenörskapsutredningen har fått av regeringen är att titta på stödet till främjande av entreprenörskap. De olika stödsystem som finns i dag är ganska överlappande. När jag har träffat aktörerna har de själva efterlyst mer samarbete med varandra. De gör delvis samma sak men vänder sig till lite olika målgrupper på lite olika sätt för att främja entreprenörskap.

Jag har gett Pontus Braunerhjelm i uppdrag att titta på om det går att samordna detta på något sätt. Går det att skapa synergier som gör att vi får ut ännu mer effekt? Det tror jag att Drivhuset och andra är intresserade av att diskutera. De är också intresserade av att främjandet av entreprenörskap slår igenom på ett bra sätt.

Jag ska inte överdriva, men när man säger: Ska regeringen ge Drivhuset i uppdrag att göra det här och det här? handlar det om hur man ser på de här organisationerna och deras självständighet. De måste själva fatta beslut om vad de anser är den viktigaste utvecklingen av sin verksamhet, så att vi inte hamnar i ett läge där regeringen tror att vi kan och förstår verksamheten bättre så att vi ska ge uppdrag till alla föreningar som nu jobbar med de här frågorna på ett väldigt professionellt och initierat sätt.

Drivhuset är definitivt viktigt. Är det viktigt att Drivhuset jobbar gentemot yrkeshögskolorna? Ja, det hoppas jag verkligen att de gör, för det finns en väldigt potential i det. Kommer pengarna till Drivhuset? Ja, det gör de. Tillväxtverket jobbar med detta just nu. Det är inte regeringen som fattar de besluten, utan det är Tillväxtverket som myndighet som fördelar anslagen. Det räknar jag med att de gör inom kort.

Jag ser fram emot att vi kommer att fortsätta att ge anslag till att bedriva en bra verksamhet i yrkeshögskolan, på universitet och högskolor och i Sveriges skolor.

Frågan om entreprenörskap kommer inte att bli mindre viktig i framtiden utan bara viktigare.

Anf. 13 JÖRGEN WARBORN (M):

Fru talman! I förra veckan debatterade jag regelförenklingar för de gröna näringarna här. Det var vackra ord från regeringen då också, men det var inte mycket som var konkret. Det fanns ingen aktiv agenda framåt för hur man vill fortsätta att förenkla.

Jag har lite samma känsla i dag. I de breda perspektiven är jag och ministern överens. Entreprenörskap är viktigt, och jobben skapas av entreprenörer, inte av politiker. Att stötta entreprenörer är bra. Drivhusets och Ung Företagsamhets verksamheter är värdefulla, och medarbetarna gör ett fint jobb. Här är vi överens, verkar det som.

Men det är i de konkreta frågorna, när vi går från de vackra orden till verklig action, som det blir lite svårare. Då verkar regeringen mer passiv och avvaktande. Då finns det inget driv. Detta riskerar att påverka tillväxten och jobben.

Jag hörde Mikael Damberg fråga mig om resurserna ska tas från UF. Nej, så är naturligtvis inte fallet. I alliansbudgeten fördubblade vi medlen till både UF och Drivhuset. På den punkten vill jag vara tydlig.

Jag vill slutligen upprepa mina enkla frågor till ministern i detta sista anförande och ge Mikael Damberg en möjlighet att bli något mer konkret.

Kommer Drivhuset att få ökad finansiering i år jämfört med 2014, när alliansregeringen styrde? Det är den första ja-eller-nej-frågan.

Den andra är: Kommer Drivhuset att få resurser för och i uppdrag att utöka sin verksamhet på yrkeshögskolor? Jag hörde ministern säga att man kanske inte går in och styr på det sättet. Men det är fullt möjligt att i regleringsbrev till Tillväxtverket visa att man ska jobba mer med yrkeshögskolor och entreprenörskap, och jag är förvånad att så inte är gjort.

Slutligen: Kan ministern resonera lite om regeringens tankar om den långsiktiga finansieringen av Drivhuset och Ung Företagsamhet?

Avslutningsvis vill jag tacka för debatten och hoppas att regeringen ökar takten i sina ansträngningar att underlätta för företag att skapa fler jobb.

Anf. 14 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Fru talman! Tack för interpellationen – jag tror att den är viktig!

Det finns några saker som vi är överens om. Vi är överens om samma budget för de frågor som vi talar om, det vill säga stödet till entreprenörskap och att främja entreprenörskap bland unga människor. Vi har exakt samma budget. Vi hade också exakt samma skrivning i näringsutskottet när frågan behandlades.

Sedan blir det lite intressant. Det blir ganska enkelt för oppositionens ledamöter att säga ”Vi vill satsa mycket mer på det här” – utan att redovisa varifrån man ska ta pengarna. Och sedan jämför man med förra årets budget som var en budget som innehåll temporära satsningar från den förra

regeringen. Nu har man samma budget som vi men säger ändå att man har mer pengar och inte ska ta pengarna från något annat ställe. Det går inte riktigt ihop.

I trovärdighet kring ekonomin måste man också våga stå upp för de budgetar som man har lagt fram i riksdagen och de reservationer som man inte har lagt fram i näringsutskottet när frågorna behandlades. Vi konstaterar att vi båda har ett intresse av att stötta entreprenörskap bland unga människor även på universitet och högskolor och självklart på yrkeshögskolor. Jag tror att det är en jätteviktig verksamhet, och det har vi varit överens om. Det har vi varit överens om också i näringsutskottets betänkande.

Det vi inte har varit överens om är väl två saker. Det första är att jag tycker att vi ska se över främjandestödet, alltså det stöd vi ger till entreprenörskap, till att starta och driva företag, till att expandera företag. Min bild när jag har träffat företagare runt om i Sverige är att man tycker att systemet är ganska splittrat, att olika aktörer gör lite grann samma sak, att man inte får ut maximalt av de insatser som görs. Det har vi bett Entreprenörskapsutredningen att titta på. Hur får vi mest pang för pengarna för de insatser som vi vill göra för att främja entreprenörskap och företagande? Det tycker jag är ett viktigt jobb att göra.

Det andra som vi inte är överens om är satsningar på yrkeshögskolan, det som den här interpellationen började med att säga, att yrkeshögskolan är viktig. I år hade det gått 2 000 fler studenter på yrkeshögskolan om vår budget hade gått igenom. Nästa år hade det gått 4 000 fler människor på yrkeshögskolan om vår budget hade gått igenom.

Det finns skillnader i svensk politik.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2014/15:332 om försäljning av Vattenfalls brunkolsverksamhet i Tyskland

Anf. 15 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Fru talman! Jens Holm har frågat mig på vilket sätt jag ämnar säkerställa att expansionen av Vattenfalls brunkolsverksamhet avbryts om verksamheten säljs, om jag och regeringen kommer att ställa oss bakom en försäljning om affären inte är affärsmässig, det vill säga olönsam, samt om jag kommer att verka för att riksdagen tillfrågas före en eventuell försäljning av Vattenfalls brunkolsverksamhet.

Klimatfrågan är vår tids ödesfråga, och temperaturökningen riskerar att leda till mycket allvarliga konsekvenser. Vattenfalls uppdrag är att affärsmässigt bedriva energiverksamhet så att bolaget är ett av de bolag som leder utvecklingen mot en miljömässigt hållbar energiproduktion. Regeringens ambition är därför att Vattenfall ska vara ledande i omställningen av energisystemet mot en högre andel förnybar energi och att Sverige på sikt ska ha ett energisystem med 100 procent förnybar energi.

Styrelsen för Vattenfall AB har tagit initiativ till att undersöka olika möjligheter att skapa en ny ägarstruktur för brunkolsverksamheten.

Processen med en ny ägarstruktur för brunkolsverksamheten bedrivs av Vattenfall och är ett ansvar för bolagets styrelse och ledning. Som företrädare för staten som ägare till Vattenfall kommer jag att hålla mig noga informerad om utvecklingen av processen. Jag förutsätter att Vattenfall agerar så att en eventuell försäljning av bolagets brunkolstillgångar sker på marknadsmässiga villkor.

Tyskland genomför nu en omställning av sitt energisystem mot en högre andel förnybar produktion, vilket naturligtvis är mycket positivt. Tysklands energiomställning öppnar möjligheter för ytterligare investeringar i förnybar energi för bland annat Vattenfall. Under Tysklands omställningstid kommer dock kolkraft fortsatt att vara en del av Tysklands energimix, och vare sig Vattenfall eller dess ägare kan ensidigt styra över detta.

Huruvida riksdagen ska tillfrågas inför en eventuell försäljning beror på vad resultatet blir av den process som bolaget har inlett med att undersöka olika möjligheter att skapa en ny ägarstruktur för brunkolsverksamheten. Det är således för tidigt att nu besvara just den frågan.

Anf. 16 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag instämmer med näringsminister Mikael Damberg i att klimatfrågan är vår tids ödesfråga. Vi vet sorgligt nog att den utsläppskurva som världen i dag är inne på inte leder till att vi balanserar klimatförändringen till att ligga under två graders temperaturhöjning, utan det blir snarare fyra eller kanske till och med fem graders temperaturhöjning. Ett så varmt klimat vet vi kommer att vara slutet för civilisationen, så som vi känner den, på många platser runt om på vår planet.

Vi måste göra allt vi kan för att förhindra den förfärliga utvecklingen. Jag tycker att det är bra att vi har en regering som säger precis det Mikael Damberg säger, att vi ska styra över till 100 procent förnybar energiproduktion. Jag noterar också den överenskommelse som Socialdemokraterna och Miljöpartiet slöt den 1 oktober i fjol, där man sa att den framtida expansionen av brunkol i Tyskland ska avbrytas. Det är mycket bra.

Då är jag lite orolig för de planer som finns inom Vattenfall. Vattenfall äger ju fyra stora brunkolskraftverk i sydöstra Tyskland. Vattenfall har inlett en process där man vill förändra ägarstrukturen, som man säger. I klartext vet både Mikael Damberg och jag att det handlar om att Vattenfall vill sälja sina kolkraftverk i Tyskland. Man har också anlitat bolaget Citigroup för att ombesörja detta.

Vi vet att den främsta spekulanten på att köpa dessa brunkolskraftverk är ett centraleuropeiskt energibolag som heter EPH. Det bolaget ägs i sin tur av ett stort centraleuropeiskt investmentbolag som går under förkortningen J & T. När jag försökte ta reda på var J & T egentligen var registrerad hittade jag platser som Cypern, Nederländerna och Barbados, alltså typiska platser för skatteupplägg där man placerar sitt bolag för att man ska kunna flytta över vinster och slippa betala skatt. Det är ett företag som inte har några som helst miljöambitioner, ett företag som har varit involverat i tvivelaktiga affärer.

Jag vill inte att Vattenfall ska sälja vidare de fyra kolkraftverken till ett sådant företag, för de har bara en sak för ögonen: största tänkbara vinst. Och största tänkbara vinst skulle innebära en expansion av brunkol i Tyskland.

Det vi behöver i dag och som jag tror att Damberg och jag är helt överens om är att det fossila måste ligga kvar i marken. Vi ska inte öppna nya gruvor. Vi ska inte öppna nya kolkraftverk.

Därför vore det bästa för klimatet, världen, Sverige och Vattenfall att vi styrde över mot en successiv avveckling av brunkolsverksamheten. Det går inte att stänga den här och nu, inte i morgon heller, men kanske inom de kommande 15 åren, till år 2030. Det vore realistiskt att avveckla brunkolsverksamheten till dess. Då kan Vattenfall inte sälja de här kraftverken, utan då ska de finnas kvar i Vattenfalls regi.

Därför vill jag fråga Mikael Damberg: Kommer regeringen att ge klartecken till en försäljning utan att först tillfråga riksdagen? Jag undrar också om närings- och energiministern verkligen tycker att det kan vara bättre för klimatet att sälja de här brunkolskraftverken än att ha en successiv avveckling. Vad anser Mikael Damberg om detta företag, som är den främsta spekulanten?

Anf. 17 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! Minister Damberg! Interpellationen handlar om vår trovärdighet i klimatarbetet. Den handlar också om relationen mellan Sverige och Tyskland. Jag tror att få saker har skadat Sveriges rykte i Tyskland så mycket som Vattenfalls agerande. Det är ett reellt problem i vår relation till tyskarna och Tyskland att Vattenfall har ett så grundmurat dåligt rykte i vårt grannland.

Det finns tyvärr goda grunder för det. Vattenfall uppträder som en miljöbuse som släpper ut mer koldioxid som företag än vad Sverige gör som nation. Man skövlar omfattande landskap och tömmer byar på befolkning för att kunna bedriva sin verksamhet. Det möter motstånd i Tyskland.

Mikael Damberg sa att det är bra att Tyskland ställer om till förnybart. Men Vattenfall gör i praktiken det man kan för att förhindra det. Vattenfall har stämt Tyskland på inte mindre än 43 miljarder kronor för att de vill avveckla den kärnkraft som är en icke-förnybar energikälla. I städerna Hamburg och Berlin har befolkningen velat köpa tillbaka sina elnät från Vattenfall som de tycker inte sköter dem på ett socialt och ekologiskt ansvarsfullt sätt. Vattenfall har gjort allt för att förhindra att de på det sättet ska få kontroll över sin egen energidistribution. Det finns grund för att Vattenfall har ett uselt rykte i Tyskland.

Nu är det upp till bevis för den nya regeringen. I valrörelsen stod vi tillsammans i valdebatterna och kritiserade hur alliansregeringen hade skött Vattenfall – med all rätt. Nu är det er tur att göra det bättre. Och vi väntar på att det ska ske.

Det handlar om att fasa ut kolet i stället för att sälja det, det handlar om att satsa på förnybart och det handlar om att ge hela företaget en annan roll och inriktning. Vi menar att det är realistiskt att avveckla Vattenfalls brunkolsverksamhet till 2030. Det kan man göra på ett rimligt sätt. Då ska man också undvika att öppna de nya, mycket stora kolgruvor som Vattenfall planerar för, trots den överenskommelse som finns inom

regeringen. Som jag ser det är det ett tydligt brott mot det som regeringen har sagt som ägare.

Det är dags att sätta ned foten. Det är dags att styra upp Vattenfall på allvar. De kan inte agera på egen hand. Det är vårt företag. Det är svenska folket som äger Vattenfall. Och om man vill sätta klimatet främst har det konsekvenser för hur den här typen av företag bedrivs.

Jag menar att regeringen är otydlig i dag. Det är nog det snällaste man kan säga om hur Vattenfall drivs. Vi förväntar oss tydligare besked och tydligare ansvar. Och den enskilt viktigaste frågan, med bäring på klimatet, är vad som kommer att ske med brunkolet. Det handlar också om ifall de nya kolfälten kommer att öppnas, om man kommer att fortsätta driva brunkolsverksamheten i årtionden framöver eller om man i samarbete med berörda delstater och den tyska regeringen planerar för satsningar på förnybart och stegvis avveckling av den här mycket miljöfarliga verksamheten.

Det är vårt ansvar. Vi kan inte skjuta över det på Vattenfalls styrelse och säga "Tjäna så mycket pengar ni kan!". Det är vårt klimatansvar. Jag vet att en del skulle kunna säga "Men vi kan kanske tjäna lite pengar till om vi inte gör så". Ja, men klimatet kräver just den här typen av svåra val. Klimatet kommer först. Vi måste ställa om. Annars menar man inte allvar.

Min fråga till Mikael Damberg är: Är ni beredda att avveckla, inte sälja, Vattenfalls brunkolsverksamhet, precis som miljörörelsen i Tyskland vill att man ska göra? Och är det inte så att det bästa för klimatet är avvecklad brunkolsverksamhet, inte att sälja den till ett företag med mycket tvivelaktigt miljörykte?

Anf. 18 BIRGER LAHTI (V):

Fru talman! Jag vill tacka Mikael Damberg och givetvis interpellanten som har ställt en viktig fråga. Den är viktig bland annat för att den berör klimatet, miljön och hur Vattenfalls eventuella försäljning kommer att sluta – som vinstaffär eller förlustaffär.

Jag inser också att ägaren till ett bolag, som i det här fallet är statligt, inte bör peta i allt. Men någonstans går gränsen för när en ägare ska säga till. Det finns fler olika skäl: att affären är av stor dignitet, miljön och vad som skulle vara bäst för de svenska skattebetalarna. Skulle det kanske vara bäst att äga brunkolsverksamheten fram till 2030, som Jonas var inne på, eller kanske till och med lite längre, och sedan avveckla den successivt, med koll på det hela?

Mikael Damberg, du nämner i svaret till Jens att du förutsätter att det säljs under marknadsmässiga förhållanden och villkor. Om det visar sig att det blir en ekonomisk förlustaffär för Vattenfall att sälja i dag – vi vet att elpriset är lågt i dag – kommer du då att agera så att det blir riksdagen som ska ta ställning om vi ska behålla brunkolsverksamheten och avveckla den själv eller sälja den till underpris?

Vad gäller klimatet försöker vi överallt i världen föregå med gott exempel, precis som Jonas säger. Ska vi här blunda för verkligheten och för vad som kommer att hända med brunkolsverksamheten i Tyskland i stället för att, som regionerna i Tyskland egentligen önskar, behålla den, ta ansvar och avveckla den själv? Arbetsstillfällena är viktiga, men om Vattenfall som en bra ägare avslutar verksamheten successivt har regionerna tid på sig att sno om till något annat som även gynnar dem.

Kommer Mikael Damberg att ge riksdagen möjlighet att ta ställning till det, om det visar sig att affären inte är bra att göra i dagsläget för vare sig de svenska skattebetalarna eller miljön?

Anf. 19 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Fru talman! Jag vill tacka interpellanten och övriga riksdagsledamöter som deltar i debatten för en viktig diskussion om Vattenfall. Det är i dag ett statligt bolag som har en viktig roll i vårt energisystem och för den ekologiska omställningen av vår energimarknad i Sverige men också för hur man agerar i andra länder.

Precis som har påtalats i debatten har Socialdemokraterna och Miljöpartiet en överenskommelse om att regeringens styrning av Vattenfall ska förändras på ett sådant sätt att den expansion av brunkol som den borgerliga regeringen har tillåtit inte ska fortsätta. Att vi kritiserar vad som har hänt med Vattenfalls affärer under senare år är ett viktigt principiellt ställningstagande. Man har gjort väldigt stora investeringar i icke-förnybar energi runt om i Europa, som i dag kostar bolaget stora summor pengar.

I dag talar vi om brunkolsverksamheten. I andra debatter i kammaren har vi talat om gasverksamheten och att den borgerliga regeringen tillät ett stort köp av Nuon. Det har inneburit att Vattenfall i dag är mycket svagare ekonomiskt och på grund av affären har gjort nedskrivningar på över 50 miljarder kronor. De tillgångarna kunde ha använts till nya investeringar i förnybar energi. Jag menar att vår roll är att se till att Vattenfall blir ledande i omställningen av energisystemet.

På valborgsmässoafton åker jag till Tyskland och deltar i en invigning av en stor ny vindkraftspark som Vattenfall investerar i för att driva på den förnybara energiproduktionen i Tyskland. Men även i Sverige och runt om i övriga Europa görs stora investeringar i förnybart. Bolaget säger självt att de nya investeringar man gör och nya projekt som man går in i nu är 100 procent förnybara. Det tycker jag är en intressant och viktig utveckling för bolaget.

När det gäller just brunkolsverksamheten, som interpellanten fokuserar på, är det styrelsen för bolaget som har tagit initiativ till att undersöka olika möjligheter att skapa ny ägarstruktur för den tyska brunkolsverksamheten. Ägaren, i form av regeringen, kommer att hålla sig väldigt väl underrättad om hur arbetet drivs framöver. Jag kommer att göra det, med utgångspunkten att vi måste förvalta statens ägande i Vattenfall så att den långsiktiga värdeutvecklingen blir den bästa möjliga. Det är så vi ska förvalta de statliga bolagen.

Hur ägaren blir involverad i processen beror på vad Vattenfalls initiativ resulterar i. Vänsterpartiet vill gärna hoppa ett par steg framåt och säga att det finns en köpare, att det blir en affär och att det är exakt den köparen som är aktuell. Där är vi inte än. Vi vet inte om affären kommer att bli av och hur en sådan affär kommer att se ut. Därför tänker jag inte kommentera det i detalj. Hur det kommer att spelas ut avgör vilken roll regeringen får i det arbetet framöver.

Om det blir aktuellt för Vattenfall att genomföra en avyttring som omfattar stora värden, är det då rimligt att bolagets styrelse tar initiativ till en så kallad ägarsamordning? Ja, det är det. Det måste man i så fall göra.

Det ska vara ett utbyte av information och synpunkter i frågor av avgörande betydelse i en ägarsamordning, och den ska ske skriftligt. Vi har styrt upp det här arbetet på ett helt annat sätt jämfört med tidigare för att vi inte ska råka ut för kommande Nuonhaverier.

Jag förutsätter att om Vattenfalls styrelse kommer fram till att man har en affär på gång och att man kan presentera underlag för en sådan, så ska det göras en skriftlig begäran om ägarsamordning med regeringen, och då kommer vi att granska affären och ta ställning till om den är bra eller inte.

I nästa inlägg ska jag ta upp riksdagens roll i det hela.

Anf. 20 JENS HOLM (V):

Fru talman! Det ställdes några ytterligare frågor här under debatten. Jag hoppas att minister Damberg kan återkomma till dem. Huvudfrågan är: Vad blir bäst för klimatet och för planetens överlevnad? Det är ändå den stora, överskuggande frågan.

Vattenfall är ett bolag som vi till 100 procent äger tillsammans. Vi kan styra det bolaget dit vi vill. Så länge Vattenfall fortsätter att äga dessa kolkraftverk kan vi ge uppdrag till Vattenfall att successivt avveckla den verksamheten. Många av kraftverken är ju så pass gamla att man ändå kommer att stå inför valet huruvida man ska göra stora investeringar för att reparera de gamla kraftverken, om man ska lägga ned dem och bygga nya kolkraftverk eller om man ska driva dessa kraftverk vidare ett tag till samtidigt som man satsar på förnybar energi.

Det gläder mig att Mikael Damberg ska titta på den stora vindkraftsparken. Som vi vet gör ju Tyskland mängder av investeringar i förnybart. Det vore bra om vi kunde få ett tydligt besked från närings- och innovationsminister Damberg: Vad är bäst för klimatet? Vid en successiv avveckling fortsätter kolkraftverken att drivas i Vattenfalls regi. Eller är det bättre att man säljer kolkraftverken till en för oss än så länge väldigt osäker ny ägare?

Sedan vill jag också säga någonting om riksdagens roll. Det känns lite som att det alltid är för tidigt, men när det väl har hänt – när försäljningen väl ligger på bordet – då är det helt plötsligt för sent. Vi som engagerade riksdagsledamöter borde involveras i det bolag som vi äger tillsammans, Mikael Damberg. Det står också i 8 kap. budgetlagen att om man minskar statens ägarandel bör riksdagens tillfrågas. Det står också i statens ägarpolicy för statliga bolag att om man gör väsentliga ändringar av bolagets verksamhetsföremål, alltså bolagets verksamhet, då ska man invänta riksdagens godkännande.

Jag tycker att det är bra att Mikael Damberg berättar för oss att regeringen följer frågan nära. Men man borde ju se till att även vi i riksdagen kunde följa processen genom näringsutskottet. Och om det finns ett konkret förslag borde riksdagen få säga ja eller nej. Det tycker jag är rimligt, och det är vad demokrati egentligen handlar om.

Jag hoppas, Mikael Damberg, att den här frågan inte ska gå så långt. Jag hoppas i stället att regeringen sätter ned foten och står upp för det som är bäst för klimatet. Det är en successiv avveckling. Det vore intressant att höra vad ministern anser om den saken.

Anf. 21 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! Tack, ministern, för svar och debatt!

Jag välkomnar beskedet att det inte ska ske någon fortsatt expansion av Vattenfalls brunkolsbrytning i Tyskland. Det är ett väldigt tydligt besked till ett företag som faktiskt förbereder en sådan expansion. Jag hoppas att man lyssnar noga på vad regeringen säger.

Det finns ett dilemma inbyggt här. Vattenfall har både nya och äldre kolkraftverk. Om man ska driva de nyare kraftverken i deras fulla livslängd kommer man att behöva bryta mer kol för att så att säga fylla på dem.

Risken är alldeles uppenbar att om man säljer dessa tillgångar till något annat företag såsom den tjeckiska spekulanten är det sannolikt att det företaget kommer att – förutom att driva kolkraftverken vidare – välja att bryta mer kol. Det är det sämsta valet från klimat- och miljösynpunkt.

Nu har Vattenfall gjort de här dåliga affärerna. När man nu har dragit på sig gaskraftverk, kolgruvorna och kolkraftverken – det är nog många som önskar att det aldrig hade hänt – får man ta ansvar för dessa på bästa möjliga sätt ekologiskt. Jag menar att det borde vara utgångspunkten för hur regeringen agerar.

Det är här Mikael Damberg byter fot från att tala om klimatet i allmänna ordalag till att i väldigt bestämda ordalag tala om det ekonomiska utfallet av Vattenfall. Jag menar helt enkelt att klimatet är viktigast. Man gör sina val. Klimatet måste sättas först. Om det inte kommer först, kommer vi inte att lyckas med den här utmaningen.

Det är helt rimligt att ta den här frågan till riksdagen, om det går så långt som till en försäljning. Det skulle visa att man har lärt sig av Nuonaffären, att sådant här ska ske i öppenhet under debatt. På det viset undviker man att den typen av misstag sker igen.

Den grundläggande frågan förblir obesvarad än så länge. Vad anser Mikael Damberg är bäst för klimatet, ordnad avveckling, satsning på det förnybara eller sälja vidare till någon som kommer att fortsätta att elda brunkol så länge som möjligt?

Anf. 22 BIRGER LAHTI (V):

Fru talman! Jag har lyssnat på debatten, och jag hoppas givetvis att Vänsterpartiet har fel, och att vi har hoppat i förväg.

Om det är så att vi har hoppat rätt ger jag ministern chansen att komma tillbaka. Det är precis som Jens säger, att riksdagen måste få säga sitt inför en så stor affär som har bäring på klimatet för kommande generationer. Jag tycker att det vore som en Nuonaffär till.

Ett beslut som fattas i en snävare krets får kritik efteråt. Det är jag övertygad om.

Jag hoppas bara att Vänsterpartiet har hoppat i förväg i onödan. Om jag hoppar i rätt takt kommer ministern tillbaka och gör det bästa för klimatet och kommande generationer. Även ekonomiskt tror jag att tiden inte är rätt vald för en sådan stor affär.

Anf. 23 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! Jag har läst tre intressanta saker under den senaste månaden om olika tekniska innovationer som jag tror har varit stora symboliska – med icke desto mindre viktiga – kliv för att göra världen lite mer miljömässig.

Jag läste om två forskare som ska försöka att flyga jorden runt med ett plan som drivs med solenergi. För några veckor sedan läste jag om hur Tesla nu kommer ut med en ny bil som ska kunna gå i 80 mil. Jag läste också att Tesla har tagit fram ett batteri som man kan ha hemma och ladda upp med hjälp av till exempel solceller. Det är tre exempel på fantastiska steg i rätt riktning för att göra världen lite mer miljövänlig.

Jag tror att vi alla är överens om att miljöfrågan är en ödesfråga, men hur ska vi hantera den? Jag och Alliansen tror att det handlar om tekniska innovationer, om att man med hjälp av politiska styrmedel ska försöka göra det miljömässiga mer lönsamt. Det är den inriktningen vi ska ha, inte inriktningen att knäcka ekonomin. Om man i sin iver att bekämpa miljöproblemen knäcker ekonomin, ja då kommer människor att sluta bry sig om miljön. Det värsta som har hänt för miljön är finanskrisen. Helt plötsligt har den globala debatten flyttats från att fokusera på miljöfrågorna till att enbart fokusera på de ekonomiska frågorna.

Det vi nu får höra från Vänsterpartiet är något helt nytt i svensk politisk debatt och något ganska sensationellt. Vänsterpartiet vill använda våra statliga bolag och våra skattepengar till att köpa upp verksamheter i andra länder för att sedan lägga ned dem. Då finns det, fru talman, inga gränser för hur hög statsskuld vi kan få. Jag tror att vi med den inriktningen över en natt skulle kunna dubblera vår statsskuld. Skulle vi lägga ned den tyska kolkraften, som Vänsterpartiet föreslår, talar vi om 60 miljarder åt skogen. Vem ska stå för de pengarna? Jo, svenska skattebetalare, det företag som ägs av svenska skattebetalare.

Vänsterpartiet har inte haft särskilt stora problem med att alltid ha mer pengar än alla andra, men med den inriktningen kommer vi att ganska snabbt hamna i ett läge då överskottsmålet minsann är relevant att ha kvar.

Vi ser nu att många steg tas av regeringen mot en alltmer ideologisk näringspolitik. Vi har den här frågan, vi har Miljöpartiet som ligger på i förhandlingar för att sänka Vattenfalls vinstmarginaler, vi har Saudiaffären. Historiskt har Socialdemokraterna vetat att om det ska finnas statliga bolag måste de drivas marknadsmässigt. Man kan inte göra våra statliga bolag till politiskt ideologiska lekstugor, för då går de i konkurs.

Att föra debatten med Vänsterpartiet är ganska fruktlöst. Därför är min fråga till Mikael Damberg om Socialdemokraterna nu har släppt det ansvarstagande näringspolitiska ledarskapet för våra statliga bolag. Är det ideologiska lekstugor vi har att se fram emot?

Anf. 24 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Fru talman! Jag börjar med att svara på det sista som sas. Det hade varit bra om Vattenfall inte blivit den lekstuga ute i Europa som det blev. Det har kostat svenska skattebetalare oerhört mycket pengar. Bara Nuonaffären som enskilt objekt har hittills kostat skattebetalarna 50 miljarder kronor i nedskrivningar. Det är enormt mycket pengar som hade kunnat användas till investeringar i förnybar energi.

Det är viktigt att regeringen har ett visst mått av ansvar, också ideologiskt ansvar, för de bolag vi tillsammans förvaltar och att det finns en tydlig inriktning på vart vi ska. Vår ambition är att Vattenfall ska vara ledande i omställningen av energisystemet mot en högre andel förnybar energi. Det är regeringens hållning. Man kan kalla det ideologiskt eller vad

man vill, men det är rätt inriktning för ett energibolag i dessa tider och i framtiden.

Givet detta kan man göra olika bedömningar av hur en sådan affär kan se ut framöver, om den blir av. Regeringens bedömning är att det kan vara ett positivt steg för att uppnå den ambition som ligger i linje med bolagets hållbarhetsmål om att reducera koldioxidutsläppen. Dessa målsättningar finns.

Vattenfall har sedan 2010 ett riksdagsbeslut, ett uppdrag från riksdagen, att affärsmässigt bedriva energiverksamhet på sådant sätt att det är ett av de bolag som leder utvecklingen mot miljömässigt hållbar energiproduktion. Det innebär att regeringen som ägare, i sin styrning av Vattenfall, inte ska vidta några åtgärder som strider mot det av riksdagen beslutade uppdraget att Vattenfall ska vara och agera affärsmässigt. Det är det uppdrag vi har fått av riksdagen, och det uppdraget måste vi som en ansvarsfull regering fullfölja.

Det betyder att man också måste fundera på vilka investeringar som öppnar sig för framtiden. Det försökte jag tala om tidigare, att jag vill se mer av hållbara investeringar från Vattenfalls sida. Därför gläds jag när Vattenfalls ledning säger att de kommer att göra 100 procent investeringar i förnybart de kommande åren. Det är det vi vill med bolaget. Det välkomnar jag alltså. Jag tror att kanske till och med Moderaterna inser att det är en klok idé.

Jag noterar att Vänsterpartiet i debatten nu säger att man vill att Vattenfall fortsätter att bedriva brunkolsverksamhet i Tyskland fram till kanske 2030. Vi kan göra olika bedömningar och komma fram till olika slutsatser. Min slutsats är att vi som ägare måste fundera på följande: Hur blir Vattenfall ledande och drivande vad gäller hållbar utveckling? Hur skapar man de resurser som krävs för de investeringar som måste göras i hållbar energiproduktion? Vilket ansvar har Tyskland för sin energiomställning? Vilka beslut väljer de att fatta? Vi måste respektera Tyskland på samma sätt som vi förväntar oss att Tyskland respekterar våra miljöpolitiska vägval när det gäller vår egen energipolitik.

Jag tycker att debatten är viktig, och jag vill återkomma till den sista frågan från Jens Holm, nämligen riksdagens roll. Nu är vi lite före i processen igen, och vi vet inte exakt vad som kommer att hända. Men jag vill vara tydlig med det som Jens Holm tog upp om statens ägarandel eller verksamhetsföremål. Det är nog inte så troligt att det ändras av en sådan här affär. Det är inte säkert att de regelverk som statuerar att man ska gå till riksdagen verkligen kräver att man går till riksdagen. Det är inte det som kan bli effekten av affären.

Jag är angelägen om att regeringens styrning av Vattenfall är väl förankrad. Om det blir aktuellt är det därför rimligt att vi informerar näringsutskottet när ägarsamordningsfrågan har kommit in. Men som sagt, hur ägarna blir involverade i processen beror på vad Vattenfalls initiativ resulterar i.

Anf. 25 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag vill börja med att vända mig till Fredrik Schulte, Moderaterna, som har mage att tala om att knäcka ekonomin när han representerar det parti som var ledande i den regering som köpte bolaget

Nuon. Det är den kanske sämsta affären någonsin och belastar nu Vattenfall med underskott på tiotals miljarder kronor.

Vi i Vänsterpartiet förespråkar en successiv avveckling av Vattenfalls brunkolsverksamhet. Ingen vore gladare än jag om vi kunde trycka på en knapp och säga att vi från och med nu har trollat bort brunkolen från jordens yta och förvandlat allt till skinande fin förnybar energi. Men vi vet alla att riktigt så fort går inte omställningen. Det är därför vi talar om en successiv avveckling.

Jag måste säga att jag blir lite orolig när jag hör näringsministern säga att det kan vara positivt för klimatet, som jag förstod det, att sälja verksamheten vidare. I dagsläget finns det ett centraleuropeiskt högst spekulativt företag, baserat i skatteparadis, som bara vill tjäna pengar. Om vi säljer verksamheten vidare vet vi att då blir det brunkol, mer brunkol och ännu mer brunkol i decennier framöver.

Jag tackar näringsministern för hans svar och för beskedet hur riksdagen ska kunna involveras. Jag noterar att vi har lite olika tolkningar av det. Jag tror att även Riksrevisionen tolkar regelverket på ett lite annorlunda sätt än ministern, eftersom Riksrevisionen anser att riksdagen borde involveras på ett aktivt sätt. Jag hoppas dock att vi inte ska behöva hamna där utan att ministern ger Vattenfall ett uppdrag att successivt avveckla verksamheten och inte sälja den.

Anf. 26 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! Jag visste att det bara var en tidsfråga innan Nuon skulle komma upp i diskussionen. Nuon köptes i princip i enighet. Det fanns inget politiskt parti och ingen politiker som gick ut och sa att Nuonaffären var ett felaktigt förvärv. En rad år senare visade det sig vara en riktigt dålig affär. Orsaken till det är att världsmarknadspriset på gas kraftigt fallit efter skiffergasrevolutionen i framför allt Nordamerika. Det gör att också Rysslands ekonomi nu befinner sig i en mycket tuff situation.

Om Mikael Damberg menar att han och Socialdemokraterna hela tiden var emot Nuonaffären får han gärna kommunicera detta här. Det som ni har kritiserat den tidigare alliansregeringen för var hanteringen och beredningen av frågan i regeringen. Att skiffergasrevolutionen skulle äga rum var det ingen som kunde förutse.

Jag tycker ändå att den intressanta frågan trots allt är: Är det på det sättet att regeringen numera under Mikael Dambergs ledning kommer att gå över till att föra en näringspolitik som blir mer och mer ideologiskt inriktad och som inte handlar om att bedriva den bästa och mest affärsmässiga verksamheten?

Mikael Damberg glider hela tiden på formuleringarna. Å ena sidan gör man olika typer av ideologiska markeringar. Vi ser det till exempel i Saudiaffären och gällande brunkolen. Å andra sidan pratar man om affärsmässighet. Vi ser vad dina koalitionspartner tycker, Mikael Damberg. De vill använda svenska skattepengar till att avveckla verksamheter utomlands. Det finns ingen gräns för hur det kan skada svensk ekonomi.

Anf. 27 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Fru talman! Jag tackar för interpellationsdebatten. Jag tror att vi kommer att diskutera frågan igen om och när det blir aktuellt att Vattenfalls styrelse kommer tillbaka med resultatet av sonderingarna inför en förändrad ägarstruktur. Vi har nu diskuterat hur jag anser att näringsutskottet bör informeras om det skulle bli en affär. Det är bra att vi har rätt ut den frågan och känner trygghet i det.

Som jag sagt flera gånger i den här debatten, även i mitt interpellationssvar, jobbar regeringen på riksdagens uppdrag med att förvalta de statliga bolagen. För oss är det viktigt att bedriva affärsmässig energiverksamhet, så att detta bolag är ett av de bolag som leder utvecklingen mot hållbar utveckling. Det är viktigt att bygga värden i de statliga bolagen och att agera långsiktigt, föredömligt och strategiskt. Detta är inte bara Socialdemokraternas inställning till ägarskapet i de statliga bolagen, utan också Miljöpartiets. Vi är *en* regering som tar ansvar för de riksdagsbeslut som fattats. Dessa beslut vägleder regeringen i vår styrning av bolagen.

Jag tackar än en gång för debatten. Jag ser fram emot att vi återkommer till frågan längre fram.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2014/15:334 om förbättrat klimat för entreprenörskap

Anf. 28 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Fru talman! Carl-Oskar Bohlin har i sin interpellation konstaterat att den nedlagda Entreprenörskapskommittén och utredningen Utveckling av innovations- och entreprenörskapsklimatet skiljer sig åt vad gäller uppdragen. Han skriver i interpellationen att uppdraget att se över om det finns strukturer eller andra företeelser eller regler i inkomstskattesystemet eller i regelverket för socialavgifter som motverkar entreprenörskap och företagande liksom uppdraget att utvärdera lägsta tillåtna gräns för aktiekapital för privata aktiebolag nu inte ingår. Mot bakgrund av detta har han frågat mig dels varför bland annat dessa direktiv strukits, dels om jag menar att dessa parametrar saknar betydelse för det svenska entreprenörskapsklimatet.

Låt mig börja med den sista frågan. Utredningen har ett brett uppdrag som omfattar olika politikområden. Det finns också en mängd frågor som är relevanta för entreprenörskapsklimatet men som av praktiska och andra skäl inte kommer att hanteras av just denna utredning. Därmed inte sagt att de saknar betydelse. Vi har valt en annan inriktning dels för att vi vill ha mer fokus och snabbare resultat, dels för att vi organiserar arbetet annorlunda.

När det gäller skattereglerna har utredningen i uppdrag att redogöra för hur beskattningen av entreprenörer och ägare av företag är utformad i ett urval av viktiga konkurrentländer. I övrigt bedöms det som lämpligare att se över aktuella skattefrågor i egna utredningar, eftersom förändringar på

skatteområdet ofta är lagtekniskt komplicerade och kräver stor detaljkunskap inom respektive område.

Regeringen beslutade även den 15 januari 2015 att ge ett utökat uppdrag till Utredningen om översyn av beskattningen vid ägarskiften i fåmansföretag. Utredningen ska, förutom att se över beskattningen vid ägarskiften, göra en större översyn av 3:12-regelverket. Det finns även sedan tidigare en utredning som ska se över skattereglerna för incitamentsprogram. Syftet med denna är att åstadkomma konkurrenskraftiga regler för att öka möjligheterna att attrahera och behålla nyckelkompetens. När det gäller aktiekapitalets storlek är det för närvarande inte aktuellt att se över frågan.

Nya, kunskapsintensiva och växande företag är viktiga för jobb- och värdeskapande. Därför måste det bli enklare att starta och driva företag och att kunna växa genom att investera, anställa fler eller exportera. Det ställer krav på internationellt konkurrenskraftiga ramvillkor, väl fungerande och effektiva stödsystem, väl fungerande samverkan mellan till exempel universitet, institut och näringsliv, matchning mellan entreprenörer och idéer samt rörlighet mellan sektorer och branscher. Detta är områden som den särskilde utredaren ska titta närmare på.

Anf. 29 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Jag tackar näringsministern för svaret.

Att lägga ned en utredning med ett flertal konkreta utredningsuppdrag för förbättring av entreprenörskapsklimatet och sedan tillsätta en ny utredning som man i huvudsak fyller med luft, ge den ungefär samma namn och hoppas på att ingen ställer några följdfrågor är möjligen en smart politisk strategi. Jag tog mig dock tiden att läsa de kommittédirektiv ni gav den nya utredningen och kan konstatera följande: I stället för att på djupet utreda hinder i det svenska skattesystemet som riskerar att skapa problem för entreprenörskap i Sverige väljer man att bara göra en komparativ studie och titta på hur skattesystemet ser ut i andra delar av världen. Det är jättebra – om man samtidigt förenar det uppdraget med att ta till sig av lärdomarna och tillämpa det man finner utomlands i det svenska skattesystemet. Ni har dock helt strukit uppdraget att utvärdera det svenska inkomstskattesystemet. I den delen blir en komparativ studie närmast meningslös.

Jag har lite svårt att förstå hur näringsministern resonerar. Han säger att man inte kan utreda det här på Näringsdepartementet för att kompetensen saknas och att detta bör göras av någon som har den specifika kompetensen att utreda skattefrågorna. Men den tidigare utredningen, som näringsministern var med och lade ned, låg på Finansdepartementet. Det näringsministern gör, fru talman, är att säga att man lägger ned den utredning som ligger under Finansdepartementet och sedan säga att man inte längre kan utreda detta eftersom utredningen nu ligger under ministerns eget departement, Näringsdepartementet. Det är ett ganska märkligt cirkelresonemang som i slutändan riskerar att drabba Sveriges entreprenörer.

Jag vet inte om näringsministern själv har varit med och utformat sitt interpellationssvar, men jag måste ändå ställa frågan, fru talman: Hur menar näringsministern att vi får ett snabbare resultat i den här frågan, vilket ministern nyss sa i sitt svar, när man väljer att sparka en utredning, som redan börjat arbeta med tydliga direktiv, för att sedan tillsätta en ny

ensamutredare som man ger längre tid? Man flyttar alltså fram datumet för när utredningen ska vara presenterad. Hur menar näringsministern att vi får snabbare resultat på det sättet?

Vad gäller frågan om sänkningen av aktiekapitalet har det i flera utredningar redan konstaterats att detta är den kanske viktigaste tröskeln att sänka för att låta fler människor kunna starta företag i det här landet. I dag fyller kravet på 50 000 kronor för start av aktiebolag en väldigt liten funktion som borgenärsskydd, vilket traditionellt har ansetts vara argumentet för detta. I dag utgör detta i stort sett bara en tröskel för människor som vill starta och driva företag. Hur kommer det sig att näringsministern inte ens vill titta på den här frågan, som har bedömts vara så viktig för att ge möjligheter för fler att starta och driva nya företag?

Anf. 30 FINN BENGTSSON (M):

Fru talman! Tack, Carl-Oskar Bohlin, för en viktig interpellation om hur klimatet för entreprenörskap i Sverige verkligen ser ut och bedöms. Tack, statsrådet, för svaret på interpellationen, som handlade om en specifik utredning med detta tema.

Jag hörde svaret från statsrådet. Statsrådet säger: ”Nya, kunskapsintensiva och växande företag är viktiga för jobb och värdeskapande. Därför måste det bli enklare att starta och driva företag, att kunna växa genom att investera, anställa fler eller exportera.”

Det är kloka ord, Mikael Damberg. Men jag måste samtidigt i denna tidsanda ställa en fråga om en annan sektor och en annan utredning som görs parallellt med den som diskuteras i interpellationen och som jag bedömer har precis det motsatta syftet.

Det handlar om den utredning som ska bedöma vinstmöjligheterna inom servicesektorn i välfärdens kärna. Det är en utredning som har tagits fram trots att alliansregeringen redan har genomfört en så kallad ägarprövningsutredning där det finns konkreta förslag till hur man i detta fall kan balansera marknaden.

Den nya utredningen som nu har aviserats innehåller direkt konträra synpunkter till det som näringsministern beskriver i sitt svar. Tidigare var det tänkt att utredningen skulle komma kanske någon gång under början av 2016 för att regeringen skulle komma med en proposition inom den servicesektor som det nu handlar om där det finns ett entreprenörskap som har börjat gry. Genom det nya förslaget till utredning kommer man att avleverera svaret först i november 2016 med möjlighet till beslut från regeringen kanske 2017.

Vad tror näringsministern att detta skapar för klimat för entreprenörer inom välfärdens kärna? Tror ni att det finns någon som vill investera i nya kunskapsintensiva och växande företag eller någon som vågar anställa människor att arbeta och skapa värden i någonting där man kanske kommer att förbjuda vinstuttag över huvud taget?

Det måste därför bli enklare att starta och driva företag, att kunna växa genom att investera och anställa fler eller exportera, säger näringsministern i svaret på denna interpellation. Men det klingar falskt när man samtidigt håller på att skära bort en ny sektor inom välfärdens kärna som har börjat att just växa, anställa fler och kanske kunna vara med och bidra på ett intressant sätt till utvecklingen av vårt välstånd i Sverige.

Jag skulle därför vilja att näringsministern presenterar hur han ser på den utredning som hans regeringskollega Ardalan Shekarabi med stöd av Miljöpartiet men även Vänsterpartiet nu skickar ut på en utredningsrunda som gör att det, som jag bedömer det, inte kommer att finnas en investeringsvilja i denna sektor över huvud taget och hur man kan få det att skorra så falskt i förhållande till dessa kloka uttalanden i detta interpellationssvar.

Anf. 31 Närings- och innovationsminister MIKAEL

DAMBERG (S):

Fru talman! Tack, Carl-Oskar Bohlin, för interpellationen och inläggen i debatten än så länge. De första anförandena som handlar så tydligt om skatter blir ändå lite symtomatiska. För Moderaterna var det tydligt i den förra regeringen att all näringspolitik stavades skatter.

Det var det som skulle lösa våra problem med kunskapsresultaten i skolan, den fallande konkurrenskraften och den tappade förmågan att vara längst fram när det gäller innovation och att omvandla forskningsresultat till innovationer. Allting stavades skatter. Den gemensamma nämnaren för den borgerliga regeringens näringslivspolitik var att den stavades skattesänkningar.

Med ett resultat på 400 000 arbetslösa och en svagare internationell konkurrenskraft efter åtta borgerliga regeringsår måste man ändå dra slutsatsen att det receptet inte funkade fullt ut hela vägen. Nu diskuterar vi: Hur stärker man företagens innovationskraft och entreprenörskap? Hur underlättar man för fler företag att ta sig ut på en världsmarknad där de både klarar konkurrensen och orkar med att ta steget?

Det är fler frågor som måste diskuteras än bara skattefrågorna. Det är relevant att titta på konkurrentländer. Har de gjort någonting spännande i sina skattesystem som förstärker entreprenörskapet och skapar en kultur där nya idéer växer fram snabbare än i andra länder är det intressant att titta på det. Det är just därför som Entreprenörskapsutredningen har fått uppdraget att titta på relevanta konkurrentländer.

När man tittar på vad som egentligen gör att företag växer och kan anställa är det när företagen har en efterfrågan på sina produkter. Det handlar om att de har en ny vara, produkt eller tjänst, som de kan sälja, som ingen annan har och som gör att det skapar ökad efterfrågan, eller att de möter en ny marknad, slår sig in på marknaden, tar nya marknadsandelar eller växer internationellt.

Detta fokus har regeringen på vår näringslivspolitik. Vi måste ha fokus på det som faktiskt gör skillnad. Entreprenörskapsutredningens nya uppdrag ska ses i ljuset av det. Det är kunskap och förmågan att omvandla den till varor och tjänster som bygger Sveriges konkurrenskraft. Därför har vi ett väldigt stort fokus i uppdraget till Entreprenörskapsutredningen att se: Hur kan vi göra detta ännu bättre i Sverige?

Vi tittar också över ramvillkoren. Ramvillkor påverkar förutsättningar för entreprenörskap, innovation och omsättningsförmåga. Vi säger att utredningen ska komma med förslag på de områdena. Det är egentligen ett bredare uppdrag än tidigare.

Det handlar också om en översyn av vissa regler för företagsrekonstruktion. Det är samma uppdrag som tidigare. Det är samverkan när det gäller kunskapsöverföring. Det får ett ökat utrymme i utredningen. Det är

kommersialisering och nyttiggörande av forskningsresultat. Det får ett större utrymme i utredningen. Varför då? Jo, därför att Sverige har ett historiskt problem.

Vi gör väldigt stora inputsatsningar på forskning och innovation, medan vår output inte är lika kraftfull. När vi jämför med andra länder är det andra länder som till och med gör mindre satsningar på forskning och utveckling än Sverige men som ändå får ut mer av sina system. Vi vill att Entreprenörskapsutredningen ska titta på hur vi kan ytterligare bli bättre på detta.

Den ska se till hinder och rörligheter mellan olika sektorer. Det är ett område som OECD pekar ut som viktigt för Sverige att utveckla om vi ska jobba med entreprenörskap. Det är några exempel på nya inriktningar på Entreprenörskapsutredningen.

Varför kan jag då säga att det kan ske snabbare? Jo, därför att vi säger att den ska återrapportera redan innan arbetet med propositionen om forskning, innovation och den högre utbildningen är klar. Vi får det inspelet från entreprenörskapsforumet till forsknings- och innovationspropositionen.

Vi vill ha det underlaget när vi gör den propositionen. Det är därför vi har lagt upp uppdraget med en delredovisning om de områden som är viktiga för forsknings- och innovationspolitiken.

Anf. 32 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Det är klart att frågan är bredare än bara ett skatterättsligt perspektiv. Det är just därför jag är så besviken över att se hur man har skrotat flertalet bra, konkreta kommittédirektiv för den nya utredningen i jämförelse med för den gamla. Låt mig ta några exempel för att försöka synliggöra avsaknaden på konkretion i regeringens nya kommittédirektiv.

I de tidigare direktiven fanns bland annat med att den skulle utföra en analys med anledning av Världsbankens granskning av det svenska företagsklimatet, kartlägga det svenska innovationsstödet, utvärdera sammanslagningen av Almi och Innovationsbron och hitta problem och kilar i det svenska inkomstskattesystemet som drabbar entreprenörer. Dessa direktiv har nu bytts ut mot till exempel: Analysera och lämna förslag på hur man kan förbättra möjligheterna att utveckla lösningar på samhällsutmaningar genom innovation och entreprenörskap.

Fru talman! Jag måste fråga näringsministern: Vad betyder det i konkreta termer? Precis som jag poängterade tidigare är det viktigt att göra en internationell utblick och se hur det ser ut i andra länder. Problemet är bara att ni inte tänker göra någonting med det. Den utredare ni har tillsatt har inte uppdraget att se över det svenska skatteregelverket i jämförelse med hur det ser ut i andra länder. Uppdraget är bara: Redogör för hur det ser ut på andra håll runt om i världen.

Det direktiv ni tog bort var att de facto gå in och penetrera det svenska regelverket och se: Hur ser det ut? Återkom med konkreta förslag, och återkom med författningsförslag och regeländringsförslag. Den nya kommittén saknar helt det uppdraget.

Det är skillnaden, Mikael Damberg, mellan den tidigare regeringens konkreta ambition att förbättra entreprenörsklimatet i Sverige och den nya regeringens reptrick. Man lägger ned en utredning med konkreta

direktiv. Man tillsätter en ny utredning som man förvisso har den goda smaken att ge samma namn men som man fyller med i huvudsak luft.

Väldigt få av de direktiv som finns med i er nya utredning innebär någonting konkret. Näringsministern får gärna svara mig på vad det konkret innebär att analysera och lämna förslag på hur man kan förbättra möjligheterna att utveckla lösningar på samhällsutmaningar genom innovation och entreprenörskap. Han får gärna också, för den delen, lämna förslag på hur utvecklingen av affärsmodeller inom cirkulär ekonomi kan underlättas. Detta får näringsministern gärna återkomma till.

Anf. 33 FINN BENGTTSSON (M):

Fru talman! Regeringens politik måste hålla ihop på alla plan. Interpellationen handlar om ett förbättrat klimat för entreprenörskap speglat i entreprenörskapsutredningar. Jag delar mycket av den kritik som Carl-Oskar Bohlin lyfter fram här och ifrågasättandet av att man verkligen vill värna entreprenörskapet. Carl-Oskar Bohlin säger att regeringen här gör ett rep-trick.

Min fråga i mitt förra inlägg bevärdigas dock inte ens med ett svar från näringsministern. Det har lagts en strypsnara om den verksamhet som bedrivs i välfärdens kärna. Där har man ett entreprenörskap som har börjat gro och växa. Det är någonting som regeringen värnar, precis som näringsministern säger i svaret på interpellationen. Men jag sa att just det utredningsförslag som nu har lämnats med stöd av Vänsterpartiet kommer att göra att hela denna sektor kommer att dö. Det kommer inte att finnas någon investeringsvilja över huvud taget förrän tidigast 2017.

Är det på det sättet som man vill att entreprenörskap ska lyftas fram? Och varför skulle i så fall denna sektor vara undantagen möjligheterna att få entreprenörstöd? Man får lov att ge entreprenörer som bygger skolor och vårdcentraler stöd, men man får inte lov att ge entreprenörer som bedriver verksamhet i dessa byggnader något stöd. Här ska det stoppas genom att ta bort alla möjligheter till vinstuttag. Det är vad man har varslat om att utredningen parallellt ska komma fram till.

Jag vill ställa frågan till näringsministern om hur man inom Regeringskansliet med regeringskollegerna har resonerat om två så disparata ambitioner. Det gäller dels de ambitioner som Entreprenörskapsutredningen i sig har, dels det som utredningen om stopp för vinster i välfärden aviserar gentemot den viktiga servicesektor som nu har gått helt i stå.

Anf. 34 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! Näringsministern står här och säger att i Moderaternas och Alliansens värld är det bara sänkta skatter som är relevant. Men faktum är att det egentligen bara är i Socialdemokraternas retorik och beskrivning av Moderaterna och Alliansen som skatter är det enda relevanta.

Jag kan säga det rakt ut: Skatter är inte den viktigaste faktorn när det gäller vad som avgör en bra näringspolitik. Det är väsentligt viktigare att ha en fungerande rättsstat. Att ha ett transparent regelverk och en fungerande offentlig apparat som inte skapar byråkrati och som inte på olika sätt skadar näringslivet är väsentligt mer centrala frågeställningar för att ha ett fungerande näringsliv. Men skatterna kommer ganska högt upp på listan över faktorer som påverkar näringsklimatet.

Saken är den att vi är ganska överens i den här kammaren om att vi ska ha en rättsstat, att vi ska ha låg korruption, att vi ska ha transparenta regelverk och att vi ska ha en byråkrati som inte skadar näringslivet. Det gör att i ett så pass väl fungerande land som Sverige spelar skatterna stor roll. Men det är inte det enda. Om man tittar på Alliansens politik ser man att vi under de åtta år vi styrde hade en bred palett av olika frågor där vi adresserade villkoren för att bedriva näringsverksamhet i det här landet. Det handlar inte minst om regelkrångel.

Låt oss titta på vad resultatet av den politiken är. Jag har en liten graf här i mobiltelefonen. Tyvärr kan jag inte visa den för tv-tittarna eller för någon av åhörarna här. Men om man tittar på hur Sverige rankas i Global Innovation Index mellan 2004 och 2014 ser man att vi under den tidigare socialdemokratiska regeringens tid gick från plats 12, medelbra i västvärlden, till plats 3. Enligt EU-kommissionens Innovation Union Scoreboard 2014 leder Sverige, och betraktas som det mest innovativa landet i västvärlden. Retoriken går alltså inte riktigt ihop.

En annan punkt där retoriken från ministern inte riktigt går ihop gäller hur Mikael Damberg å ena sidan sitter och argumenterar för att vi ska se över skattereglerna och å andra sidan verkar argumentera för att skattereglerna inte spelar någon som helst roll. Kan vi inte få ett rakt och tydligt svar? Menar Mikael Damberg att skatterna har någon som helst inverkan på näringsklimatet? Kan vi inte få ett tydligt och klart besked här?

Jag har försökt ställa denna fråga till finansministern upprepade gånger utan att vara särskilt framgångsrik med att få ett svar.

Frågan är viktig. Mikael Damberg säger att man kommer att se över skattereglerna för företagen. Bland annat nämner han 3:12-regelverket. Men det intressanta är att i alla andra sammanhang har Socialdemokraterna velat ha ett mer restriktivt 3:12-regelverk. Man har talat om att man ska ta bort 20-procentsregeln och höja den till 30 procent. Man vill se över löneunderlagsregeln för att man tycker att det har blivit för generöst. Är detta också bara nyspråk? Man säger att man ska se över skatterna, men när man sedan gör det vill man bara skärpa dem och göra dem ännu sämre.

Det är ganska många saker som Mikael Damberg har att reda ut. Jag ser fram emot svaren.

Anf. 35 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Fru talman! Jag vet att Moderaterna är väldigt intresserade av skatter. Därför ansträngde jag mig att skriva om skatter i svaret, så att ni inte skulle bli besvikna på våra svar. I svaret står att vi tittar över skattesystemet när det gäller ägarskiften, optionsfrågan, som jag vet engagerar stora delar av svenskt näringsliv, och frågan om hur man kan rekrytera kompetent arbetskraft i nystartade bolag.

Däremot blir det roligt när man först säger att skatterna inte är det viktiga för Moderaterna och sedan ramlar tillbaka till att det var det som var viktigt i alla fall och att det inte fanns någonting annat.

Vi har lite olika syn på detta. Jag förstår att skattesystem är viktigt och att vi måste ha konkurrenskraftiga ramvillkor i Sverige för att bedriva näringspolitik. Men det kan inte vara hela inriktningen på politiken. Om man tittar på den förra entreprenörskapsutredningen ser man att det var en

väldig tonvikt på detta. Det resulterade i att det bland utredarna och den grupp människor som engagerade sig i arbetet inte fanns jättemånga entreprenörer, om jag får säga så. Pontus Braunerhjelm, som ledde arbetet då och som gör det nu, är densamme. Men det vi har gjort med den nya utredningen är att tillföra en lång rad entreprenörer som kommer att bistå i arbetet för att sätta sina perspektiv på vad det är som begränsar entreprenörskapet i Sverige.

Tyvärr har vi inte heller riktigt samma bild av Sveriges ställning i världen. Det är korrekt om man räknar inputvärden på hur innovativa vi är. Då kommer Sverige i topp. Men om man tittar på leveranspunkterna i jämförelserna hamnar vi ganska medelmåttigt. Det är en diskussion som inte är helt ny i Sverige. Vi har haft en diskussion om den svenska paradoxen, som innebär att vi satsar mycket på forskning, utbildning och kunskap, men vi får inte ut lika mycket av innovationssystemet.

När vi tittar på vad vi vill sätta fokus på vill vi ha entreprenörerna med och delaktiga i arbetet för att Pontus Braunerhjelm ska kunna lägga fram förslag redan till propositionen om forskning, innovation och högre utbildning. Vi vill ha dem med för att man ska kunna påverka arbetet, få snabbare resultat och göra mer verkstad.

Det andra är att vi sätter ett väldigt fokus just på kunskap, överföring och rörlighet mellan akademi och näringsliv, kommersialisering och nyttgörande. Det är där vi vet att vi har haft problem med den svenska paradoxen, och det är där vi behöver fler bra svar vid sidan av satsningar på forskning och utbildning, som denna regering står för i större omfattning än vad den tidigare regeringen har gjort.

Det är klart att vi nu gör ett skifte i näringspolitiken där vi blir mer engagerade, där näringspolitiken får mer muskler och där näringspolitiken kopplar sig tydligare till handelsfrågorna och exportfrågorna. Det handlar om kopplingen till hur vi ska kunna få konkurrera längre upp i värdekedjorna genom kunskap och kompetens. Det är därför denna regerings budget är så fokuserad på utbildningssatsningar. Långsiktigt tror vi att det är det som avgör Sveriges konkurrenskraft globalt sett.

Jag har fått frågor om en annan utredning, och de kanske lämpar sig bättre för en annan debatt. Men jag kan säga att jag inte alls är oroad för de företag som är innovativa i välfärdssektorn, som har hög kvalitet och som levererar. Däremot har det varit problem med – och det tror jag att borgerliga partier nu för tiden erkänner – en naiv syn, som Jan Björklund brukar beteckna det, på vilka krav som ställs på de privata företag som agerar på välfärdsmarknaden. Det är viktigt för oss att ställa tuffare krav på kvalitet, att ha tydligare uppföljning och att ha öppenhet i redovisningen av ekonomin så att skattebetalarna vet att skattebetalarnas pengar så långt som möjligt går till det som de är tänkta för. Det gynnar entreprenörskap långsiktigt att jobba med kvalitet i verksamheten, inte bara som en del avvikande aktörer har gjort – inte den stora majoriteten – nämligen utnyttjat systemet och skapat en negativ debatt om privata och fristående alternativ i välfärden.

Anf. 36 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Jag vet inte om Mikael Damberg bemödade sig att läsa kommittédirektiven för den tidigare utredningen eftersom han i talarstolen säger att det lades en tonvikt vid enbart skatter. Ett av nio direktiv, fru

talman, i den tidigare utredningen handlade om skatter. Övriga åtta direktiv gällde konkreta åtgärder för andra problem som lägger hinder i vägen för entreprenörskap i Sverige. Så är det.

Eftersom Mikael Damberg inte ville svara på mina tidigare frågor om vad målen faktiskt betyder vill jag ändå ställa en fråga till honom. Han säger att man inte bör titta på skattefrågan i utredningen därför att den frågan bäst utreds av folk som har kompetens för den i en annan utredning. Men varför valde man att lägga ned den utredning som hade sitt säte på Finansdepartementet och som uppenbart hade kompetens att utreda frågan, för att sedan tillsätta en ny utredning som man menar inte har kompetens att utreda frågan? Det är ett mycket märkligt cirkelresonemang som inte är logiskt för fem öre.

Näringsministern får gärna svara på frågan om varför. Vad menar han när han säger att han vill ha snabbare resultat? Den tidigare utredningen skulle presenteras i augusti, medan den nyss tillsatta utredningen ska presenteras först i oktober. Vilken månad kommer först i den gregorianska kalendern, Mikael Damberg?

Anf. 37 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! Låt mig ta upp frågan om vinster i välfärden. Jag håller till hundra procent med Mikael Damberg om att det är ett uppenbart problem. Men det är tråkigt att regeringen valde att söka stöd hos Vänsterpartiet, som vill eliminera alla privata aktörer inom välfärden, och inte tydde sig till Alliansen för att föra en diskussion med oss.

Carl-Oskar Bohlin tydliggör problemet väl. Nu försöker Mikael Damberg markera att Alliansens utredning bara skulle handla om skatter. Jag tycker att Carl-Oskar Bohlin redogjorde tydligt för att det var bara en åttondel av de direktiv som hade utställts. Oavsett vad; om en för stor tonvikt vid skatter är ett problem är inte lösningen att inte ha någon inriktning över huvud taget.

Jag håller med näringsministern om att frågan om den faktiska outputen är ett problem och en utmaning. Det här är en annan fråga som jag får återkomma till i en annan interpellation till näringsministern, men jag tror att det i mycket handlar om att Sverige har ett unikt regelverk som innebär att forskare får 100 procent av patenträtten på sina uppfinningar och att företag som gör investeringarna får 0 procent. Det är ett hack som gör att innovationer inte resulterar i faktiska produkter.

Det är intressant hur näringsministern undviker frågeställningarna om 3:12-regelverket. Man säger att det ska utredas, men i själva verket vet vi från andra sammanhang att Socialdemokraterna tycker att 3:12-regelverket är för generöst. Argumentationen går inte ihop.

Anf. 38 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Fru talman! Låt mig först svara på frågan om månaderna. Det är klart att sluttidpunkten är olika, men det finns en tydlig delredovisning för utredningen. Det är därför att vi vill ha in de nya momenten, som inte fanns med lika tydligt i den gamla utredningen, i god tid innan regeringen ska lägga fram forsknings- och innovationspropositionen. Vi vill inte göra samma misstag som den förra regeringen gjorde.

Kommer ni ihåg innovationsstrategin som den förra regeringen tog fram? Den lades fram efter att forsknings- och innovationspropositionen lades fram. Vilken ställning fick strategin då? Vilken påverkan fick innovationsstrategin som togs fram av den förra regeringen när den inte hängde ihop med den tunga propositionen på området? Därför blir det nu en tidigare återrapportering från denna entreprenörskapsutredning så att frågorna tydligt kan påverka också propositionen. Det är tidsaspekten.

Vi kan se vilka personer som Pontus Braunerhjelm har valt att omge sig med i utredningen. Då ser vi att entreprenörerna har lyfts in i Entreprenörskapsutredningen. Det är klokt. Om man vill ha goda idéer och förslag på hur man utvecklar entreprenörskap i Sverige är det klokt att lyssna en del på de entreprenörer som har gjort resan, brottats med problemen och har sett möjligheter och lyckats. Det är bra med den nya utredningen.

Det är klart att det finns delar som skiljer utredningarna åt. Den största skillnaden är att den förra utredningen var mycket mer teknisk och detaljinriktad. Den här utredningen går på ett tydligare sätt in på entreprenörskap kopplad till kunskap. Det är rätt fokus eftersom det är där Sverige har de största problemen.

Jag vill understryka att skatter, konkurrenskraft och ramvillkor är viktiga för entreprenörskap. Då gäller det att titta på de länder som har gjort spännande saker internationellt och lära av dem. Det kan utredningen göra.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2014/15:296 om bekämpningen av stickmyggan

Anf. 39 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Tack för interpellationen från Mikael Oscarsson!

Mikael Oscarsson har frågat mig vilka skäl som ligger till grund för beslutet att trappa ned medfinansieringen av myggbekämpningen vid nedre Dalälven och om jag avser att vidta några åtgärder för att utveckla den så kallade SIT-metoden.

Jag vill betona att jag och regeringen tar de problem som lokala koncentrationer av översvämningsmyggor för med sig på stort allvar. Dessa problem har under flera års tid föranlett bekämpning med bekämpningsmedel innehållande BTI i vissa delar av landet. Vi ser att det trots bekämpning har uppstått lokala koncentrationer av översvämningsmyggor år efter år. Det är vidare oklart vilka ekologiska effekter bekämpningen har. Regeringen anser därför att metoden i sig inte är en långsiktigt hållbar lösning och att det är viktigt att användandet av hållbara metoder som hanterar frågan på lång sikt kommer igång på allvar.

Vid sidan av sådana åtgärder kan det dock under vissa förutsättningar vara nödvändigt att komplettera med bekämpning med bekämpningsmedel. Det är mot denna bakgrund som regeringen har beslutat att även i år bidra till den särskilda finansieringen av bekämpningen vid nedre Dalälven men att göra det med en mindre summa.

Detta innebär att regeringen har avsatt 3 miljoner kronor för 2015 i stället för de 4 miljoner kronor per år som den förra regeringen avsatte under de två år som den bidrog till motsvarande finansiering.

Jag vill i sammanhanget förtydliga att regeringen inte har för avsikt att ta bort möjligheterna till statlig och annan finansiering av åtgärder för att hantera myggförekomst. Det har inom ramen för det tidigare gällande landsbygdsprogrammet funnits möjlighet för länsstyrelserna att prioritera medel för bland annat åtgärder för att begränsa höga koncentrationer av översvämningsmyggor. Regeringen håller som bäst på att färdigställa landsbygdsprogrammet för 2014–2020.

Den så kallade SIT-metoden har framförts som ett alternativ för att komma åt de problem som lokala koncentrationer av översvämningsmyggor för med sig. Metoden är intressant men kräver stora forskningsresurser. Jag följer med intresse vad som händer globalt i frågan och om eventuella tillämpningar av metoden skulle kunna utvecklas vidare i vår del av världen.

Jag vill slutligen åter lyfta fram att jag och regeringen tar de problem som lokala koncentrationer av översvämningsmyggor för med sig på stort allvar och att det är oerhört viktigt att komma framåt i användandet av hållbara metoder för att komma åt dessa problem även på lång sikt – detta för att säkra en god livsmiljö för människor, djur och natur.

Anf. 40 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Tack för svaret, klimat- och miljöministern! Man kanske kan fråga sig om myggfrågan är någonting som man ska diskutera i riksdagen. Faktum är att det är det.

Det vi pratar om är den speciella våtmarksmyggan, sticticus, attackmyggan eller vad man nu vill kalla den. Det är ett samlingsnamn för aggressiva myggarter som inte skyr dagsljus. De kläcks i enorma mängder och har särskilt drabbat områden kring nedre Dalälven, men även Enköping, vissa områden runt Stockholm och Forshaga vid Klarälven i Värmland.

Det man måste ha klart för sig är att det handlar om enorma mängder. Det finns en myggfälla som man använder i de här sammanhangen, och om man får 2 000 sådana här myggor i en myggfälla tycker man att det är otroligt jobbigt. Får man 5 000 är det en förskräcklig pina. Är det 10 000 är det olidligt. Sedan märker man ingen skillnad mellan uppmätta 20 000, 30 000 eller 40 000 – det är så att säga fullt. I de här områdena har man vid mängder med tillfällen uppmätt långt över 10 000 myggor i en myggfälla.

Bakgrunden till det här är att den förra miljöministern Kjell Larsson var på besök i Österfärnebo år 2000 och såg det hela med egna ögon. Det är för övrigt någonting jag uppmanar miljöministern att göra – att med egna ögon se vad vi pratar om och uppleva det in på bara huden.

Kjell Larsson var där och såg den förfärliga situationen. Han bestämde då att så här går det inte att ha det, och därför satte han igång ett projekt med BTI, som är en naturlig bakterie som finns i naturen och som används med framgång, inte bara i Sverige utan runt om i världen, till exempel i Florida och i Rhendalen i Tyskland. Franska rivieran skulle i princip få stänga om det inte vore för den framgångsrika myggbekämpningen.

Nu var det en debatt om det här ämnet i slutet av förra året, och då kom beskedet att det skulle fortgå. Sedan har det visat sig att regeringen kommer att dra ned med 25 procent. Då är frågan vem det är som ska stå för den extra kostnaden. Kjell Larsson, den förra miljöministern, slog fast principen att staten skulle stå för 50 procent av kostnaden. Det är inte så konstigt att 50 procent av bekämpningskostnaden ligger på områden som är statligt kontrollerade. Vi talar då om nationalparker, Natura 2000-områden och naturreservat. Det är alltså inte konstigt att staten är med och betalar.

Frågan är alltså vem som ska stå för den extra kostnaden. Under 2014 var det två översvämningar där man bekämpade mygg med mycket god effekt. Inga stickmyggsproblem noterades. Det har förekommit problem. År 2012 var det inte fullt lyckat, men det berodde på penningbristen. Det var ju penningbristen som gjorde att man inte kunde bekämpa som man skulle. Det är när det inte ges tillräckligt med ekonomiska medel som bekämpningen inte fungerar.

Anf. 41 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Herr talman! Det känns som om vi har haft debatt om en liknande fråga förut. Jag har också svarat på de frågor som ledamoten Mikael Oscarsson ställt och som ingalunda gav till svar att det här inte på något sätt har någon medfinansiering från staten.

Tvärtom. Även den tidigare regeringen – som förvisso inte hade någon miljöminister som hette Kjell Larsson; han var den förrförrförrförra miljöministern – med miljöministrarna Andreas Carlgren och Lena Ek drev på slutet att det skulle göras en nedtrappning eller ett avslut av det särskilda statliga anslaget, för att i stället övergå till mer av en regional samfinansiering där man också hade den statliga kanaliseringen av pengarna via till exempel landsbygdsprogrammet.

Precis som jag redogjorde för i svaret fanns det tidigare pengar under landsbygdsprogrammet. Den nuvarande regeringen jobbar med att fortsätta ha ett landsbygdsprogram som skapar flexibla finansieringsmöjligheter, där regionen kan utveckla olika metoder som man tror på, vill ha och behöver för olika typer av naturhantering.

Jag vill verkligen betona att jag och regeringen ser det väldigt stora problemet med den här typen av myggor. Jag förstår att en del kan göra sig lite löjligen och säga att mygg är väl ingenting för oss politiker utan är något helt naturligt i den svenska sommaren. Men jag är helt medveten om att detta handlar om en väldigt allvarlig och extraordinär typ av myggsituation som inte alls kan jämföras med vanliga myggor på andra ställen.

Det är dock precis som Mikael Oscarsson säger så att det finns andra ställen i Sverige som också har den här problematiken. Där kan vi konstatera att man från de regionala insatserna har lyckats mobilisera både resurser och en struktur för vilka metoder man vill använda. Man kan även där använda BTI, det är ju sådant som godkänns i dag, men vi ser också att den metoden inte är allena saliggörande.

Med tanke på Mikael Oscarssons fråga och frågeställningar kring andra bekämpningsformer trodde jag att även han såg att det måste finnas alternativ. Det finns ju andra sätt. Jag har själv varit i kontakt med länsstyrelsen när det gäller områdena kring nedre Dalälven, och deras djuplodande rapporter handlar om att man till exempel också bör använda

ökad del av hävd för att säkerställa att myggkoncentrationen sjunker. Det finns även andra metoder.

Jag vill återigen betona att regeringen inte har för avsikt att inte på något sätt medfinansiera, men man vill inte ha ett särskilt mygganslag just för nedre Dalälven. Det är också en linje som den förra regeringen hade i sina skrivningar, och vi trappar därför ned det medfinansieringsanslaget.

Vi har också godkänt fortsatt bekämpning med BTI för i år så att det inte råder någon oklarhet om det, även om jag förstår att interpellanten gärna står och debatterar frågan.

Anf. 42 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Jag blir ändå inte riktigt klok på det här. De som jobbar med det här projektet där uppe är på det klara med att man behöver en viss budget för att klara en långsiktighet. Det blir ju inte jätteproblem varje år. Det går lite upp och ned, men man säger att man behöver ha en budget på ungefär 12 ½ miljon vid nedre Dalälven för att klara av det och kunna bygga upp en buffert. Vissa år kan det nämligen kosta 20 miljoner.

Skulle vi följa det som den förrförra ministern slog fast skulle vi behöva höja till motsvarande 6 miljoner. Att regeringen i det läget nu väljer att gå från 4 miljoner till 3 miljoner är ett rejält avsteg från principen och någonting som oroar ortsboende, för det här är en stor plåga. När det är som värst kan varken vuxna eller barn gå ut. Inte ens tamdjuren går ut; det är en olidlig situation.

Det här är den enda metod som visat sig fungera. Det finns slätter och bete, men om man tittar på forskningen ser man att det egentligen inte finns någonting annat än BTI som biter, även om det kan minska en del med andra sätt. Då är det ett oroande besked att regeringen nu kommer att dra ned med 25 procent.

Det andas också i svaret något slags misstanke om negativa ekologiska effekter. Det visar sig att det råder i princip konsensus att det är svårt att över huvud taget hitta några sådana effekter.

Därför är det också viktigt att se till att den här bekämpningen får fortsatt möjlighet att utvecklas, och att man tittar på andra länder och ger resurser som man bevisligen har fått på andra ställen.

SIT är en metod som används framgångsrikt när det gäller bekämpning av en viss typ av flugor och även en viss typ av mygg. Den används i dag. Det forskas på det här. Man har kommit ganska långt med den metoden i exempelvis Brasilien, Thailand, Filippinerna och Singapore – Spanien är också på gång. Där använder man den här metoden. Men samtidigt är det så att det här inte görs av sig självt. Det krävs forskning. Den här myggan, sticticus, har vi i Sverige. Vi kan inte räkna med att någon annan gör jobbet.

Vi pratar alltså om 5–6 miljoner i forskning i ungefär fem år. Min konkreta fråga är: Är inte detta en väldigt bra sak att satsa på? De alternativa metoderna har ju visat sig ha ringa eller ingen betydelse. Kor är i och för sig trevliga att titta på, men när de trampar i våtmarkerna blir det en perfekt miljö för myggen, så att de kan komma i en ännu större omfattning. Detta har visat sig vara ett slag i luften.

Därför kommer frågan om SIT-metoden tillbaka igen och också frågan om var pengarna ska tas ifrån nu när regeringen minskar sitt ansvarstagande i stället för att öka det, som man borde göra.

Anf. 43 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Herr talman! Mikael Oscarsson har ställt frågan om hur vi ser på SIT-metoden. Jag konstaterar och är glad och stolt över, som klimat- och miljöminister, att vi har stora forskningsanslag också på miljösidan i Sverige. Forskningsmedel kan sökas av forskare, och det är forskningsfinansierarna som kan bedöma det på ett riktigt sätt. Jag tror inte att jag som minister ska stå här och uttala mig om vilka forskningsprojekt som är lämpliga att ha i alla delar, utan vi har forskningsinstitutioner som är mycket väl lämpade att göra de bedömningarna. Det känner jag mig väldigt trygg med.

Jag konstaterar att metoden globalt sett finns och är intressant. Jag följer naturligtvis med intresse vad som händer när det gäller eventuella tillämpningar som metoden skulle kunna ha i Sverige.

Jag konstaterar att oppositionen nu har ett väldigt högt tonläge i fråga om att man ska slå vakt om ett särskilt mygganslag i den statliga budgeten. Det är en princip som avviker från den princip som alliansregeringen hade. Man sa faktiskt just att man skulle avveckla den typen av anslag och i stället föra ut det här tydligare till de regionala aktörerna. Det handlar också om att kunna vara mer flexibel med de olika förvaltningsformer som passar för det tydliga lokala målet att minska den olägenhet som skapas av den här typen av extremt jobbiga och aggressiva översvämningsmyggor.

Det är en metod som har fungerat väl på andra ställen i Sverige. Och som jag förstår det finns det ett fungerande samarbete mellan länsstyrelser och kommuner också i området runt nedre Dalälven. Jag är som minister mån om att det samarbetet ska få en möjlighet att gå i bräsch och vara det som faktiskt definierar vad som är den bästa metoden för det området.

Regeringen godkänner BTI även för i år, men vi ser att det inte biter tillräckligt bra alla gånger. Därför kan det inte vara en långsiktig metod. Man måste titta vidare på alternativa sätt. Och det finns andra metoder som man tittar på lokalt. Jag tycker att vi här i riksdagen ska slå vakt om att man lokalt ska få ha det här samarbetet och sätta de målen i stället för att stå upp för något slags konstig princip om att det i statsbudgeten måste finnas ett särskilt mygganslag.

Anf. 44 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Ett särskilt mygganslag kan man diskutera. Det vore inte fel, med tanke på den uppbackning som det här arbetet får i andra länder. Men det viktigaste, herr talman, är att pengarna kommer fram.

Det blir en otrolig besvikelse för de drabbade – det är tiotusentals. Det har varit en princip med en 50-procentsfinansiering från staten som beror på att man har gått igenom de områden där myggen produceras. Att man minskar detta med 25 procent är väldigt beklagligt. Jag hoppas att regeringen och ministern kan ändra sig på den punkten.

Det är IAEA i Wien som står för den här forskningen. Då behöver man faktiskt respektive regerings stöd. Faktum är att miljöministern kan göra en riktigt rejäl insats för detta genom att själv tränga in i det här och vara med och ge stöd från officiellt håll. Annars kommer inte den här forskningen att bli till.

Ministern ifrågasätter om det är en långsiktig metod. Ja, men det är den enda som finns. De andra metoderna, hävd eller bete, är ett trevligt

komplement, men det visar sig enligt en ny vetenskaplig studie i tidskriften *Wetlands Management* att de har ringa betydelse.

Det viktiga är nu att det här får fortgå och att regeringen fortsättningsvis stöder forskningen och inte backar undan för den ekonomi och de medel som krävs för att det här ska kunna fungera.

Anf. 45 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Herr talman! Jag får tacka för ännu en upplysande interpellation kring stickmyggsproblematiken i nedre Dalälven. Jag är mycket väl medveten om problemet. Jag ser också att vi har flera strukturer att jobba från. Inte minst är vi, naturligtvis, en stor forskningsfinansiär. Det finns forskningsinstitutioner som är redo att bearbeta ansökningar, om det finns sådana när det gäller den svenska floran och faunan.

Men det finns också ett fortsatt arbete att göra, inte minst regionalt och lokalt. Samarbetet behöver stärkas när det gäller att utvärdera metoder och hitta de bästa lösningarna. Självklart är staten med och backar upp i bakgrunden för att säkerställa att arbetet kommer till. Det är väldigt viktigt.

Men jag tror att vi hittar de bästa metoderna om vi låter de regionala organen, även länsstyrelserna, som är en förlängd arm av staten, vara med och vara delaktiga. Och, som sagt var, när det gäller finansieringen trappar vi ned det särskilda anslaget för att i stället se till att det finns andra sätt att stödja det regionala arbetet, till exempel som den tidigare regeringen gjorde, via landsbygdsprogrammet.

Herr talman! Jag tackar för debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellationerna 2014/15:273 och 316 om förstärkning av jämställdhetsbonusen

Anf. 46 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Johan Forssell har frågat mig när jag avser att påbörja och slutföra det nödvändiga lagstiftningsarbete som krävs för att riksdagens beslut om förstärkt jämställdhetsbonus ska verkställas. Tina Ghasemi har frågat mig hur jag och regeringen avser att tillgodose tillkännagivandet från riksdagen om den förstärkta jämställdhetsbonusen.

Regeringen beskrev i budgetpropositionen sin syn på jämställdhetsbonusen, det vill säga att den inte har haft avsedd effekt på fördelningen av föräldrapenning mellan män och kvinnor. De utvärderingar som har gjorts indikerar att bonusen inte har påverkat hur föräldrarna fördelar föräldrapenningen mellan sig. Trots att bonusen funnits sedan 2008 har många föräldrar fortfarande mycket låga kunskaper om bonusen. Regeringen anser att avgörande steg behöver tas för att uppnå ett mer jämställt nyttjande av föräldrapenningen. Barns rätt till båda sina föräldrar måste stärkas.

Sedan tidigare har reserverade månader i föräldrapenningen haft positiva effekter på mäns uttag av föräldrapenningen. Regeringen vill därför att ytterligare en månad av föräldrapenningen ska reserveras för vardera föräldern för att på så sätt stimulera ett mer delat ansvar för barnen.

Riksdagen har i december 2014 beslutat om ett tillkännagivande om att förstärka jämställdhetsbonusen. Regeringskansliet bereder frågan.

Prot. 2014/15:69
10 mars

Anf. 47 JOHAN FORSSELL (M):

Herr talman! Jag vill inledningsvis tacka statsrådet för svaret.

Jag ställde den här interpellationen redan den 9 februari, alltså för lite drygt en månad sedan. Svaret har blivit fördröjt, men bättre sent än aldrig, naturligtvis.

Kanske är det lite av en ödets ironi att interpellationen berör en fråga kantad av dröjsmål, nämligen förstärkningen av den jämställdhetsbonus som riksdagen fattade beslut om i början av december när Alliansens budget gick igenom.

Vi står här i dag, tre månader senare, och regeringen har fortfarande inte överlämnat någon proposition eller sagt när man tänker överlämna en sådan. Man har inte ens sagt huruvida man tänker göra det eller inte.

Jag vill gärna förtydliga en sak i debatten: Den här interpellationen handlar inte om antalet pappamånader. Den handlar egentligen inte ens om vad regeringen har för uppfattning i sak om jämställdhetsbonusen, för det känner vi till sedan länge.

Nej, den här debatten handlar om enda sak: När tänker regeringen genomföra det nödvändiga lagstiftningsarbete som krävs för att riksdagens beslut om förstärkt jämställdhetsbonus ska verkställas? Jag hoppas att den här debatten kan fokusera på den viktiga sakfrågan.

Herr talman! En utgångspunkt för vårt parlamentariska system är att regeringen så långt det bara är möjligt och med den skyndsamhet som respektive beslut kräver ska tillgodose riksdagens tillkännagivanden. Det är ingen nyhet, utan det är en fastlagd praxis sedan åtminstone någon gång på 90-talet.

En del tillkännagivanden kan ta tid att hantera. Det kan vara komplicerad materia att titta på; det kan vara ett omfattande utredningsarbete som krävs. Det kan ibland vara så att lagstiftningar står mot varandra. Då behöver man en viss beredningstid.

Å andra sidan kan det ibland vara väldigt enkelt att tillgodose riksdagens tillkännagivanden – till exempel i det här fallet. Det är ingen omfattande ny reform som riksdagen har bett om, utan det är en existerande reform som har funnits ända sedan 2008. Det är en ändring som i och för sig är viktig för väldigt många föräldrar och familjer där ute men som egentligen är av teknisk karaktär. Det borde faktiskt inte vara någonting som ska behöva dra ut på tiden så här länge. Jag blir faktiskt lite oroad över hur regeringen ska kunna få saker gjorda med tanke på att det finns gott om frågor som är betydligt mer komplicerade än denna och kräver mer utredningsarbete.

Varför är då detta viktigt? Jo, för det första för att jämställdhetsbonusen förra året betalades ut till 230 000 personer. Många av dem skulle med den här förstärkningen få högre bonus och därmed ha starkare ekonomiska incitament för att dela mer lika på föräldrapenningen.

För det andra har riksdagen genom budgetbeslutet i december valt att avsätta resurser från och med den 1 januari i år. Pengarna finns alltså redan där. Det finns risk att de blir inestående om inte regeringen verkställer beslutet.

Det är därför som det här tillkännagivandet inte går att jämföra med många andra. Det här är inte någonting att se över, återkomma om eller utveckla, utan det är ett skarpt tillkännagivande som syftar till en reform som det redan finns finansiering för.

Herr talman! Mot bakgrund av svaret ställer jag fortfarande den fråga som jag inte tycker har besvarats, nämligen när regeringen tänker verkställa det som riksdagen har beslutat om.

Jag måste också fråga: Vad är det egentligen som tar så lång tid för regeringen att man efter tre månaders arbete inte ens har lyckats avisera en proposition i frågan? Vad är det för komplicerade juridiska överväganden eller svårartade tekniska problem som upptar så mycket av regeringens tid? Jag hoppas att socialförsäkringsministern vill ta tillfället i akt att berätta om detta.

Anf. 48 TINA GHASEMI (M):

Herr talman! Jag vill inleda med att tacka Annika Strandhäll för svaret men också med att vara tydlig.

Den här interpellationen, eller de här två interpellationerna, handlar varken om en tredje öronmärkt månad eller om vad regeringen tycker i sak om jämställdhetsbonusen. Det råder det nämligen inte så stort tvivel om; det är rätt välkänt sedan tidigare. Frågan handlar snarare om när regeringen tänker överlämna en proposition om en förstärkt jämställdhetsbonus och verkställa riksdagens fattade beslut.

Det har nu gått tre månader sedan en majoritet i riksdagen röstade för en förstärkt jämställdhetsbonus. I Strandhälls svar framkommer att frågan just nu bereds i Regeringskansliet. Det regeringen behöver genomföra är en mindre, okomplicerad ändring av lagstiftningen. Att ärendet fortfarande bereds efter snart tre månader tycker jag är rätt anmärkningsvärt. Vad är det egentligen som tar så lång tid för regeringen att bereda?

För att ta ett jämförande exempel: Den särskilda nedsättningen av arbetsgivaravgifterna för unga som riksdagen också biföll i december – samma dag som jämställdhetsbonusen – valde regeringen att överlämna en proposition om redan i januari. Frågan är varför regeringen dröjer med att verkställa riksdagens beslut om just jämställdhetsbonusen när man har hunnit bereda andra beslut som är tagna vid samma tidpunkt.

Låt mig kort få ta bakgrunden. Vi vet att kvinnor tar ut huvuddelen av föräldraledigheten, att de tar ett större ansvar för hemarbetet och att många också går ned i arbetstid. Detta får såklart negativa konsekvenser för lönen och för kompetens- och karriärutvecklingen men också för den framtida pensionen.

Genom jobbskatteavdraget, som gynnar kvinnor mer än män, genom RUT-avdraget och genom rekordstora jämställdhetssatsningar på nästan 2,6 miljarder sedan 2006 nådde vi under alliansregeringens tid konkreta resultat för jämställdheten.

Vi vill såklart fortsätta bidra till jämställdhetsarbetet. I höstas föreslog vi därför en förstärkning av bonusen för att öka mäns och kvinnors drivkrafter att fördela föräldrapenningen mer jämlikt.

I december valde riksdagen att ställa sig bakom Alliansens förslag. Trots att riksdagen fattade beslut för tre månader sedan har ingenting hänt.

Jag har tidigare ställt en skriftlig fråga till socialförsäkringsministern där jag önskat svar på när regeringen avser att påbörja och slutföra det arbete som det innebär att få igenom den lagstiftning som krävs.

I svaret säger socialförsäkringsministern att riksdagens tillkännagivande vägs in i Regeringskansliets beredning av frågan men att regeringen ännu inte har fattat beslut. Samma svar får vi nu i denna debatt.

Herr talman! Enligt den konstitutionella praxis som vuxit fram bör regeringen tillgodose tillkännagivanden och verkställa det beslut som riksdagen fattat och som faktiskt gäller från och med den 1 januari 2015.

Låt mig vara tydlig. Det här handlar om en okomplicerad lagändring som borde gå att bereda skyndsamt eftersom riksdagen redan gjort den politiska bedömningen att ändringen ska genomföras. Min fråga till statsrådet är därför: När tänker regeringen tillgodose beslutet från riksdagen om den förstärkta jämställdhetsbonusen?

Anf. 49 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Det har bara gått några månader sedan valet; ändå är budskapet nu att det har tagit väldigt lång tid. Jag kommer ihåg de två förra mandatperioderna och att det var en del saker som tog lång tid då också.

Jag tänker framför allt på fas 3. I juni 2011 kom tillkännagivandet från riksdagen att vi skulle stoppa anvisningarna till fas 3 eftersom det inte fungerade – det ledde inte till att vi fick ned arbetslösheten, utan det blev bara förnedring för ungefär 35 000 arbetslösa människor. Det gick tre och ett halvt år, och nu har vi haft ett val. Vi lever fortfarande under fas 3. Det beror på att vår budget tyvärr inte gick igenom och att vi lever enligt det gamla.

Därför tycker jag att det är lite märkligt att man i det här sammanhanget talar om att det skulle ha tagit väldigt lång tid, när man kunde hålla på med fas 3 i tre och ett halvt år utan att göra någonting trots att riksdagen krävde det och trots att det visade sig att det inte fungerade, att det var en ineffektiv och dyr åtgärd som låste in människor. Jag tycker alltså att det är väldigt märkligt att man har svängt 180 grader i den här frågan.

Om vi tittar på jämställdhetsbonusen kan vi se att den inte har fått någon effekt. Vi har haft den ända sedan 2008, och den har inte lett till att fler pappor har tagit ut föräldraledighet.

Därför tycker inte jag att detta är den mest prioriterade reformen. Det är klart att regeringen ska följa riksdagens beslut, men om man ser till prioriteringsordningen borde det ju vara det som har visat sig fungera väldigt bra som man ska lyfta fram, inte det som har fungerat dåligt. Den här reformen kostar ju pengar, och om den inte ger någon effekt är frågan om detta bör stå högst på prioriteringslistan. Det finns såklart med i regeringens arbete eftersom man följer riksdagens beslut.

Jag tycker inte att det är helt oväsentligt att ta upp föräldraförsäkringen i sammanhanget. Målen med jämställdhetsbonusen var att man skulle öka jämställdheten. I praktiken handlar det om att fler pappor skulle ta ut föräldraledighet.

Försäkringskassans analys visar tydligt att de vikta månaderna – de kallas pappamånader, men de innebär att två månader är vikta för vardera föräldern och måste tas ut för att inte brinna inne – har haft effekt. Man kan se tydligt att det har fungerat.

Frågan är: Var hade vi varit i dag utan dessa vikta månader? Jag är rädd för att det hade sett betydligt värre ut, trots att det fortfarande är stora problem. Därför borde det rimliga steget vara, om man nu verkligen vill få ett mer jämställt uttag, att man går vidare med ytterligare en vikt föräldramånad. Jag är övertygad om att inom ett par år efter en sådan reform kommer vi att ha sett en förändring.

I dag kan man se att förändringen väldigt nära har följt de två månaderna. I dag tar män ut ungefär 25 procent av dagarna. Det är tyvärr inte riktigt så många dagar i praktiken eftersom många kvinnor tar ut obetalda dagar. I praktiken är det 90 procent av dagarna som kvinnor är hemma. Men om man ser till betalda dagar tar alltså männen ut ungefär 25 procent. Det följer ganska nära de så kallade pappamånaderna.

Jag tycker inte att det är oväsentligt att man tar upp den här frågan i detta sammanhang om man verkligen vill öka det jämställda uttaget och att regeringen ska prioritera det som fungerar.

Herr talman! Vi hörde inledningsvis från interpellanterna Johan Forssell och Tina Ghasemi att de avböjde en debatt om själva föräldraförsäkringen, jämställdheten och den kontext som vi ändå brukar placera dessa frågor i.

Men utöver den specifika frågeställning som båda interpellanterna hade angående tillkännagivandet från i höstas anför både Johan Forssell och Tina Ghasemi en beskrivning av jämställdhetsbonusens tilltänkta effekter som jag tycker bör bemötas och också sättas i en bredare kontext.

Låt mig börja med att den enskilt viktigaste reformen för att få ett mer jämställt samhälle och arbetsliv är att få ett mer jämlikt uttag av föräldrapenningen. Så långt verkar vi vara tämligen överens. Det bådär gott inför framtiden. Jag hoppas därför att de partier och ledamöter som faktiskt menar allvar med sina jämställdhetsambitioner också tar ansvar för att reservera ytterligare tid för vardera föräldern i föräldraförsäkringen.

Vi vet att både första och andra månaden har gett effekt för ett mer jämställt uttag, som vi hörde här alldeles nyss från föregående talare.

Jag vill också vara noggrann med att understryka att det är långt ifrån tillräckligt, men det har bevisligen gett effekt. Därför är det också hög tid att ta nästa steg.

Någon sådan effekt av jämställdhetsbonusen kan inte fastställas. Därför är det viktigt att se till båda delarna. Hur gärna Johan Forssell och Tina Ghasemi än vill att en utökad jämställdhetsbonus ska ha effekt på jämställdheten finns det helt enkelt inga belägg för att den vare sig har haft eller kommer att ha en sådan inverkan.

Låt mig vidare konstatera att Försäkringskassan så sent som 2013 gjorde en undersökning om föräldrarnas kunskap om jämställdhetsbonusen och hur den påverkade föräldrarnas uttag av föräldrapenningen. Där kan vi se att 18 procent av föräldrarna inte hade kännedom om bonusen, och tre fjärdedelar av dem som hade kunskapen uppgav att det ändå inte har påverkat dem att fördela uttaget mer likt.

Till bilden kan vi också addera det vi vet, nämligen att kvinnor som har högre inkomster än sina män ändå är föräldralediga i betydligt högre utsträckning. Detta avslöjar, menar jag, att det ojämställda föräldrapenningsuttaget inte bara handlar om löneskillnader mellan kvinnor och män, utan att det i grund och botten handlar om betydligt mer djupgående förklaringar om könsnormer, som naturligtvis också påverkar löneskillnaderna. Det ska vi vara på det klara med.

En bonus som ekonomiskt incitament för jämställdheten är ett tämligen tunt plåster på ett djupt sår. Det är något som snarare sanktionerar normen om ojämställda löner och villkor på arbetsmarknaden än faktiskt tar itu med de ojämställda strukturerna.

Ytterligare reserverad tid för vardera föräldern i föräldraförsäkringen – till att börja med en så kallad tredje pappamånad – är ett träffsäkert instrument och därför inte bara mer angeläget utan också betydligt smartare än att utöka en bonus där vi faktiskt inte kan fastställa den effekt som Johan Forssell och Tina Ghasemi far efter i sina interpellationer. Det behöver vi ha klart för oss när vi diskuterar föräldraförsäkringen.

Vår viktigaste uppgift måste trots allt vara att använda våra resurser på ett sådant sätt att vi faktiskt åstadkommer resultat för jämställdheten och samtidigt värnar barnens rätt till båda sina föräldrar.

Anf. 51 FINN BENGTTSSON (M):

Herr talman! Den här interpellationen handlar inte så mycket om sakfrågan som om formfrågan. Det är ganska tydligt när vi nu har icke-socialistisk majoritet i riksdagen att man också har en icke-socialistisk budget att hantera. Gång efter annan visar det sig dock att man trilskas när det gäller att ta till vara de tillkännagivanden som kommer från kammaren till regeringen.

Här diskuterar vi just jämställdhetsbonusen, som har varit väldigt tydligt aviserad som ett intresse från kammaren och som det ansvariga statsrådet, som jag upplever det, förhalar genom att i sitt svar lakoniskt konstatera: "Riksdagen har i december 2014 beslutat om ett tillkännagivande om att förstärka jämställdhetsbonusen. Regeringskansliet bereder frågan." Det är den nyhet som statsrådet har att anföra för kammaren i ärendet i dag.

Jag vill upplysa denna kammare och åhörarna av debatten om att i fredags debatterades en interpellation just om tillkännagivandens betydelse och hur regeringen hanterar tillkännagivanden eftersom de har blivit så många och det har blivit så mycket trilsande och trotsande från regeringen när det gäller att efterkomma dem. Det var konstitutionsutskottets ordförande Andreas Norlén som i interpellation 295 ställde denna fråga till statsministern, eftersom det är han som ytterst ansvarar för hanteringen av regeringens arbete.

Interpellationen lämnades över till justitieminister Morgan Johansson, som förtydligade just hur regeringen ser på tillkännagivanden. Jag citerar hur Morgan Johansson uttryckte sig under interpellationsdebatten: "Om regeringen inte delar riksdagens mening i en fråga och inte har för avsikt att tillgodose riksdagens önskemål, innebär praxis – som konstitutionsutskottet konstaterat – att regeringen i stället bör underrätta riksdagen om detta inom den tidsgräns som angetts i tillkännagivandet. Även skälen till att regeringen inte har tillgodosett tillkännagivandet bör redovisas. (– – –) Om beredningen skulle dra ut på tiden är det angeläget att regeringen till riksdagen lämnar fullgod information om orsakerna till beredningstidens längd."

Lite längre fram i interpellationsdebatten nämner justitieministern exempel på när regeringen har anledning att kanske inte omedelbart komma tillbaka med vad kammaren önskat i ett tillkännagivande. Justitieministern har själv fått ett tillkännagivande från kammaren om så kallad eftersupning, det vill säga att om man har druckit alkohol och framför fordon kan man tillföra sig alkohol i efterhand och sedan göra gällande att man inte var alkoholpåverkad under det att man framförde fordonet. Eftersupning är något som vi vill lagreglera från kammarens sida, men det visar sig lagtekniskt att det inte är möjligt med tanke på att man har en rätt att undanröja bevis för sin egen person. Detta anför justitieministern som exempel på att han inte kan komma tillbaka med ett tillgodoseende av detta tillkännagivande.

Då är min fråga till statsrådet när det gäller jämställdhetsbonusen: Vad är det som är så omöjligt och som är skälet till att man här trotsar

kammararens önskemål om att skyndsamt komma tillbaka med det som den gällande budgeten faktiskt kräver, nämligen ett förslag om just jämställdhetsbonus?

Det är en ganska enkel fråga, och den står i bjärt kontrast mot den dialog som konstitutionsutskottets ordförande hade med den ansvarige från regeringen som tog den här diskussionen så sent som i fredags. Därför tycker jag att statsrådet är skyldig oss ett mer konkret svar än det som har lämnats.

Anf. 52 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Jag vill tacka för frågorna.

Jag konstaterar att flera har uttryckt att det inte handlar om sakfrågan utan om formfrågan. Därför ska jag försöka svara på detta i två delar. Jag kommer att börja med formfrågan och sedan gå över till sakfrågan. I det här fallet hänger de i allra högsta grad ihop.

Det finns inte någon reglering av eller författning om riksdagens beslut om tillkännagivanden till regeringen. Det finns inte heller någon reglering av regeringens hantering av sådana beslut. Precis som har påpekats här bör beredningsåtgärder vidtas skyndsamt, men det måste också finnas en förståelse från riksdagen för att en fråga kan kräva utredning och att lagstiftningsprocessen kan ta tid.

Om regeringen gör en annan bedömning än riksdagen ska regeringen, precis som Finn Bengtsson påpekar, återkomma till riksdagen med bedömningen och sina skäl för den. Regeringen har för avsikt att göra det. Men som vi också har påpekat är vi ännu inte färdiga med beredningen. Det har delvis att göra med sakfrågan i sig.

Det här är en sakfråga som regeringen, som är en feministisk regering, bedömer är av oerhörd vikt. Den handlar om hur vi ökar barns rätt och tillgång till båda sina föräldrar. För att göra det behöver vi lägga fram förslag som faktiskt kan få effekt.

Det handlar dock inte bara om det. Jag noterar att Johan Forssell inleder sitt inlägg med att det inte handlar om antalet pappamånader. Men för mig som ansvarig minister för de här frågorna är det som Gustav Möller sa: Varje förlösad skattekrona är en stöld från folket.

Verkligheten är sådan att riksdagen föreslår en förstärkning av en åtgärd som från 2008 har kostat skattebetalarna 1 miljard kronor. Om man säger att det inte finns någon utvärdering som pekar på effekten av jämställdhetsbonusen skulle jag vilja säga att det finns just precis det. Det finns flera utvärderingar, både från Försäkringskassan och från Inspektionen för socialförsäkringen, som talar om för oss att just den här åtgärden har haft noll effekt på det som den var avsedd för.

Jag är övertygad om att intentionerna när man föreslog ett införande av jämställdhetsbonusen var väldigt goda. Och jag vet att målsättningen var att man skulle utöka det jämställda uttaget av föräldrapenningen med ungefär 25 procent. Som en följd av införandet av jämställdhetsbonusen har det jämställda uttaget, enligt utvärderingarna, ökat med just noll. Därför har jag som ansvarig minister, med ansvar för skattebetalarnas pengar, ett ansvar för att göra en seriös bedömning innan jag kommer med ett förslag till Sveriges riksdag i den här riktningen.

Jag har tagit del av utvärderingar. Och jag har tagit del av inspel från olika intressenter i frågorna. Som ni förstår vill jag ändå göra det tydligt

att jag är tveksam. Men jag kommer naturligtvis att följa vad som gäller för tillkännagivanden från Sveriges riksdag och återkomma med ett tydligt besked i frågan.

Vi är inte klara med beredningen ännu.

Anf. 53 JOHAN FORSSELL (M):

Herr talman! Inledningsvis vill jag säga att jag delar en del av de åsikter som har framförts tidigare. Det finns viktiga jämställdhetsproblem i dag. Uttaget i föräldraförsäkringen är ett av dem.

Jag ska inte fördjupa mig för mycket i frågan om bonusens vara eller icke vara. Det finns olika uppfattningar i den här kammaren. Jag kan bara konstatera att bonusen används av 230 000 människor runt om i Sverige i dag. 90 procent av föräldrarna tycker att det är bra att bonusen finns. Vi ser att det finns stöd utanför köksborden också. Eftersom statsrådet har facklig bakgrund kan jag påpeka att TCO:s ordförande i veckan sa att ”det skulle vara djupt olyckligt om regeringen väljer att avskaffa bonusen”.

Vi vet också att bonusen inte har haft tillräcklig effekt. Så är det. Det är en anledning till att Alliansen valde att föreslå den förstärkning av jämställdhetsbonusen som vi nu pekar på.

Teresa Carvalho säger att det inte går att styrka att den förstärkningen kommer att få effekt. Det kanske ligger i sakens natur eftersom den ännu inte är genomförd. Det är det som den här debatten handlar om.

Jag uppskattar att statsrådet citerar Gustav Möller. Det är en väldigt bra princip, och jag hoppas att hon kan bära med sig den principen när många andra viktiga frågor ska avgöras framöver, inte minst den kraftiga bidragsutbyggnad som regeringen har aviserat.

Jag vill gå tillbaka till grundfrågan. Det är nu mars månad, inte november. Riksdagen har debatterat detta. Riksdagen valde att bifalla Alliansens budget, och nu handlar det om framtiden. Det är därför som vi är här i dag.

Det kan finnas rimliga skäl till att man inte väljer att omedelbart tillgodose ett tillkännagivande. Det kan, som sagt, vara ett omfattande utredningsbehov. Det kan vara att lagarna står mot varandra, och det kan vara att man först måste grunna på vad mer allmänna tillkännagivanden innebär. Men ”jag vill inte” är ett ganska dåligt skäl för att inte göra det som riksdagen har bestämt. Det hade Socialdemokraterna aldrig accepterat i opposition. Frågan är varför man nu gör det i regeringsställning.

Herr talman! Tidigare i debatten drogs det paralleller till nedsättningen av socialavgifterna. Det är ett bra exempel. Det är förvisso en mycket större reform. Det handlar om totalt 18 miljarder kronor. Men sluten togs samma dag i den här kammaren, den 3 december. Ändå lyckades regeringen presentera en proposition redan den 20 januari.

Det är positivt att regeringen valde att där tillgodose riksdagens tillkännagivande. Det kanske borde ha kommit ännu tidigare, men man ska inte vara småsur över det. Det var bra. Regeringen tog ansvar. Och det vill jag uttrycka uppskattning för. Men när det gäller jämställdhetsbonusen gäller tydligen en helt annan princip. Frågan är varför regeringen väljer att hantera tillkännagivanden i fråga om samma budget på två helt olika sätt. Eftersom regeringen fattar beslut kollektivt måste Annika Strandhäll ha varit med och fattat det beslutet. Varför agerar regeringen helt annorlunda när det gäller just jämställdhetsbonusen?

Det finns många tillkännagivanden under årens lopp som kanske inte har hanterats med den skyndsamhet som man kan kräva. Det har nog olika regeringar varit skyldiga till. Men det här är ett ganska unikt tillkännagivande. Det handlar nämligen om någonting som borde ha trätt i kraft redan den 1 januari i år. Jag tror att alla inser det orimliga i att man ska dra ett sådant beslut i långbänk när pengarna redan finns avsatta sedan två månader tillbaka. Det är väldigt märkligt.

Jag uppskattar att den här regeringen talar mycket om samarbete. Samarbetsregeringen Löfven är bra och vackra ord. Men de orden förpliktar också. Man kan inte tala om samarbete och sedan göra precis tvärtom. Det är som att skicka en inbjudan där det står: Låt oss samarbeta och försöka komma överens. Om man sedan vänder på den står det: Det här ska vi komma fram till.

Herr talman! Det är dålig jämställdhetspolitik.

Anf. 54 TINA GHASEMI (M):

Herr talman! Jag delar till viss del den bild som förmedlas i debatten. Det finns många problem i vårt samhälle som behöver förändras men också som behöver förbättras. Vi vet att attityder och beteendemönster tar längst tid att förändra.

Jämställdhetsbonusen i sin nuvarande och förbättrade form har bara funnits i två år, vilket är på tok för kort tid för att utvärdera om den på sikt kommer att leda till de avsedda effekterna.

Försäkringskassans analyschef menar att vi måste sprida kunskap om vilka konsekvenser ett ojämställt uttag får. Hur man delar föräldraledigheten korrelerar med hur man flera år senare delar på till exempel hushållsarbetet i familjen. Till det kommer konsekvenser i karriären, löneutveckling och pension som jag också nämnde tidigare.

Men om det finns en kunskapsbrist om just jämställdhetsbonusen – det finns det tydligen här – är det inte ansvarsfullt av oss politiker att alltid svara att vi ska slopa eller avskaffa. Bristen kanske snarare ligger i att vi måste öka kunskapen. Därför har vi just förstärkt jämställdhetsbonusen. Men i sak är det en annan diskussion.

Jag vill återgå till frågans kärna, som gäller den konstitutionella praxisen och riksdagens beslut. Här har riksdagen varit väldigt tydlig och fattat beslut om att förstärka jämställdhetsbonusen.

Vi har såklart respekt för att regeringen må ha en annan uppfattning i en rad olika frågor än vad riksdagen har. Så är det ju i politikens vardag. Men av samma anledning vill vi, riksdagens majoritet, ha samma respekt tillbaka. Regeringen bör ta hänsyn till riksdagens fattade beslut.

Men vi står inte här och tjafsar för tjafsandets skull. De som drabbas mest är beklagligtvis alla de barnfamiljer som får en mindre jämställdhetsbonus än vad som var tänkt.

Herr talman! Med vår politik vill vi bidra till goda förutsättningar för jämställdhet mellan föräldrarna. Vi tror att grunden för en mer jämställd arbetsmarknad läggs genom en förbättrad jämställdhetsbonus, möjlighet för fler att gå upp i arbetstid, en politik som underlättar för människors livspussel och reformer som gör det mer lönsamt att arbeta. Så gott som dagligen läser vi om stress, livspusselsproblem och ökade sjukskrivningar, i synnerhet bland kvinnor. Då behövs det fler lösningar, inte färre.

Därmed återgår jag till min grundfråga. Vi har fått besked om att regeringen avser att återkomma. Men när i tid tänker regeringen återkomma till riksdagen med ett förslag om en förstärkt jämställdhetsbonus?

Anf. 55 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Den här reformen har inte fått effekt. Det går inte att påvisa någon effekt över huvud taget. Däremot har de vikta föräldramånaderna haft en väldigt tydlig effekt. Då borde det vara uppenbart att man prioriterar det som ger effekt och inte det som inte ger effekt och som dessutom kostar en massa pengar. Ska man lägga ned skattemedel på något ska det också ge effekt. Något annat vore orimligt.

Det största problemet för mig är inte om föräldrar skulle bli utan jämställdhetsbonusen. Det stora problemet för mig är om den utveckling som vi har sett hittills fortsätter, det vill säga att uttaget är så ojämnt som det är och de konsekvenser som det får.

Föräldraledigheten rör sig om en kort tid i livet, men det ojämnt uttaget får effekter hela livet. När kvinnor får barn börjar deras inkomster att påverkas negativt. För män kan man till och med se motsatt effekt. Många män får bättre inkomst efter att de har blivit föräldrar.

Kvinnor tjänar 3,6 miljoner kronor mindre än män under sitt arbetsliv. Räknar man in pensionen blir det ännu värre. Många män får sämre kontakt med sina barn på grund av att de inte har knutit an tidigt i sina barns liv, vilket föräldraförsäkringen är till för.

Alla är vinnare på ett mer jämställt uttag: kvinnorna på arbetsmarknaden, barnen som får en god och nära kontakt med båda sina föräldrar och papporna som får god kontakt med sina barn. Ju mer ojämnt det är, desto större risk för att kvinnor tar hand om det obetalda hemarbetet. Det är till och med större risk för separationer. Alla är alltså vinnare på ett mer jämställt uttag, och då ska vi genomföra det som fungerar.

Anf. 56 TERESA CARVALHO (S):

Herr talman! Jag noterar att det inte alltid är så lätt att själv leva upp till önskemålet att hålla sig till formfrågan och hålla sig borta från sakfrågan, som i det här fallet handlar om föräldraförsäkringen och jämställdhet.

Jag hörde Johan Forssell som argument för en utökad jämställdhetsbonus anföra att det är så många som använder den, och så är det naturligtvis. Det här är någonting som är automatiserat, och det är många människor som berörs. Men det gör det ännu mer anmärkningsvärt att bonusen inte har fått den avsedda effekten. Det aktualiserar frågan: Finns det kanske någonting annat som vi kan göra i stället?

Socialdemokraterna och regeringen har landat i en tredje så kallad pappamånad och mer reserverad tid för vardera föräldern i föräldraförsäkringen. Vi har ju sett tidigare att det har gett en betydande effekt. Fortfarande har vi inte kommit tillräckligt långt på det här området, men eftersom det har gett effekt, låt oss fortsätta att utveckla jämställdhetsarbetet på det sättet.

Sedan kan jag inte låta bli att bli lite nyfiken på fortsättningen av den här debatten och de debatter som vi kommer att ha framgent. Jag tycker

mig ändå höra att vi har en väldigt bred samsyn om att vi behöver se till att få ett mer jämställt uttag av föräldraförsäkringen. Det gläder mig verkligen.

Jag ser fram emot den debatt som vi senare kommer att ha när det gäller öronmärkt tid i föräldraförsäkringen. Kanske att även Moderaterna är beredda att ansluta sig till ett förslag som till att börja med innebär en tredje månad, så kallad pappamånad, som är vikt för vardera föräldern.

Jag hoppas att det kan bli på det sättet, och jag ser fram emot en sådan diskussion här i kammaren.

Anf. 57 FINN BENGTTSSON (M):

Herr talman! När man hör statsrådet och Socialdemokraterna yttra sig i sakfrågan förstår jag den frustration som man känner inom socialdemokratin. Man har inte egen makt i denna kammare. Inte ens tillsammans med Miljöpartiet eller Vänsterpartiet har man det. Det finns en klar icke-socialistisk majoritet i denna kammare som på löpande band har uttryckt önskemål om att regeringen ska tillgodose tillkännagivanden.

Låt mig avsluta med att hänvisa till den debatt som hölls här i fredags och som var väldigt informativ om detta med tillkännagivanden. Följande citat nämndes då:

”Det finns olika sätt att mäta regeringsduglighet. Ett är att se med vilken styrka regeringen förmår att genomdriva sina förslag. Ett annat är hur man kan undvika att få en riksdagsmajoritet emot sig. Den nuvarande minoritetsregeringen har många problem. Ett av dem är att man saknar en fast parlamentarisk majoritet att vila på när man lägger förslag, ett annat är att man gång på gång får oönskade tillkännagivanden från en riksdagsmajoritet. Denna regering har i flera fall visat en uppenbar nonchalans inför de tillkännagivanden som riksdagen har fattat beslut om mot regeringens vilja.”

Vad tror herr talman att det här citatet är hämtat från? Det är hämtat från två motioner som Socialdemokraterna väckte i konstitutionsutskottet under 2012 och 2014. Då uttryckte man sig på detta väldigt tydliga sätt om hur man skulle förhålla sig till praxis för tillkännagivanden.

Herr talman! Avslutningsvis är det för mig ett stort hyckleri att höra hur man trotsar riksdagen på ytterligare en viktig punkt där det inte behövs mer beredning, utan man har fått ett tydligt utslag från riksdagsmajoriteten förra året. Men ännu har man inte kommit till riksdagen med något förslag.

Vi kan inte ha den ordningen att så här många tillkännagivanden ska leda till att konstitutionsutskottet får arbeta alldeles för mycket med att hantera statsrådets trots mot denna kammare. I så fall är Sverige ute på ett sluttande plan i demokratin.

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.58 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

§ 11 (forts.) Svar på interpellationerna 2014/15:273 och 316 om förstärkning av jämställdhetsbonusen

Anf. 58 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Jag skulle vilja börja med det som Tina Ghasemi avslutade sitt inlägg med, frågan om jämställdheten. Som ansvarig minister för många av de områden som hon räknade upp som problematiska för kvinnor kan jag verkligen hålla med om det som hon sa.

Det är vid familjebildningen som mycket sker. Kvinnorna är de som ofta är hemma och tar på sig en större del av det obetalda hemarbetet. Kvinnors ohälsa – sjukförsäkringen är ett annat av mina ansvarsområden – skjuter i höjden efter familjebildningen. Många kvinnor börjar arbeta deltid, lönerna avstannar, karriärutvecklingen likaså.

Allt det sammantaget får naturligtvis stor effekt på ett annat av mina ansvarsområden, nämligen kvinnors pensioner. Kvinnor har i genomsnitt nästan 6 000 kronor mindre i pension per månad än män. Det är så verkligheten ser ut. Därför är den här frågan oerhört viktig för oss, och de åtgärder som vi vidtar för att åstadkomma ett mer jämställt uttag behöver vara rätt åtgärder. De resurser som vi har för detta måste därför läggas på rätt saker.

Vi kan konstatera, som ni hört av mina tidigare inlägg, att jämställdhetsbonusen inte har gett de effekter som man önskade. Det måste understrykas. När jag lyssnar på mina kolleger från Moderaterna hör jag att det finns ett stort engagemang i jämställdhetsfrågan. Precis som jag sa i ett tidigare inlägg tycker jag att det känns bra inför framtiden.

Vi är som sagt en samarbetsregering, och vi för gärna samtal med oppositionen om smarta och kloka idéer för hur vi ska kunna åstadkomma ett mer jämställt uttag, ett uttag som fungerar.

I ett tidigare inlägg sas det att om vi bara har lite fler informationskampanjer om jämställdhetsbonusen kanske den kommer att fungera bättre. Försäkringskassan har lagt ganska stora resurser på att informera om jämställdhetsbonusen och förändringarna i den, men den har ändå inte fått avsedd effekt.

Därför skulle jag vilja komma tillbaka till något som Johan Forssell sa i sitt inlägg, det som gällde de 230 000 familjer som fick jämställdhetsbonus förra året. Ja, det är väl bra för de familjerna, men jag tror att vi i grund och botten måste vara överens om att det var en reform som siktade till att öka det jämställda uttaget. Som en sådan reform har den inte haft den effekten. Därför måste vi våga ta ett steg tillbaka och säga att med tanke på att vi sedan 2008 lagt över 1 miljard på jämställdhetsbonusen kanske vi kan hitta ett smartare sätt att använda resurserna framöver.

Jag kommer att återkomma till riksdagen med besked om hur regeringen ställer sig i dessa frågor.

Anf. 59 JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Våga ta ett steg tillbaka, säger socialförsäkringsministern. Jag skulle hellre se att regeringen vågade ta ett steg framåt i den här frågan och leverera det som riksdagen har beslutat.

Jag har under debatten ställt tre frågor: När tänker regeringen verkställa det som riksdagen beslutat? Vad är det som tar så lång tid för regeringen att grubbla över att man efter tre månader inte ens lyckats avisera en proposition i frågan? Varför har regeringen två helt olika principer för hur man ska hantera tillkännagivandena i budgetpropositionen?

Tyvärr har jag inte fått svar på någon av frågorna. Det tycker jag såklart är beklagligt. Det är trist att regeringen inte verkar ha för avsikt att leverera det som har bestämts av riksdagen. Det är faktiskt en ganska nonchalant hållning. Det ligger i sakens natur att tillkännagivandena måste hanteras skyndsamt. Finansieringen finns anslagen från och med den 1 januari. Nu är vi i mars. Det brinner i knutarna, och vi har inte ens en proposition.

Det är naturligtvis tråkigt för riksdagen, men framför allt är det tråkigt för de 230 000 föräldrar som får bonusen och som uppskattar den. Vi vet att en förstärkning av bonusen behövs. Utvecklingen går framåt men alltför långsamt. Genom att inte genomföra ändringarna riskerar regeringen att få ta ansvaret för att jämställdheten inte förbättras så mycket som den annars hade kunnat göra.

Det har varit en bra diskussion. Jag får tacka för intresset. Det finns risk för att vi ses i kammaren fler gånger, förhoppningsvis för att då diskutera jämställdheten men kanske också för att tala om tillkännagivandena. Tyvärr måste jag säga att jag lämnar debatten med en kvardröjande fråga, och det är varför regeringen inte vill berätta varför det tar så lång tid att bereda den här frågan.

Anf. 60 TINA GHASEMI (M):

Fru talman! Sverige är ett av världens mest jämställda länder, men mer behöver såklart göras. Sverige rankas av *The Global Gender Gap Report* som världens fjärde bästa land vad gäller jämställdhet, och svenska kvinnor arbetar näst mest i hela OECD.

Svenska pappor tar i dag ut nästan dubbelt så många föräldradagar som för tio år sedan. Trots det har föräldraskapet en dämpande effekt för en jämställd arbetsmarknad. Mer kan och måste göras. Jag hyser stor respekt för det engagemang för dessa oerhört viktiga frågor som finns i kammaren, men uppenbarligen har vi lite olika svar på lösningar. Det är olyckligt om regeringen återkommer till riksdagen med färre lösningar snarare än fler. Det behövs fler lösningar på jämställdhetsområdet, inte färre.

När vi gjorde förändringarna 2012 gjorde vi utbetalningen automatisk. Det var ett sätt att underlätta för barnfamiljerna, för föräldrarna. Det är beklagligt att ärendet dröjer, främst för de familjers skull som nu får en mindre jämställdhetsbonus än vad som var tänkt. Jag vill därför ta tillfället i akt och i detta mitt sista inlägg uppmana regeringen att visa riksdagen respekt för den institution den är och återkomma med förslag till de nödvändiga lagändringar som krävs.

Jag vill passa på att tacka för diskussionen, men jag ställer fortfarande samma fråga eftersom jag inte blivit mycket klokare av svaret: Varför tar det så lång tid?

Anf. 61 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Ja, regeringen har för avsikt att återkomma till riksdagen i jämställdhetsfrågorna. Det är ingen tvekan om det. Men regeringen har inte för avsikt att återkomma med fler lösningar på jämställdheten utan snarare med rätt lösningar för att uppnå ökad jämställdhet. Det är det som är viktigt. Att återkomma till riksdagen med en jämställdhetslösning som vi ser inte leder till jämställdhet vore av mig som ansvarig minister direkt oansvarigt, för som jag sagt har jag också ett ansvar för skattebetalarnas pengar. Det handlar om att återkomma till riksdagen med de rätta lösningarna för att nå ökad jämställdhet.

När vi införde den första föräldramånaden i föräldraförsäkringen ökade mäns uttag från 44 procent före införandet till 77 procent direkt efter införandet. Sedan sjönk det något igen.

När vi införde den andra månaden ökade uttaget direkt från 71 till 76 procent. Andelen män som använder fler än 60 dagar ökade kraftigt från 23 till 31 procent.

När vi införde jämställdhetsbonusen hände ingenting. Den har funnits sedan 2008. Någonstans måste man klara av att dra en slutsats av detta. Vi behöver en ökad jämställdhet. Vi behöver fler lösningar och framför allt rätt lösningar.

Jag tycker att jag har varit tydlig med att regeringen har för avsikt att återkomma till riksdagen med ett definitivt besked om hur vi ställer oss till det tillkännagivande vi har fått från riksdagen. Vi har naturligtvis den största respekt för detta tillkännagivande. Men när vi bereder de här frågorna har vi också ett ansvar som regering att göra det på ett korrekt sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2014/15:194 om gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker

Anf. 62 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Maria Malmer Stenergard har frågat mig varför jag stänger dörren till gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker med motivet att man vill värna folkhälsan trots att den statliga utredningen kommit fram till att dess modell för gårdsförsäljning inte skulle leda till några negativa konsekvenser för folkhälsan av betydelse.

Det är i och för sig riktigt att gårdsförsäljning av vin i den form som ursprungligen var tänkt inte bör leda till några betydande folkhälsopolitiska problem. Problemet är att två statliga utredningar slagit fast att det inte är möjligt att begränsa försäljningen så att enbart svenska vinproducenter skulle kunna sälja mindre kvantiteter av sitt egenproducerade vin till besökare på gården. Skälet är att detta skulle strida mot EU:s regler om diskriminering. Om vi på det sättet skulle öppna för en ny försäljningskanal för svenska producenter skulle detta medföra att vi inte längre kunde behålla vårt detaljhandelsmonopol, som har mycket stor betydelse för folkhälsan.

Ekonomisk och fysisk tillgänglighet till alkohol är viktiga faktorer för konsumtionens omfattning. Detaljhandelsmonopolet, och andra

begränsningar i tillgänglighet i vissa miljöer och sammanhang, främjar alltså folkhälsan och minskar alkoholens skadeverkningar.

För att möta EU:s regler om diskriminering föreslog den senaste utredaren att begreppet gårdsförsäljning skulle utvidgas till att gälla alla typer av alkoholprodukter som producerades lokalt, alltså även öl och starksprit. Enligt förslaget skulle också de svenska försäljarna kunna sälja liknande produkter från alkoholproducenter från övriga EU. Kravet skulle vara att försäljningen var förenad med någon form av upplevelseaktivitet. Vad den här upplevelseaktiviteten skulle innebära definierades inte helt klart.

Förslaget innebär därmed ytterligare en försäljningskanal till privatkunder. Eftersom vår argumentation kring alkoholmonopolet bygger på att vi enbart utgår från ett folkhälsopolitiskt perspektiv skulle en ny kanal för detaljhandel av alkohol innebära att vår argumentation gentemot EU skulle försvagas kraftigt. Flera bedömare utgår från att det inte skulle vara möjligt att försvara Systembolagets monopol i EU-domstolen.

Skälet till att jag stänger dörren till gårdsförsäljningen av alkoholhaltiga drycker är alltså att det trots två statliga utredningar och en omfattande remissbehandling inte har varit möjligt att finna en lösning som möjliggör för svenska vinproducenter att sälja direkt till besökare utan att en sådan lösning skulle riskera Systembolagets monopol – vilket i sin tur skulle leda till negativa konsekvenser för folkhälsan.

Anf. 63 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Allt fler småföretagare satsar på produktion av alkoholhaltiga drycker i små vingårdar, mikrobryggerier, musterier och destillerier. De har stor potential och bidrar till ökad turism, marknadsföring av Sverige och svensk måltidskultur samt ökad sysselsättning, inte minst på landsbygden. Men medan andra gårdsproducenter fritt kan sälja sina egna produkter måste vin- och ölproducenterna hänvisas till Systembolaget. Sverige är i dag det enda land i EU där gårdsförsäljning av alkoholdrycker inte är tillåtet.

I december meddelade statsrådet att han helt stänger dörren för gårdsförsäljning av alkohol genom att lägga delbetänkandet *Gårdsförsäljning* till handlingarna. Han gjorde detta i en debattartikel i Aftonbladet med hänvisning till folkhälsan tillsammans med en företrädare för en intresseförening inom nykterhetsrörelsen.

Sättet regeringen kommunicerar sin politik på är anmärkningsvärt, men även skälen är anmärkningsvärda. Den statliga utredningen har nämligen gjort bedömningen att om man genomför utredningens modell för gårdsförsäljning skulle det inte leda till några negativa konsekvenser för folkhälsan av betydelse. Det är mot den här bakgrunden som jag har frågat statsrådet varför regeringen har valt att stänga dörren till gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker med motivet att man vill värna folkhälsan.

Fru talman! Det hade väl varit en sak om man valt att stänga dörren till gårdsförsäljning på grund av en politisk övertygelse om att det bara är staten som kan klara av att sälja alkoholhaltiga drycker till medborgarna eller om man hävdar att Systembolaget är en så viktig kassako för staten att man inte vill dela med sig några marknadsandelar till någon annan.

Men nu hänvisar man alltså till folkhälsan när man kastar utredningen i det runda arkivet. Och då, fru talman, ska det sägas att det här inte är en utredning som lagt fram radikalt alkoholliberala förslag. Utredningen ställer krav på att köparen ska delta i någon form av upplevelsearrangemang i samband med inköp av drycker. Det krävs tillstånd från kommunen. Man ska inhämta ett yttrande från polisen och avlägga ett särskilt prov. Dessutom finns det strikta begränsningar av vilken mängd gårdarna får sälja – dels per år, dels till den enskilda konsumenten. Man har även restriktioner när det gäller prissättning.

Om man tror att det är ett allvarligt hot mot folkhälsan att människor i förväg anmäler sig till någon form av evenemang hos en ölbryggare eller en vinproducent för att sedan köpa en mycket begränsad mängd till ett ganska ordentligt pris, då är jag lite bekymrad över hur regeringen ser på de verkliga utmaningarna för folkhälsan.

Jag tycker inte att jag har fått något ordentligt svar på min fråga, så jag ställer den på ett annat sätt. I den senaste utredningen konstaterar man på s. 13 att den föreslagna modellen för gårdsförsäljning

- är förenlig med den svenska alkoholpolitiken
- inte kommer att leda till några negativa konsekvenser för folkhälsan av betydelse
- inte leder till att man måste avskaffa detaljhandelsmonopolet.

Jag tycker att den slutsatsen är mycket tydlig. Ändå är statsrådet av rakt motsatt uppfattning. Statsrådet säger nu i sitt svar till mig att skälet till att han stänger dörren till gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker är att det inte har varit möjligt att finna en lösning som möjliggör för svenska vinproducenter att sälja direkt till besökare utan att en sådan lösning skulle riskera Systembolagets monopol – vilket han menar skulle få negativa konsekvenser för folkhälsan.

Därför vill jag fråga: Vilken forskning och utredning lutar sig statsrådet mot när han menar att slutsatserna i den senaste utredningen om gårdsförsäljning är felaktiga?

Anf. 64 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Besöksnäringen är viktig för Sverige, inte minst för att hela Sverige ska leva. I många delar av landet, även här i Stockholms län, växer det upp en småskalig verksamhet med entreprenörer som producerar när-odlade matvaror, men också mikrobryggerier och små destillerier. Många av dem öppnar sina verksamheter för besökare och skapar intressanta utflyktsmål för besökare både från närområdet och mer långväga ifrån.

Ett sådant exempel har jag nyligen besökt, Värmdö musterier och Värmdö bryggeri. Musteriet mustar äpplen och tillverkar alkoholhaltig cider och en calvadosliknande dryck av sina äpplen. Det går att provsmaka äppelmusten och köpa den på plats, men när det gäller cider och calvados får man bara titta på tillverkningen – sedan är det stopp. Granne med musteriet ligger Värmdö bryggeri, ett mikrobryggeri som startats av två killar som förverkligat en livsdröm. De kan låta sina besökare smaka på lättölen, men sedan är det stopp. För båda de här entreprenörerna är det i dagsläget komplicerat att leverera till Systembolaget. Det är inte bara att

åka upp till den lokala systembolagsbutiken och leverera sina varor, utan Systembolaget kräver numera att leveranserna ska gå via ett centrallager i Örebro för att sedan distribueras ut tillbaka till de lokala systembolagsbutikerna.

Att regeringen väljer att lägga den utredning om gårdsförsäljning som gjorts på initiativ av alliansregeringen i papperskorgen är en märklig hantering. Är inte besöksnäringen och utvecklingen av den viktig? Utredningen visar också att det går att kombinera gårdsförsäljningen med den svenska alkoholpolitiken utan risk för folkhälsan.

Fru talman! Utredningen föreslår begränsningar som rimligen måste göra det långsökt att tro att det skulle leda till att fler människor skulle få problem med för hög alkoholkonsumtion. Det handlar om begränsningar som innebär att alkoholen bara får säljas i samband med studiebesök eller liknande. Det handlar om hur mycket enskilda personer får köpa, hur mycket en lokal producent får sälja totalt sett, och dessutom ska man ha tillstånd till försäljningen.

Min fråga är: Vad skulle rimligen med dessa restriktioner kunna vara problemet utifrån folkhälsosynpunkt? Jag kan tycka att det åtminstone kunde vara värt en försöksverksamhet med en utvärdering för att ge de små entreprenörerna främst på landsbygden en möjlighet att kunna utveckla sina verksamheter och bli en viktig del av den svenska besöksnäringen.

Anf. 65 JAN R ANDERSSON (M):

Fru talman! Jag får också ställa mig in i kön och tacka för svaret, även om det i många delar inte är min uppfattning. Det är lite märkligt med det sätt som du har tagit ansats i frågan, Gabriel Wikström. Du säger att flera bedömare inte tror att det är genomförbart. Samtidigt riktar du ganska stark misstro mot den expert som faktiskt har utrett frågan grundligt och haft kontakt med internationella experter på exempelvis Europalagstiftning.

Det är svårt att jämföra Sverige i detta avseende med andra länder. Det enda land som egentligen är fullt jämförbart är Finland. Där finns en gårdsförsäljning som har fungerat under många år. Jag skulle vilja fråga statsrådet vilka erfarenheter som har gjorts i Finland. Varför fungerar det där men inte här?

Det finns också, så som andra talare före mig har poängterat, en liten märklighet i att man låter en ideell organisation mer eller mindre föra Socialdepartementets politik. Man får lätt intrycket, även om det möjligtvis inte är så, att det är den som har dikterat villkoren.

Jag har faktiskt läst utredningen. Jag var en av dem som såg till att det kom en ny utredning. Jag är väldigt tacksam för den utredning som kom. Jag tyckte den var bra. Däremot finns det en bilaga. Jag undrar om statsrådet har läst denna. Jag skulle vilja att du kunde kommentera siffrorna.

Man skriver i en expertinlaga att om det förslag som föreslagits skulle genomföras och man skulle få en stark utveckling av gårdsförsäljning skulle det kunna innebära 385 fler dödsfall per år, att sjukfrånvaron bland män skulle öka med 4–9 procent och 4 434 fler misshandelsfall.

Min fråga är: Delar du uppfattningen att detta skulle ske om man införde en gårdsförsäljning enligt det förslag som finns i den utredning som presenterades för fem år sedan?

Anf. 66 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Tack för inläggen! Jag vill börja med att reda ut det som verkar vara ett missförstånd.

Jag har varken i interpellationssvaret eller någon annanstans sagt att den modell som föreslås för gårdsförsäljning i sig skulle hota den svenska folkhälsan. Problemet är de effekter det högst troligt skulle få i det att vi får en dom i EU-domstolen som helt enkelt underkänner vårt svenska alkoholmonopol, det vill säga själva grundbulten i den svenska alkoholpolitiken.

Det räcker med en försöksverksamhet, som Maria Stockhaus var inne på, för att det ska kunna sätta igång. Därmed är det oerhört känsligt att riskera monopolet på detta sätt. Det är inte någonting som jag vill göra. Hela grundbulten i den svenska alkoholpolitiken utgår från Systembolagets detaljhandelsmonopol. Att riskera detta vore att stöpa om alkoholpolitiken i grunden utan att vad jag förstår ha något vettigt alternativ till hands.

Jag fick också frågan: Varför kan man i Finland ha gårdsförsäljning men inte här? Finland fick ett undantag när det gick med i EU. Man har också ett detaljhandelsmonopol. Men det undantaget gäller inte vin tillverkat av vindruvor, utan det gäller vin som är tillverkat av frukt och bär.

Bedömningen från EU-kommissionen har tidigare varit att detta inte är diskriminerande mot andra producenter. Det är själva kärnan i den kritik som skulle kunna uppstå ifall vi gjorde en modell i Sverige där vi säljer olika typer av alkohol vid sidan av detaljhandelsmonopolet.

I Finland är det begränsat till frukt- och bärviner, och då menar man att det inte är diskriminerande mot andra producenter. Dock är det viktigt att påpeka att det finska systemet inte har prövats i EU-domstolen. Det skulle kunna vara så att också det finska systemet egentligen strider mot EU-rätten.

Sammantaget handlar det om att det inte är de direkta effekterna av att införa gårdsförsäljning som jag är rädd för, utan det är de indirekta effekterna som med stor sannolikhet kommer att hota monopolet och därmed stöpa om den svenska alkoholpolitiken i grunden.

Anf. 67 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Jag ska försöka reda ut det som vi nu har kommit fram till. Om jag uppfattar dig rätt, Gabriel Wikström, menar du att om man tillät gårdsförsäljning skulle det inte direkt hota detaljhandelsmonopolet. Däremot skulle det kunna leda till en dom i EU-domstolen som underkände vårt monopol, och det skulle på sikt få effekter.

Eftersom utredningen har gjort bedömningen att det överensstämmer med EU-regleringen innebär det att ministern gör en annan bedömning, eftersom han menar att EU-domstolen skulle underkänna monopolet om vi tillät gårdsförsäljning. Därför undrar jag återigen vilken forskning eller vilka grunder han har för det påståendet.

Man säger sig från statligt håll vilja främja småskaliga producenter. Men i realiteten gör man raka motsatsen. Förr kunde gårdsproducenterna efter en rundvandring och provsmakning åtminstone hänvisa till närmaste systembolag. Men i slutet av förra året ändrade man reglerna, vilket Maria Stockhaus var inne på.

Nu ska Systembolaget, monopolet självt, avgöra om produkterna håller en tillräckligt hög kvalitet och om det finns en efterfrågan på marknaden för deras produkter. Här är det många som är förtvivlade. De undrar: Hur kan man argumentera för en efterfrågan på en produkt som man ännu inte har lanserat? Däremot är det kanske lättare att gå in i debatt när det gäller just kvalitetsfrågan.

I närheten av där jag bor i nordöstra Skåne finns det flera vingårdar och duktiga mikrobryggare. Flera har hört av sig till mig efter statsrådets debattartikel och sagt att de nu ger upp. Nu går de över till någon form av hobbynivå, och de kan inte längre anställa som de hade hoppats på att kunna göra.

Det var efter att statsrådet tillsammans med nykterhetsrörelsen meddelade regeringens syn på deras verksamhet. Det är en syn som uppenbarligen inte är baserad på fakta och utredning. När regeringen inte baserar sin politik på forskning och utredning skapas en osäkerhet inte minst för näringsidkarna.

Fru talman! Resonemanget går inte riktigt ihop. Vi har en omfattande utredning vars slutsats är att gårdsförsäljning inte är ett hot mot folkhälsan och att den inte hotar monopolet. Detta handlar om något annat än folkhälsan. Det tycks snarare handla om ideologi och en vilja att styra människors liv.

Handlar det om ideologi tycker jag att man från regeringens sida ska vara ärlig med det och inte spela orkester med en intresseorganisation. Principen måste väl ändå vara att regeringen självständigt fattar och kommunicerar sina beslut. Ger man sken av annat tror jag att vi på sikt riskerar att få ett stort förtroendeproblem.

Vilken näring ska man ge sig på härnäst? Bara ett stenkast från Åhus vingård i närheten av där jag bor ligger en fantastisk gårdsbutik som säljer ett riktigt fint killinkött. Ska de nu kanske vara oroliga för att statsrådet låt säga med veganrörelsen eller Naturskyddsföreningen går ut och öppnar dörren för att begränsa försäljningen av rött kött? Det finns ju de som menar att det kan vara hälsofarligt.

Sedan har vi varit inne på den EU-rättsliga aspekten. Det finns en annan aspekt. En sexpack folköl kan köpas på en bensinmack eller i vilken affär som helst, och då behöver man bara vara 18 år. En sexpack folköl innehåller 26 centiliter 40-procentig vodka om man räknar om det. Det är en konsumtion som inte kräver någon annan upplevelse än att man går in och drar sitt kort.

Hur menar statsrådet att detta i så fall enligt hans egen tolkning är förenligt med EU-rätten och statsrådets folkhälsoideal samtidigt som han hävdar att en kraftigt reglerad gårdsförsäljning inte är det?

Anf. 68 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Jag tycker att det är en märklig argumentation att hänvisa till att vi skulle riskera vår rätt till ett alkoholmonopol i Sverige med tanke på att utredningen har avfärdat detta och säger att det förslag som man lägger fram är förenligt med de krav som EU ställer. Maria Malmer Stenergard har varit inne på detta flera gånger, och jag ska inte uppehålla mig mer vid det.

Däremot skulle jag vilja lyfta fram detta att de småskaliga entreprenörerna – även om de råkar tillverka alkoholhaltiga drycker i

stället för annan form av närproducerade livsmedel, till exempel – har en helt annan situation när det gäller distribution. I det här fallet har Systembolaget nu fattat beslut som innebär att entreprenörernas verksamheter hotas. Det blir också betydligt svårare för dem att ens hänvisa sina kunder till närmaste systembolag eftersom varorna först måste tas till Örebro för att sedan distribueras tillbaka. Det försvårar för dessa små entreprenörer, som jag tycker att vi rimligen borde uppmuntra. Jag hoppas att statsrådet delar den uppfattningen.

Frågan är: Vad är statsrådet beredd att göra för att underlätta för de små gårdsdestillerier och mikrobryggerier som finns ute på landsbygden och öka deras möjlighet att sälja via det statliga monopolet, om det är den enda utväg som står till buds?

Anf. 69 JAN R ANDERSSON (M):

Fru talman! Jag tycker att det på ett sätt är klargörande att socialministern säger att det egentligen inte är på grund av risker för alkoholskador som han har sagt nej till förslaget. Det handlar mer om teknisk karaktär och om lagstiftningen.

I det fallet tycker jag att Finlands exempel är intressant. Det är inte riktigt som statsrådet säger. Man har haft en kommunikation med Europa där kommissionen har sagt att det viktiga är att man inte skapar en konkurrenssituation så att den inre marknaden störs. Därför har man skrivit om den finska lagstiftningen som i princip säger att det bara är finska råvaror som får användas. Därefter har kommissionen varit nöjd.

Jag ser framför mig att det finns många möjligheter att hitta lösningar även i Sverige. Är det så som statsrådet säger, att han egentligen inte ser de faror som jag räknade upp och som en del alarmister vill debattera – att det kommer att skapa hundratal dödsfall och så vidare? Om det inte är så, utan om det bara är Systembolaget som statsrådet vill rädda tycker jag att det borde finnas möjligheter att komma fram.

Jag hoppas att vi delar uppfattningen att det är viktigt att vi kan ha en turism. Jag tror också att vi egentligen delar uppfattningen att en flaska vin på en halvliter som kostar kanske 400 kronor inte är den produkt som främst kommer till användning för missbruk.

Om vi tar en lagstiftning och EU-kommissionen har synpunkter på den har vi möjlighet att göra förändringar. Jag tycker att fallet Finland är ett talande exempel. Det har funnits en skriftväxling mellan kommissionen och Finland, och man har gjort en justering i lagen. Jag tror inte att vårt systembolag skulle vara i fara även om man öppnade upp för detta, och jag tror att utredaren gör precis samma bedömning.

Jag ser fram emot att få ytterligare en diskussion och kanske ännu en utredning under denna mandatperiod i och med att vi kan konstatera att det inte är alkoholfrågan som är ett problem.

Anf. 70 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag får nog ta argumenten en gång till, för de verkar fortfarande inte ha gått fram riktigt.

Som jag sa i interpellationssvaret, och som jag har sagt vid tidigare tillfällen, är det inte min bedömning att den föreslagna modellen i sig hotar folkhälsan. Det verkar vi vara överens om. Däremot kan den indirekt hota folkhälsan i och med att den kan få stora konsekvenser för

detaljhandelsmonopolet, det vill säga att vi får en EU-dom emot oss som gör att vi inte längre kan ha ett detaljhandelsmonopol. Som jag sa tidigare försvinner då själva grundbulten i vår svenska alkoholpolitik.

Maria Malmer Stenergard frågar tillsammans med Maria Stockhaus varför jag kommer till den slutsatsen när utredningen har kommit till slutsatsen att deras modell inte skulle stöta på några EU-rättsliga hinder. Jag tycker att det är en långtgående slutsats som är värd att ifrågasätta. Vi vet att det är svårt att i förväg kunna avgöra vilka typer av beslut EU-domstolen fattar. Det finns en risk att de skulle kunna ifrågasätta det svenska detaljhandelsmonopolet. Därmed är det en risk som jag inte är beredd att ta, inte minst eftersom detaljhandelsmonopolet är själva grunden för den svenska alkoholpolitiken, som jag sa i tidigare argument.

Jan R Andersson tar upp det finska systemet. Jag vill ge några sakupplysningar. Jag tror att det till och med står att det ska vara frukt och bär som odlas i norra Europa norr om den 60:e breddgraden, det vill säga som har sin naturliga hemvist där. Det har varit ett sätt att begränsa möjligheten när det gäller vilka drycker det handlar om som man ska kunna sälja. Det handlar också, mycket riktigt, om att det inte ska uppstå en konkurrenssituation med övriga producenter i Europa.

Återigen: Det är dock kommissionen som har uttalat sig här. Det är inte EU-domstolen. Vi har därför fortfarande inget prejudikat på om det finska systemet är förenligt med EU-rätten eller inte. Ett sådant prejudikat skulle kunna skapas ifall vi införde en gårdsförsäljningsmodell i Sverige som prövas i EU-domstolen och som innebär att detaljhandelsmonopolet hotas. Jag är som sagt inte beredd att riskera detaljhandelsmonopolet eftersom det är så oerhört viktigt för den svenska folkhälsan.

Avslutningsvis kan jag bara säga att vi har talat en del om folkhälsan, men argumentationen från åtminstone Maria Malmer Stenergard och Maria Stockhaus har i första hand utgått från ett näringsperspektiv. Det är just näringsperspektivet, eller snarare vinstintresset inom detaljhandeln, som man har velat eliminera med hjälp av detaljhandelsmonopolet. Det har varit viktigt för att minska incitamenten för att öka försäljningen av alkohol och därmed bidra till att fler människor hamnar i någon form av missbruk.

Anf. 71 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Frågan om gårdsförsäljning av alkohol har flera aspekter. Regeringen och nykterhetsrörelsen menar att det handlar om folkhälsan. Det gör det inte. Gårdsförsäljning enligt den princip som utredningen har föreslagit har inte med folkhälsa att göra, och då tycker jag inte heller att man ska påstå det.

Frågan handlar däremot om ideologi. Jag tror inte att staten är bättre än människan själv på att bestämma hur hon ska leva. Det tror däremot statsrådet, regeringen och nykterhetsrörelsen. Det kan jag, fru talman, faktiskt på ett sätt respektera. Jag kan respektera att vi har olika syn på staten, och det har vi.

Det jag har svårt att acceptera är att man döljer ideologiskt drivna åtgärder bakom icke hållbara argument. Statsrådet stänger dörren till gårdsförsäljning i folkhälsans namn trots att utredningen, som vi har talat om här, slår fast att gårdsförsäljningen skulle bidra till ökat företagande och en levande landsbygd men inte försämra folkhälsan.

I sitt senaste inlägg var statsrådet återigen inne på EU-domstolen. Man konstaterar att utredningen tror att denna modell är förenlig med EU-rätten, men statsrådet är ändå osäker på om det skulle kunna vara så att EU-domstolen, om det nu någon gång kom ett mål dit, möjligen dömer på ett annat sätt än vad statens bedömare har förutsett. Så kan nog vara fallet i ganska många lagstiftningsärenden, skulle jag kunna tänka mig. Men detta är inte en risk som statsrådet är beredd att ta.

Jag skulle snarare säga att jag inte skulle vara beredd att ta risken att dessa näringsidkare försvinner och att vi därmed dödar en stor del av landsbygden. Detta är näringspolitik. Det är inte alkoholpolitik. Statsrådet stänger inte dörren till ett potentiellt folkhälsoproblem. Han stänger dörren till företagsamhet, nya jobb och mer levande landsbygd.

Jag tackar statsrådet för debatten, och jag vill hälsa honom hjärtligt välkommen till norra och östra Skåne där vi har många fina företagare som han gärna får komma och studera på plats.

Anf. 72 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! I det sista inlägget från Maria Malmer Stenergard kanske vi äntligen kom fram till vad den här debatten egentligen borde ha handlat om. Maria Malmer Stenergard anklagar nämligen mig för att dölja mina ideologiska motiv, men jag undrar om inte det är en boll som kan passas tillbaka till riksdagsledamoten.

Hon säger att hon inte tror att staten är bäst satt att kunna bestämma om fria individers val, därav kritiken mot detaljhandelsmonopolet i sig. Men då vore det väl mer klädsamt om vi hade en debatt om detaljhandelsmonopolet i sig i stället för att dölja det i en pseudodebatt om gårdsförsäljning.

Jag säger pseudodebatt, inte för att frågan är oviktig utan för att om syftet är att ifrågasätta detaljhandelsmonopolet vore det mer rakryggt att säga det än att prata om näringspolitik.

Den här regeringen har stora ambitioner på det näringspolitiska området. Vi kommer bland annat att ta fram en ny livsmedelsstrategi som kommer att vara väldigt viktig för landsbygdens näringar. Jag ser mycket fram emot att ta del av det arbetet. Jag tror att det kommer att vara väldigt viktigt.

Men i det här fallet handlar det inte om näringspolitik, utan det handlar om folkhälsopolitik. Det vi riskerar om vi inför en modell med gårdsförsäljning enligt det förslag som har presenterats, är att grundbulten i den svenska alkoholpolitiken, det vill säga detaljhandelsmonopolet, hotas. Jag är inte beredd att medverka till en sådan utveckling.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2014/15:239 om livsmedelsstrategin och gårdsförsäljningen av öl och vin

Anf. 73 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Sten Bergheden har frågat om regeringen avser att göra någonting för att underlätta för landsbygdsföretag som vill bedriva

gårdsförsäljning av lokalt producerad alkohol i Sverige och om gårdsförsäljning av öl och vin kommer att finnas med i den livsmedelsstrategi som statsrådet tänker genomföra.

Interpellationen har överlämnats till mig.

När det gäller gårdsförsäljning av alkoholdrycker har regeringen beslutat att inte gå vidare med de förslag som lämnades av Utredningen om vissa alkoholfrågor (SOU 2010:98).

Däremot är lokalt producerade och småskaliga drycker möjliga att beställa till valfri butik i hela landet via Systembolagets webb eller i butik. Det innebär att ca 600 lokalt producerade drycker från nästan 100 olika producenter är tillgängliga för kunder i hela landet.

Systembolaget har även lanserat en mobilapplikation med vilken det är möjligt att söka efter närmaste butik eller ombud och bland annat få information om öppettider.

Systembolaget har även förbättrat sina rådgivningsmöjligheter genom att utöka utbildningen för Systembolagets personal till att även omfatta de lokalt producerade dryckerna.

Ett aktivt landsbygdsföretagande är av betydelse för hela Sveriges tillväxt. Framtagandet av en svensk livsmedelsstrategi är en viktig del i arbetet för att främja företagandet inom hela livsmedelskedjan, inte minst för aktörerna på landsbygden. Arbetet med livsmedelsstrategin har påbörjats. Regeringens ambition är att strategin ska omfatta hela värdekedjan, från primärproduktion till konsument. Regeringen avser att få till stånd en långsiktig och väl förankrad strategi som överlever såväl riksdagsval som koalitioner.

Anf. 74 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret, även om jag hade hoppats att landsbygdsministern skulle svara på frågan om utvecklingen av landsbygdsföretag! Vi får väl ta debatten om gårdsförsäljning eller icke gårdsförsäljning på landsbygden.

I svaret kom det fram att livsmedelsstrategin skulle gälla värdekedjan, från primärproduktion till konsumentled. Då är min första fråga: Kommer gårdsförsäljningen att ingå i livsmedelsstrategin? Jag har inte fått något riktigt svar av landsbygdsministern. Jag hoppas att statsrådet här kan svara på den frågan.

Fru talman! För att ge en bakgrundsbild av vad som har hänt de senaste tio åren kan jag säga att vi i dag har över 100 vingårdar och 70 lokala bryggerier i Sverige. Vingårdarna och bryggerierna skapar jobb och tillväxt i miljöer ute på landsbygden. De bidrar framför allt till att skapa ökad turism.

Trots att gårdsförsäljning har utretts och diskuterats länge har man inte kommit fram till något beslut än. Däremot har man gjort en utredning, som diskuterades i den förra interpellationsdebatten. Lokal produktion av öl och vin skulle kunna ge en ökad tillväxtpotential – självklart. Nu väntar man på att detta ska kunna öppnas upp för landsbygden.

Jag har tidigare motionerat om att jag tycker att man borde införa någon form av prövoperiod för några områden i Sverige: Skåne, Öland och mitt hemområde Skaraborg. Jag tycker att det vore bra att inhämta den kunskapen för att sedan kunna gå vidare om man vill permanenta det fullt ut. Jag vill gärna ha svar på frågan: Skulle ministern kunna tänka sig att

titta på detta och inte bara tycka saker och ting utan att kanske egentligen ha kunskap om hur det här skulle slå fullt ut? Jag är helt övertygad om att EU skulle godkänna en försöksverksamhet. Man skulle också kunna föra en dialog med EU under tiden om huruvida detta sedan skulle kunna permanentas. Men viktigt i detta sammanhang är att man vill det.

Då måste nästa fråga till ministern vara: Vill ministern att det ska vara möjligt med gårdsförsäljning i Sverige om det går att förena med monopolet, som ministern tog upp tidigare?

Fru talman! Den fråga som jag vill fortsätta med är: Hur vill ministern skapa jobb på landsbygden om vi inte får använda oss av vissa delar? Vi får inte ha ölförsäljning, och vi får inte ha gårdsförsäljning av vin. Man diskuterar dessutom skatter på lastbilstransporter. Man pratar om handelsgödselskatter. Man pratar om flygskatter för att turismen inte ska komma hit till landet. Är det någonting som ministern kan göra för att underlätta för turism- och landsbygdsutveckling i stället för att bara säga nej, nej, nej till en rad olika saker som faktiskt är tillåtna och beprövade i hela Europa?

Tror ministern att gårdsförsäljning skulle vara positivt för landsbygden? Är det någonting som skulle kunna bidra i den delen?

Jag vill också ställa en fråga rakt ut till ministern: Har ministern själv varit nere i södra Europa eller någon annanstans och varit på någon vingård och där köpt med sig någon flaska eller någon öl som han tagit med sig hem eller använt senare? Det skulle vara intressant att få veta det.

Jag stannar där så länge.

Anf. 75 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Själva det faktum att Sten Berghedens interpellation besvaras av folkhälsoministern och inte av landsbygdsministern visar vilken syn regeringen har på frågan om gårdsförsäljning. Det blir inte en näringsfråga, utan plötsligt blir det en fråga om folkhälsa.

I den tidigare interpellationsdebatten antydde ministern att vinstintresset hos de små producenterna på något sätt skulle äventyra folkhälsan. Då vill jag säga: Det är ganska svårt, eftersom de små producenterna konkurrerar med hög kvalitet, och därmed måste de ta ett högt pris. Det gör att det inte är så lätt att tjäna pengar på det. Det krävs en volym, som till exempel Systembolaget har, för att det ska bli vinster. Det har Systembolaget.

Om ministern är orolig för folkhälsan borde ministern se till att stoppa alkoholsmugglingen. Det kan inte vara en hemlighet för ministern att det smugglas stora mängder sprit bland annat från Danmark, Polen och Tyskland. De mängderna brukar sedan säljas vidare till bland annat minderåriga.

Att stänga möjligheten för små producenter av öl och vin att sälja sina produkter på den egna gården är att säga nej till utveckling av landsbygden, nej till en växande turist- och besöksnäring och nej till flera arbetstillfällen. Det går stick i stäv med de saker som regeringen har proklamerat, i alla fall när den tillträdde.

Ministern tror väl inte att ungdomar som vill ta sig en fylla en lördagskväll, eller någon annan som vill stilla sitt akuta alkoholbehov, ska resa flera mil ut på landsbygden och köpa en dyr kvalitetsprodukt?

Jag tycker inte att gårdsförsäljning är något hot mot vare sig det svenska alkoholmonopolet eller folkhälsan, och jag tror att de flesta svenskar är fullt kapabla att avgöra vad de ska köpa och dricka även när det gäller alkohol. Men det kanske beror på att jag som moderat har en annan syn på människor.

Anf. 76 ÅSA COENRAADS (M):

Fru talman! Vi har diskuterat livsmedelsstrategier och mat på både produktionsnivå och exportnivå i den här kammaren många gånger, så även nu i denna debatt kring gårdsförsäljning och livsmedelsstrategin.

Alliansregeringen lanserade någonting som kallades för Matlandet Sverige, något som varit väldigt positivt för den svenska matexporten. I förra veckan lanserade landsbygdsminister Bucht sin livsmedelsstrategi med buller och brak. Den dagen presenterade ministern även vin, sprit och andra lokala drycker som ett bidrag till den svenska livsmedelsexporten. Det skulle då kunna ingå i livsmedelsstrategin. Det handlar om mervärden, om att kunna stärka den svenska landsbygden och om den svenska exporten som är bra för vår bnp.

I den tidigare debatten om gårdsförsäljning här i kammaren nämnde ministern gårdsförsäljning som en pseudodebatt om just alkoholmonopolet. När vi nu diskuterar livsmedelsstrategin undrar jag om ministern fortfarande tycker att det här är en pseudodebatt om alkoholdebatten när det handlar om produktionen i Sverige.

Jag undrar också om ministern vet hur många arbetstillfällen som berörs av ett förbud mot gårdsförsäljning. Kommer ministern att ta reda på hur många arbetstillfällen som skulle kunna bli till om vi tillåter gårdsförsäljning och dessutom gör det väldigt lukrativt som en del av livsmedelsstrategin?

Fru talman! Vi tävlar inom Europeiska unionen med andra länder där vi måste kunna slå oss för bröstet och berätta hur bra den svenska maten är. Vi vill kunna erbjuda fler människor att komma till vårt land och ta del av våra kulturupplevelser. I kulturupplevelsen kopplad till mat ingår även dryck. Jag tycker att det är olyckligt att höra ministerns svar på den här interpellationen.

Anf. 77 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Det var många frågor. Jag ska försöka besvara dem alla.

För att börja med den sista frågan från Åsa Coenraads, om jag kommer att ta reda på hur många arbetstillfällen som en eventuell gårdsförsäljning kan skapa, är mitt svar att det tycker jag i det här sammanhanget är ointressant eftersom utgångspunkten är att värna den svenska folkhälsan och i det syftet värna det svenska detaljhandelsmonopolet när det gäller alkohol.

Det är i det syftet som vi måste föra kvällens debatt, och det är också därför som jag står här och inte Sven-Erik Bucht. Regeringens bedömning är nämligen att huvudfrågan i interpellationen ändå rör gårdsförsäljning och regeringens syn på detta.

Jag fick en fråga från Sten Bergheden om gårdsförsäljning kommer att ingå i livsmedelsstrategin. När det gäller gårdsförsäljning enligt det förslag som utredningen tog fram och som därmed, enligt vår bedömning, skulle

hota det svenska detaljhandelsmonopolet är svaret att den typen av gårdsförsäljning inte kommer att ingå i strategin.

Det motsäger å sin sida inte att det finns en strategi för lokala producenter av olika typer av alkoholdrycker som också kan arrangera till exempel provsmakning på plats om man har erforderliga tillstånd. Men just en försäljning som hotar detaljhandelsmonopolet kommer vi som tidigare sagts inte att gå vidare med.

Det är i det syftet som vi inte vill försöka oss på någon provperiod, eftersom risken är att det av EU-domstolen skulle uppfattas som att vi har frångått det svenska detaljhandelsmonopolet. Därmed skulle vi kunna få en dom emot oss som omöjliggör ett fortsatt monopol, och då undandras själva grunden för den svenska alkoholpolitiken.

Jag fick också en fråga som jag inte riktigt vet hur den hör hit, men jag kan besvara den i alla fall. Frågan gällde om jag själv har besökt och inhandlat alkohol vid någon vingård eller liknande inrättning i södra Europa. Jag kan inte påminna mig att jag har gjort det, och även om jag hade gjort det så hade det förmodligen inte ändrat min inställning i just den här frågan. Jag tycker nämligen inte att det handlar om näringspolitik eller besöksnäring i första hand, utan vår bedömning utgår från att värna det svenska detaljhandelsmonopolet och därmed i förlängningen folkhälsan.

Boriana Åberg pratar om vinstintresset hos små producenter och frågar mig hur det skulle kunna hota detaljhandelsmonopolet. Men det är inte vinstintresset hos dessa producenter i sig som är problemet, utan problemet är som sagt att förekomsten av försäljning från producenter – hur små de än må vara – riskerar att hota detaljhandelsmonopolet. Därmed riskerar vi att få en dom emot oss som förstör själva grundbulten i den svenska alkoholpolitiken, och som jag har sagt tidigare vill jag inte medverka till någonting sådant.

Jag är dock glad att man lyfter upp alkoholsmugglingen som ett problem. Det tycker jag också att det är, och jag tror att vi behöver göra insatser på det området. Men det är inte någonting som vi ska göra i stället för att upprätthålla detaljhandelsmonopolet, utan vi ska göra det som ett komplement till att upprätthålla detaljhandelsmonopolet.

Jag tror att jag har besvarat de flesta frågorna. I annat fall får ni återkomma.

Anf. 78 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Jag tror att ministern har svarat på en del av frågorna i alla fall, även om det inte var de svar jag ville höra. Men ministern har väl gjort det utifrån sin ståndpunkt.

Den fråga som jag inte riktigt fick svar på handlar om ministern skulle vilja att det vore möjligt att ha detta i Sverige om EU godkände det.

Fru talman! I den andra delen tror jag att vi rätt snabbt får svar av EU. Om vi ansöker om att få genomföra en försöksperiod kommer de omedelbart att säga om de ställer sig positiva till detta eller inte. Släpper de oss att genomföra en försöksperiod har vi ändå visat att det finns en öppning någonstans i EU.

Det är därför jag återigen vill påminna om att det är viktigt att vi vågar ta det första steget och fråga EU: Skulle vi kunna ha en försöksperiod och testa detta? Jag garanterar att det skulle finnas en majoritet för detta i riksdagen om vi vill testa och därigenom ge landsbygdsföretagarna

möjlighet att växa. Då skulle vi se hur det fungerar på vissa premisser i olika delar och län och sedan kunna göra en utvärdering innan vi går vidare.

Detta tycker jag är ett bra kompromissförslag för att komma vidare med frågan, så jag tycker att ministern bör ta med sig det.

Fru talman! Det handlade också om hur vi ska stärka landsbygdsföretagen. Jag fick då svaret att den här delen inte kommer att ingå i livsmedelsstrategin. Det var precis det jag misstänkte. Det är säkert många fler grejer som kommer att plockas bort under resans gång, men svaret i dag är i alla fall att den delen inte kommer att vara med.

Däremot talar ministern om att man kan tänka sig strategier för produktion av öl och vin. Då blir nästa fråga, lite nyfiket, vad en sådan strategi kommer att innehålla, om man nu går vidare i regeringen med att ta fram en gårdsförsäljningsstrategi. Det borde ju vara nästa steg i arbetet med gårdsförsäljning.

Fru talman! Det finns ytterligare en sak. Finland införde och godkände gårdsförsäljning tidigt. Det som är möjligt att göra i Finland borde vara möjligt även här i Sverige.

Jag ägnade mig lite kort åt att räkna på de förslag som finns i utredningen om vilka mängder alkohol som måste säljas på landsbygden. Det handlar om att sälja 10 000 liter vin per gård. Det låter rätt mycket. Det framgår att en person inte får köpa mer än tre liter. En gård behöver alltså ha över 3 000 besökare per år för att komma upp i den kvoten. Det betyder i så fall minst en busslast besökare i veckan året runt för att titta på gårdsförsäljningen. Man kommer alltså inte att komma upp i dessa kvantiteter. Det kommer självklart att bli en viss kvantitet, men inte alls i närheten av dessa kvantiteter.

Fru talman! Om ministern verkligen vill göra någonting åt folkhälsoproblemen, vilket han ofta lyfter upp, är det nog ännu mer drastiska åtgärder ministern behöver ta till. Då är det nog fråga om att stänga ned Öresundsbron, införa motbok och lite annat för att sänka alkoholintaget. Mycket av vår konsumtion kommer från annat håll. Den kommer sig inte av gårdsförsäljning eller inköp från lokala bryggerier. I stället kommer alkoholen in från våra grannländer. Det är nog ett större problem både skattemässigt och för folkhälsan än om gårdsförsäljning vore tillåten.

Anf. 79 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Här i kammaren är vi alla eniga om att hela Sverige ska leva, både stad och landsbygd. Men när det kommer till handling väljer regeringen att fatta beslut som slår undan benen på de småföretagare som skapar nya jobb, bland annat på landsbygden där jobben behövs som mest.

Jag skulle vilja rekommendera ministern en bok som heter *Tjugo skånska vingårdar*. Boken handlar om entusiaster som trotsar vårt kalla klimat, lägger ned oerhört mycket arbete och följer sina drömmar. Ingen av dem kommer upp i en produktion av 10 000 liter vin. Det är omöjligt.

Att odla vindruvor och producera vin i Sverige är ingen verksamhet som hotar folkhälsan. Däremot hotar folkhälsoministerns inställning jobb och utveckling på landsbygden.

Anf. 80 ÅSA COENRAADS (M):

Fru talman! Folkhälsoministern säger här i debatten att han tycker att det är ointressant att diskutera svenska mervärden, och han tycker att det är ointressant att diskutera svenska arbetstillfällen. Det är ytterst tragiskt eftersom det är arbetstillfällen som debatten handlar om.

Arbetstillfällen är också vad mycket av valrörelsen handlade om när ministern och hans partikamrater kom till makten. De kom till makten tillsammans med ett annat parti och kallar sig för samarbetsregering. Den här debatten får mig att tro att det kanske inte är ett sådant gott samarbete i regeringen, trots allt, eftersom man får lite olika budskap från olika ministrar.

I det här fallet tycker jag mig ana två olika ståndpunkter från två ministrar från samma parti. Landsbygdsministern säger å ena sidan att svensk livsmedelsexport ska ökas, att svenska mervärden ska värnas och att svenska arbetstillfällen på landsbygden ska värnas. Å andra sidan säger folkhälsoministern, genom att stänga dörren för ökade svenska mervärden med hjälp av gårdsförsäljning, att detta inte alls ska ske.

Den region jag kommer från i Västmanland är också den region som folkhälsoministern kommer från. I den här regionen finns inte så många vinproducenter, men det finns många mikrobryggerier av öl. Den här debatten ger ett tråkigt besked för alla de entusiaster som finns i vår region som nu inte får ökade mervärden i form av fler arbetstillfällen och inte kan bidra till mer kunskap om alkoholens påverkan på människor och på så sätt förebygga folkhälsoproblem.

Kommer ministern att arbeta för eller emot ökade mervärden i livsmedelsstrategin?

Anf. 81 JAN R ANDERSSON (M):

Fru talman! Jag kunde inte riktigt hålla mig. Jag har suttit här och följt två debatter, och vi får ett tydligt intryck av att statsrådet Wikström anser att det viktigaste skälet till att inte införa gårdsförsäljning är hotet från EU, det vill säga att EU:s domstolar ska lägga sig i och försöka förstöra vår svenska alkoholpolitik.

Ofta när EU används som ett retoriskt argument i en debatt handlar det om en bakdörr eller något främmande långt bort som bestämmer över oss. Jag får snarare intrycket att expertutredningen har gett stöd för att det finns en möjlighet att införa gårdsförsäljning.

Finland har haft gårdsförsäljning i 20 år, och där har man varit så fräck att man faktiskt har vågat. Det har gått 20 år med gårdsförsäljning i Finland utan att EU-domstolen har lagt sig i, utan att kommissionen, efter viss kommunikation, har haft några synpunkter. Är det verkligen EU som är problemet? Är det EU som gör det så svårt för oss att behålla ett statligt alkoholmonopol när andra länder har lyckats göra det? Nej, fru talman, jag tror inte att det är vad det handlar om. Jag tror inte att det är fråga om lagstiftningen i Sverige eller i EU, utan jag tror att det handlar om politiken.

Man vill inte. Man lyssnar på fel personer. Man lyssnar på nykterhetsrörelsen, som tycker att varje centiliter såld alkohol är en centiliter för mycket. I stället borde man lyssna mer på folket. Lyssna på de människor som försöker utveckla vår landsbygd. Lyssna på de hundratals vingårdsägare i Sverige som kämpar för att skapa någon form av lönsamhet.

Jag kan också garantera statsrådet Wikström att de vinodlare som i dag försöker sälja sina produkter är duktiga på de administrativa åtgärder som finns i den omfattande regleringen. Jag har pratat med en vinodlare på Öland som säger att de kommunicerar med ungefär 20 myndigheter, och de gör detta på ett bra sätt. Om något i kedjan av myndigheter klickar går det inte att fortsätta att producera vin.

Fru talman! Jag avslutar min del i debatten med att säga att om man vill så går det, men jag tror inte att man vill.

Anf. 82 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Inläggen från de moderata riksdagsledamöterna ger intrycket att inte bara den svenska landsbygden utan också hela det svenska näringslivet står och faller med möjligheten till gårdsförsäljning. Om det är sant lämnar åtta år med en borgerlig regering ett mycket dåligt betyg efter sig.

Tack och lov har det inte gått så illa med Sverige, men det har gått illa nog. Från att ha tagit över 2006 med löftet att sänka arbetslösheten lämnade den moderatstyrda regeringen efter sig en arbetslöshet som var högre än vid tillträdet åtta år tidigare. Trots att man gav löften om att underlätta för småföretagare lämnade man efter sig ett facit där många småföretagare upplever att krånglet har ökat. Trots att man lovade att skapa nya möjligheter har vi snarare sett ett land som inte riktigt håller ihop, där stad och landsbygd ställs mot varandra. Det är ett mycket dåligt betyg för den tidigare moderatstyrda regeringen, om än inte så dåligt att näringslivets och landsbygdens väl och ve står och faller med förslaget om gårdsförsäljning.

Gårdsförsäljning handlar i första hand om folkhälsopolitik. Det handlar om våra möjligheter att värna det svenska detaljhandelsmonopolet, som i sig är en grundbult i den svenska alkoholpolitiken. Jag är inte beredd att experimentera med detta detaljhandelsmonopol, och jag är inte beredd att öppna dörren för gårdsförsäljning ens i försöksverksamhet eftersom jag tror att risken för att vi får en dom mot oss i EU-domstolen är mycket stor.

Det är en annan bedömning än den som utredaren gjorde, men det här är ett område där olika bedömningar är möjliga att göra eftersom EU-rätten är snårig och eftersom vi vet att EU-domstolens beslut kan vara svåra att förutse.

Jag tycker inte att det är som Åsa Coenraads påstod i sitt inlägg – att det finns en diskrepans mellan de uttalanden som jag har gjort och de uttalanden som Sven-Erik Bucht har gjort.

Sven-Erik Bucht har talat om villkoren för företag på den svenska landsbygden. Han har talat om att alkoholhaltiga drycker kan spela en roll i detta och att vi också kan ha export av dessa. Han har däremot inte talat om att tillåta gårdsförsäljning enligt utredningens förslag, och det är just det förslaget som jag har stängt dörren för.

Jag tror att det finns många möjligheter inom ramen för en ny livsmedelsstrategi men också inom ramen för regeringens övriga landsbygds- och näringspolitik – för att inte tala om utbildningspolitik, välfärdspolitik och i stort sett alla områden – att utveckla den svenska landsbygden. Vi kan se till att skapa förutsättningar för jobb. Vi kan se till att man kan bo och leva på landsbygden och att man har tillgång till

kommunikationer, till utbildning och till andra former av välfärdstjänster, kultur med mera.

Men jag tror inte att lösningen ligger i att tillåta gårdsförsäljning, i hur liten skala det än skulle ske. Risken är alldeles för stor att vi hotar det svenska alkoholmonopolet, att vi hotar en grundbult i folkhälsopolitiken.

Anf. 83 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Jag har inte fått ett konkret svar på om ministern vill eller inte, men jag har förstått rätt tydligt att det finns en väldigt stark ovilja att försöka gå vidare med detta.

Det som är mest betungande i denna diskussion, fru talman, är att viljan inte finns. Man vågar inte ens fråga EU om man skulle få göra detta, för man är rädd att EU då skulle dra in hela systemmonopolet i Sverige.

Detta samtidigt som Systembolaget inför det ena efter det andra som underlättar för att få ut alkohol. Man har hemkörning – man kör hem till folk om det behövs – och appar i telefonen och annat för att nå ut. Jag tycker att det är bra att Systembolaget har jobbat så.

Gårdsförsäljning däremot är det helt stängt för.

Ministern har inte heller talat om hur vi ska underlätta för att få fler jobb ute på landsbygden. Inte ett ord har han sagt. Jag hade kanske inte heller väntat mig det, med tanke på att Bucht lämnade över den frågan till statsrådet här. Men man kan ju visa lite vilja för att landsbygden också ska kunna leva.

Vi har fått svaret att detta inte ingår i livsmedelsstrategin. Däremot vill ministern att man ska kunna bo och leva på landsbygden – det är viktigt.

Finland har infört en sänkning av skatten på alkohol för att ytterligare stimulera gårdsförsäljning – eller man är på väg med ett sådant förslag – eftersom man ser att det ger jobb.

Vi däremot har fått svar här att de satsningar som kommer att ske på landsbygden är nya lastbilsskatter, drivmedelsskatter, handelsgödselskatter, stängda flygplatser och flygskatter så att inte turismen kommer hit till landet. Detta kommer inte att utveckla landsbygden.

Man hade hoppats att ministrarna – både statsrådet här i dag och Bucht – åtminstone hade insett att detta är en utvecklingspotential som vi borde ta vara på i Sverige. Men ministern säger nej till detta.

Anf. 84 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag får passa på att tacka för en rolig debatt. Jag ser fram emot ytterligare debatter här i kammaren, särskilt om folkhälsopolitiken eftersom den är oerhört viktig i Sverige. Vi ligger långt framme även om vi naturligtvis skulle kunna göra mycket mer.

Sten Bergheden ställde några frågor om Systembolaget. Jag tycker att det är värt att beröra dem även i det här sammanhanget.

Sten Bergheden talar om att Systembolaget på olika sätt underlättar för konsumenter av alkoholhaltiga drycker.

Den konstruktion som vi har valt på den svenska alkoholpolitikens område handlar om att vi har ett detaljhandelsmonopol, en skattepolitik och ett förebyggande arbete. Det har i sin tur varit en historisk kompromiss. Vi ville inte gå i riktningen att förbjuda alkohol, stänga våra gränser eller liknande.

Sten Bergheden har anfört i tidigare inlägg att det enda alternativet vore att stänga Öresundsbron eller återinföra motboken. Det tror inte jag är nödvändigt. Men det är bara under förutsättningen att vi kan behålla den fina kompromiss som skapades för snart hundra år sedan kring ett detaljhandelsmonopol som håller väldigt hög kvalitet, som kunderna är oerhört nöjda med, som tillgodoser behovet att köpa alkoholhaltiga drycker men som samtidigt verkar förebyggande i det att man minskar alkoholkonsumtionen totalt och därmed alkoholskadorna.

Jag ser fram emot en debatt om hur vi utvecklar den här politiken – inte om hur vi avvecklar den, vilket det finns risk för ifall vi börjar experimentera och får EU-domstolen emot oss.

Jag har inte berört landsbygdspolitiken, säger Sten Bergheden. Det är ett område för Sven-Erik Bucht. Jag är helt övertygad om att ni kommer att ha många stora debatter om det framöver.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2014/15:267 om psykisk ohälsa och sjukskrivningar

Anf. 85 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Lotta Finstorp har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder som syftar till att motverka den ökade arbetsrelaterade psykiska ohälsan hos framför allt kvinnor.

Inledningsvis vill jag säga att ansvaret för de frågor som Lotta Finstorp lyfter fram i sin interpellation spänner över flera ministrars och departements ansvarsområden. Mitt svar fokuserar framför allt på de delar som berör Socialdepartementets ansvarsområden.

Precis som Lotta Finstorp framför är psykisk ohälsa den vanligaste orsaken till sjukskrivning, och kvinnor drabbas i större utsträckning än män. Under det första kvartalet 2014 hade 37 procent av alla sjukskrivna en psykisk diagnos. Att minska den psykiska ohälsan och sjukskrivningar i samband med denna innebär stora vinster för såväl samhället som den enskilde.

Rehabiliteringsgarantin är en överenskommelse mellan Sveriges Kommuner och Landsting och regeringen som tecknades första gången 2008. Genom rehabiliteringsgarantin ersätts landstingen bland annat för genomförda KBT-behandlingar för patienter med lätt till medelsvår psykisk ohälsa. Regeringen har tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting tecknat en ny överenskommelse om rehabiliteringsgaranti för året 2015.

Kunskapsläget i dag stöder att rehabilitering för psykisk ohälsa bör ske i nära samverkan med och i relation till det nuvarande arbetet. Genom sådan samverkan kan nödvändiga anpassningar göras på arbetsplatsen. Mot bakgrund av detta har kravet på kontakter mellan vården och arbetsgivaren stärkts. Syftet är att möjliggöra anpassningar på arbetsplatsen. Detta gäller också kontakterna mellan vården och Arbetsförmedlingen.

Det är viktigt att det statliga stödet till insatser som avser att främja rehabilitering är ändamålsenligt utformat. En översyn av

rehabiliteringsgarantin kommer därför att genomföras i Regeringskansliet under 2015.

Sedan 2012 har regeringen ingått årliga överenskommelser med Sveriges Kommuner och Landsting när det gäller psykisk ohälsa.

I överenskommelsen för 2014 finns ett särskilt fokus på att en patient med psykisk ohälsa ska erbjudas hälsofrämjande samtal, vilket är ett sätt att förebygga samtidig somatisk ohälsa.

Tidiga insatser är ofta avgörande för att undvika att psykisk ohälsa förvärras och leder till sjukskrivningar. Första linjen-verksamheter, det vill säga de verksamheter man först möter när besvär uppstår, har en central roll i att förebygga psykisk ohälsa.

Vi behöver åstadkomma ett väl fungerande förebyggande arbete, och vi måste bli bättre på att ge människor i riskzonen rätt hjälp tidigt. Dessutom behöver den specialiserade psykiatriska vården bli bättre för dem som inte går att hjälpa i ett tidigare skede.

Statens särskilda satsning för att motverka psykisk ohälsa omfattar mer än 840 miljoner kronor per år. Regeringen kommer under 2015 att se över statens satsning för att minska den psykiska ohälsan i syfte att se hur den kan förbättras. En viktig del i översynen är att se hur arbetet med förebyggande samt tidiga insatser kan förbättras.

Avslutningsvis vill jag säga att arbetet med att förebygga sjukskrivningar på grund av psykisk ohälsa är ett delat ansvar mellan många aktörer. Regeringen måste, tillsammans med vården, berörda myndigheter och arbetsgivare verka för att minska den psykiska ohälsan och på så sätt minska på lidande och stora kostnader i form av sjukskrivningar. Att arbeta för att motverka psykisk ohälsa är en viktig fråga för mig och regeringen.

Anf. 86 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Precis som ministern framför är i dag psykisk ohälsa den vanligaste orsaken till längre sjukskrivning och sjukfrånvaro. Mer än var tredje ny sjukskrivning beror i dag på den typen av diagnoser. Det är mycket oroande såväl på individnivå som för samhällsekonomin att detta ökar kraftigt. I och för sig sker det från ganska låga nivåer, eftersom vi halverade sjuktalen mellan 2003 och 2010, men nu börjar de sticka i väg igen. Det är just för dessa diagnoser som vi ser att sjukskrivningarna ökar.

Negativ och ohälsosam stress är sällan enbart arbetsrelaterad. Den slår ofta igenom när det har hänt andra saker, som skilsmässa, dödsfall eller annat i familjen. Men negativ stress kan också uppkomma av att man inte kan påverka en situation eller ett tillstånd. Här spelar arbetsmarknadspolitiken en stor roll.

Som både jag och ministern tidigare sa spänner den här frågan över flera politikområden. Att inte känna sig behövd på arbetsplatsen och att inte trivas är en faktor som utlöser framför allt utmattningssyndrom.

Det är viktigt att få input i form av fortbildning, att få känna sig behövd och att få positiv stimulans. Då är det viktigt att ha möjlighet att byta arbetsgivare. Många som arbetar i offentlig sektor har kanske inte andra arbetsgivare att välja på. Där är jag väldigt oroad för att regeringen säger att vårdval och flera arbetsgivare inte kommer att finnas framöver. Då finns det också en risk för att dessa ambitiösa och duktiga kvinnor som hamnar i en psykisk, stressrelaterad ohälsa kommer att gå in i en långvarig

sjukskrivning som de inte kan komma ur inom rimlig tid. Vi vet att ju längre man är sjukskriven, framför allt i psykiatriska diagnoser, desto svårare är det att komma tillbaka.

Även en sådan sak som RUT-avdraget betyder mycket för ambitiösa, duktiga kvinnor. När vi tittar på Skatteverkets statistik ser vi att det är många barnfamiljer som i dag använder RUT. Då är det möjligt för både mannen och kvinnan i familjen att göra karriär och få hjälp med sitt hemarbete. Om nu detta tas bort av regeringen finns det ännu större risk för att man inte får ihop livspusslet när man klättrar på karriärstegen och byter arbetsgivare, vilket det förhoppningsvis ska gå att göra.

Det är ganska ovanligt att man byter arbete i Sverige. I Danmark är det mycket vanligare. Där är också ohälsotalen gällande psykiatriska diagnoser lägre, för man kan byta arbetsgivare oftare. Det verkar som om det finns ett samband när man tittar på det statistiskt.

Det är viktigt att ha med sig detta när man gör reformer utifrån olika politikområden. Det kanske inte alltid är den bästa lösningen på vantrivsel och psykosociala problem på arbetsplatsen att gå in i en sjukskrivning som riskerar att bli långvarig och där man också fastnar.

I mitt nästa inlägg ska jag berätta om den fördjupning jag nu gör kring kvinnors stressrelaterade ohälsa och de studiebesök jag har gjort. Men jag undrar konkret: Vad är regeringens förslag för att minska psykisk ohälsa bland alla ambitiösa, högpresterande kvinnor? Det är i denna grupp, med en medelålder av ungefär 42 år, som vi ser att det ökar radikalt. I dag är det väldigt ojämnt över landet och i landstingen hur behandlingarna ser ut.

Anf. 87 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag vill börja med att reda ut några missförstånd om inriktningen på regeringens politik. Lotta Finstorp hävdar att regeringen har aviserat att såväl vårdval som flera arbetsgivare inom välfärdsområdet och RUT ska avskaffas. Det är inte sant. Däremot har vi aviserat att vi vill göra förändringar i RUT. Vi vill se över hur vårdvalet egentligen fungerar, och vi vill också utreda vilka typer av regler som ska gälla för privata alternativ inom välfärdsverksamheterna. Det är väsensskilt från det som Lotta Finstorp anför i sitt inlägg.

Det är viktigt att se, vilket Lotta Finstorp också berör, att den psykiska ohälsan är ett sammansatt problem. Det handlar om olika tillstånd och olika typer av diagnoser. Den drabbar olika grupper olika hårt. En sak kan vi dock säga, nämligen att det är en väldigt stor utmaning, och så kommer det förmodligen att vara under ganska många år framöver. Det är därför viktigt att göra det som regeringen nu gör, nämligen att ta ett långsiktigt och mer strategiskt grepp om frågan om psykisk ohälsa.

I kanske 20 års tid har olika regeringar, såväl borgerliga som socialdemokratiska, gjort olika typer av satsningar, framför allt på den specialiserade psykiatrin. Det har ofta skett i form av projekt, och många av projekten har varit mycket bra. Men problemet är att det har saknats en sammanhållning mellan de olika kedjor som skulle behövas när det gäller att behandla psykisk ohälsa, och det har också saknats en uthållighet, något som flera utvärderingar och rapporter har visat.

Jag tror därför att det är väldigt viktigt att vi när vi nu ser över en strategi för psykisk ohälsa, som vi har aviserat under det här året, både

tänker långsiktigt – att det handlar om flera mandatperioder – och kan samla en lång rad olika aktörer bakom detta. Staten kan göra vissa strategiska åtaganden, men den verkliga verkstan måste ske ute i verksamheterna. Den måste bedrivas av landsting och kommuner tillsammans med, naturligtvis, patientföreningar och andra typer av organisationer.

Det är också viktigt att vi inte bara koncentrerar våra satsningar på den specialiserade psykiatrin. Vi vet att den är hårt ansträngd, men det kan lika väl bero på att det förebyggande arbetet och första linjens psykiatri många gånger brister. Därför behöver ansträngningar inriktas just på att dels styra upp det förebyggande arbetet, dels se till att på allvar etablera en första linjens psykiatri över hela landet, alltså en första instans som man kan vända sig till om man har lättare former av diagnoser eller är i ett tidigt stadium av en psykisk sjukdom, till exempel. På det sättet kan man underlätta för den specialiserade psykiatrin, men man kan också nå många fler och motverka att människor hamnar i svårare besvär och får svårare typer av ohälsa. Det kommer naturligtvis att gynna alla grupper.

Även om detta berör många grupper är det bra att som Lotta Finstorp särskilt uppmärksamma att psykisk ohälsa är ett stort problem för kvinnor. Här har staten både en indirekt funktion i den strategi som ska tas fram men också en direkt roll som samordnare av många arbetsgivarfrågor.

Anf. 88 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Precis som både ministern och jag konstaterar sträcker sig den här problematiken över flera politikområden. Vi moderater har nyligen föreslagit en översyn av möjligheterna till omställningsstöd för att göra det enklare att byta jobb mitt i livet, men också för att vi antar att det kan vara en av många lösningar när det gäller att förebygga psykisk ohälsa med koppling till arbetslivet.

Jag tror att det måste vara många pusselbitar. Jag tror att RUT är en. Att kunna byta arbetsgivare är en, liksom mycket annat.

Jag arbetar med en fördjupning av kvinnors stressrelaterade ohälsa och har haft förmånen att besöka Gustavsbergs vårdcentral, som arbetar otroligt bra, strukturerat och forskningsintensivt med just de utmattningsrelaterade diagnoserna.

I dag är det i de flesta fall primärvården som tar emot de här kvinnorna i ett första skede. Men bemötande och behandling ser väldigt olika ut beroende på var i landet man befinner sig. Det finns en stor oro för det. Någon pratade häromdagen om att sällsynta diagnoser är som ett postkodlotteri. Precis samma sak gäller behandling av och förebyggande arbete mot stressrelaterad ohälsa. Det krävs krafttag för att få tydliga riktlinjer och hitta ett system för att utvärdera och följa upp på individnivå.

Häromdagen besökte jag en stressklinik här i Stockholm och fick med mig en del intressanta fakta. Det var bland annat att 75 procent av patienterna som kommer dit är kvinnor, medelåldern är runt 40 år och alla är ambitiösa, duktiga människor som brinner för sina jobb. De flesta jobbar inom vård eller omsorg eller är lärare eller förskollärare etcetera. Innan de får utmattningssyndrom har de ofta känt av stressrelaterade besvär under en längre tid såsom koncentrationssvårigheter, haft svårt att sova, tyckt att det är jobbigt att höra höga ljud etcetera. Och ständiga tankar på jobbet gör att man inte kan sova.

Till slut blir alla symtom normaliserade, och man kör på. Man vill inte vara den som inte pallar för trycket. När man sedan kraschar och får diagnosen utmattningssyndrom är rehabiliteringen mycket lång. En del drabbas till och med av hjärnskador. Det blir så allvarligt att hjärnan tar stryk av det.

Inte sällan blir slutsatsen på stressmottagningar att rehabiliteringen består av att byta arbetsgivare. Men det är ofta svårt för anställda i de branscher som kvinnorna kommer från. Därför vill jag ytterligare poängtera hur viktigt det är att anställda inom offentlig sektor, i vårdande och lärande yrken, har flera arbetsgivare att välja mellan. Det hänger ihop.

Arbetsmiljöverket har nyligen presenterat en rapport som heter *Kvinnors arbetsmiljö 2011–2014*. Det var ett uppdrag som de fick av alliansregeringen. Rapporten visar tydligt att det finns alltför många brister just i kvinnors arbetsmiljö. Det handlar bland annat om ohälsosam arbetsbelastning och tunga uppgifter, fysiskt tunga uppgifter. Men det handlar också om att kvinnors arbete traditionellt värderas lägre. Det synliggörs inte, och arbetsmiljöriskerna finns inte med i arbetsmiljötänknet utifrån ett kvinnoperspektiv, på det sätt som det borde göra. Men nu jobbar Arbetsmiljöverket med att sprida den kunskapen.

Anser ministern att primärvården är rustad för hur ohälsan i samhället ser ut i dag? Den har onekligen bytt skepnad under det senaste decenniet.

Anf. 89 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag kan börja med Lotta Finstörps sista fråga. Jag tror inte att den svenska sjukvården är tillräckligt väl rustad för just den ökade utmaningen som den ökande psykiska ohälsan innebär. Det gäller naturligtvis också primärvården. Vi behöver göra mer. Vi vet utifrån tidigare undersökningar och rapporter att inte minst den första linjens psykiatri saknas. Det finns också brister i det förebyggande arbetet.

Just därför är det nu viktigt att ta ett helhetsgrepp, inte bara fortsätta jobba i olika typer av projekt – hur bra och vällovliga de än är. Med erfarenhet av de insatser som har gjorts tidigare måste vi försöka få ihop de olika aktörer som finns på området, få dem att samarbeta, få dem att ställa sig bakom långsiktiga mål och långsiktiga syften när det gäller detta arbete och helt enkelt gå i takt för att möta den utmaning som vi står inför. Det tror jag är en grund för att komma till rätta med problemet med psykisk ohälsa.

Precis som både jag själv och Lotta Finstorp har understrukt är det här en kamp som måste föras på många politikområden, och den måste föras samtidigt. Det handlar om den direkta roll som det offentliga har som arbetsgivare eller som finansiär av olika välfärdstjänster. Det är viktigt att se att det, precis som Lotta Finstorp menade, många gånger är vilka förutsättningar man har för att göra ett gott jobb som kan vara avgörande för ens välbefinnande och därmed också risken för att utveckla psykisk ohälsa.

Det är viktigt att påminna om förslag som regeringen lade i höstbudgeten. En professionsmiljard skulle gå till den svenska sjukvården för att se till att proffsen kan vara proffs. Den skulle underlätta genom att ta bort onödig administration och se till att man kan ägna mer tid åt möten med patienter – helt enkelt göra det jobb som man en gång i tiden har utbildats för och som var anledningen till att man valde vårdyrket.

I vår budgetproposition hade vi också 2 miljarder som skulle gå till äldreomsorgen. Genom att kunna anställa fler inom äldreomsorgen kan man minska den belastning som finns på den nuvarande personalen. Många vittnar om att man har det alldeles för stressigt. Man får ägna för mycket av sin tid till att springa mellan olika typer av brukare i stället för att kanske kunna sitta ned och göra ett jobb som man kan vara stolt över och bidra till höjd kvalitet inom äldreomsorgen. Den typen av förslag får regeringen återkomma till. Men det är några exempel på vad vi redan har försökt göra på området.

Ett annat välkänt faktum är också att kvinnor är utsatta för dubbelarbete i särskilt hög grad. I dag heltidsarbetar man inte bara i stor utsträckning, utan man har också huvudansvaret för hushållet. Det gäller såväl städning som matlagning men också huvudansvaret för barnen.

Vi vet, utifrån forskning, att dessa strukturer brukar synas när ett par har bildat familj. Även om man har levt tillsammans tidigare och varit hyfsat jämställda smyger sig ojämställdheten på när man bildar familj. Det är i det ljuset som vårt förslag om ytterligare en vikt månad i föräldraförsäkringen är viktigt. Det bidrar inte bara till att öka jämställdheten i hemmet utan framför allt till att öka jämställdheten i samhället i stort och på arbetsmarknaden i synnerhet.

Anf. 90 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Jag vill nämna Europeiska arbetsmiljöbyrån, som inte särskilt många känner till men som gör ett fantastiskt arbete och sprider kunskap och information om god arbetsmiljö. Stabilitet och tillväxt i Europa är fokuset. Man har bland annat haft en kampanjguide som heter *Friska arbetsplatser förebygger stress*. Det är inte många som känner till det arbetet. Men jag vill gärna slå ett slag för det. Där finns det nämligen bra kunskapsspridning och exempel från andra länder.

En annan sak som skulle kunna hjälpa de ambitiösa kvinnorna har funnits sedan 1991. Det heter förebyggande sjukpenning och används nästan aldrig. Jag har pratat med socialförsäkringsministern om att man skulle behöva slå ett slag för den. Med den kan man nämligen bli sjukskriven innan det har gått för långt. Det är egentligen kopplat till friskvårdsinterpellationen som jag har ställt och som kommer senare och där skulle man kunna använda det på ett bra sätt. Men det behövs insatser för att fler läkare och arbetsgivare ska inse att det är en jättebra insats, på individnivå men också på samhällsnivå.

Utmaningarna är förstas många eftersom de här diagnoserna sträcker sig över flera politikområden. Men jag skulle vilja uppmana ministern att titta bredare på frågan än att bara fokusera på själva diagnoserna. Om man har ett låglöneyrke har jobbskatteavdraget gjort så att det kan räcka att bara ha ett arbete mot tidigare kanske två. Det handlar om RUT-reformen och rehabkedjan men också vårdvalet eftersom det i dag finns många fler utförare som kan hjälpa den som inte mår bra och som är i behov av hjälp.

Vi måste också få bort det skamfyllda i samhället när det gäller att ha ont i själen.

Anf. 91 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Just det sistnämnda, att ta bort det skamfyllda kring psykisk ohälsa, är oerhört viktigt. Jag har själv erfarenhet av hur viktigt

det är att man uttraderar de fördomar som kan finnas mot människor som lider av psykisk ohälsa.

Vi vet i dag i samhället att detta inte bara yttrar sig vid allvarliga diagnoser utan också mot lättare former av till exempel depression och utmattningsdepression. Det är naturligtvis ingenting som hjälper den som lider av psykisk ohälsa att tillfriskna och kunna komma tillbaka till arbetslivet.

Här anslog regeringen för några månader sedan medel för att man skulle fortsätta arbetet med att upplysa om och motverka fördomar om psykisk ohälsa. Det gäller helt enkelt att se till att fler kan vara goda ambassadörer för att informera och uttradera fördomar.

Precis som Lotta Finstorp tror också jag att det som kan göras på arbetsmarknaden är en nyckel i detta. När man har tröttnat på sitt jobb eller om man blir illa behandlad på jobbet är möjligheterna att byta arbete naturligtvis en underskattad faktor. Som arbetsmarknaden har utvecklats är en gedigen utbildning en grund för att kunna göra den här typen av byte.

Tyvärr får jag lov att konstatera att under alliansregeringens tid vid makten minskade möjligheterna till utbildning i syfte att kunna omställa och söka andra typer av arbeten. Man tog också bort den obligatoriska högskolebehörigheten som lästes in på gymnasiet. Det här är områden där regeringen har högre ambitioner.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2014/15:337 om ridsport som friskvård

Anf. 92 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Åsa Coenraads har frågat mig om jag gjort det ställningstagandet att ridning är friskvård och om jag avser att uppmuntra idrott i det hälsofrämjande arbetet.

Min och regeringens utgångspunkt är att staten ska bedriva en politik som gör det möjligt för så många som möjligt att vara fysiskt aktiva genom att till exempel motionera och idrotta. Den här regeringen har identifierat idrottsrörelsen som en viktig aktör för att minska hälsoklyftorna i samhället, och vi för nu, i positiv anda, en dialog med Riksidrottsförbundet om hur idrottens roll bäst ska tas till vara.

Frågan om vilken typ av motionsutövning som ska utgöra personalvårdsförmån och därmed vara skattefri för anställda kommer att vara föremål för beredning under mandatperioden, och jag kan inte föregripa detta arbete. Det finns många aspekter, till exempel kring jämställdhet och jämlikhet, som behöver analyseras.

Anf. 93 ÅSA COENRAADS (M):

Fru talman! Jag har skrivit om en för mig väldigt angelägen fråga, och det är friskvårdsavdraget. I det här fallet handlar det om att inkludera ridning i det skattefinansierade bidraget.

Jag har valt att ställa den här interpellationen till just folkhälso- och idrottsministern, eftersom frågan berör såväl friskvård som folkhälsopolitik och idrotten som en jämställdhetsfråga.

Jag tackar ministern för att han är här i dag och för det svar som han har tagit sig tid att lämna. Jag är dock bekymrad både över innehållet och över att ministerns svar är så kort.

Ridning har väldokumenterat goda effekter för folkhälsan. Rehabilitering och ridterapi är i dag en etablerad behandlingsform på många orter i Sverige. Ridsporten är en av Sveriges största idrotter med mer än en halv miljon utövare. Ridsporten ökar dessutom, och vi har för få hästar i Sverige för att alla som vill ska kunna utöva sporten.

Hästsverige bidrar dessutom till landsbygdsutveckling och arbetstillfällen. Det ansvar som många unga människor får vid kontakt med hästar leder dessutom till ansvarskännande och ledaregenskaper som kan komma till nytta senare i livet.

Hästsporten är i dag en kvinnodominerad sport och har så alltid varit. Jag kan inte låta bli att tro att det är just därför som den har blivit så styvmoderligt behandlad. Kommuner lägger ofta kommunala pengar på fotbollsplaner och hockeyarenor men alltnär sällan på ridhus eller bra ridvägar.

Det statliga friskvårdsavdraget gäller inte för vad som helst, utan det är noga specificerat vad avdrag kan göras för. Det borde därför inte vara en fråga som delar upp sporter i manligt och kvinnligt. Trots detta blir det en jämställdhetsfråga när ridsporten inte behandlas som andra sporter.

Den psykiska ohälsan ökar i Sverige, och det är välkänt att kvinnor sjukskrivs och sjukpensioneras i högre grad än män. Det är även välkänt att den generella ohälsan i samhället ökar och att fler lider av övervikt än tidigare.

Jag noterar i ministerns mycket korta interpellationssvar att han och regeringen vill ge möjlighet för så många som möjligt att motionera och utöva idrott. Det är jättebra. Men ministern glömmer helt bort att berätta hur och vad han avser att göra.

Ministerns svar är lite förbryllande. Men det stämmer helt överens med regeringens generella linje just nu i svensk politik, det vill säga att man vill lägga de flesta frågor i malpåse och dölja oenigheter i regeringen genom långdragna utredningar.

Regeringen säger sig vara feministisk och vill arbeta för ett mer jämställt samhälle. Varför är det då så svårt att göra ett ställningstagande om att ridning är friskvård?

För mig är det obegripligt varför regeringen inte kommer fram till en faktisk ståndpunkt i frågan om att göra ridsporten avdragsgill som friskvård.

Anf. 94 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Jag måste ge mig in i den här debatten. Jag har motionerat om just ridning som friskvård under mina år i riksdagen. Jag blir nyfiken när jag hör att ministern inte kan föregripa den beredning som ser över detta. Min motion avsåg att man skulle se över friskvårdsavdraget för att se om det skulle läggas till fler idrotter eller om man skulle ta bort några och att det skulle göras en utvärdering av hur friskvårdsavdraget har använts.

Här vill jag återkoppla till den tidigare interpellationsdebatten om psykisk ohälsa, men också om problem i rörelseapparaten med dåliga ryggar, knän, leder och så vidare. Ridning är en alldeles utmärkt idrott om man har ont i kroppen och i själen.

Under en lång tid har det varit möjligt för arbetsgivare att bidra till olika friskvårdsalternativ för personalen. Styrketräning, fotboll och tai chi är några exempel på friskvård som arbetsgivarna kan ge till sina anställda.

Med andra ord subventioneras med dagens regelverk allt från hård fysisk träning till avslappningsövningar. Men ridning faller utanför Skatteverkets definition av aktiviteter som klassas som skattefria motions- och friskvårdsförmåner, trots dess erkänt goda effekter för både kropp och själ, som jag tidigare har sagt.

Således kan man konstatera att friskvårdsstödet till anställda utifrån dagens begränsningar är väldigt godtyckligt. Mig veterligt har man inte heller sett över friskvårdsavdraget sedan det kom till för att se vilka idrotter som borde finnas med.

Min åsikt – precis som Åsa Coenraads – är att ridsport borde jämföras med andra former av friskvård och motion som är skattebefriade och kan subventioneras av arbetsgivare. Det är inte rimligt att exkludera en så pass folkär sport som friskvårdsalternativ som ridningen är.

Att motionsridning inte kan vara skattebefriad friskvård är väldigt dåligt motiverat också i dagens lagtext. Det enda som finns föreskrivet är att ”exklusiva sporter” utan fysisk ansträngning som kräver dyrbara anläggningar, redskap och kringutrustning inte ska omfattas av avdragsrätten.

Inget av detta gäller för hästsporten, där olika former av motionsridning är en ökande sysselsättning. Därtill är det viktigt att uppmärksamma att sporten också fyller en viktig funktion för att motverka de åkommor och diagnoser som jag tidigare nämnde. Det kan handla om att man har balanssvårigheter eller att man har en funktionsnedsättning men att man tack vare ridningen kan arbeta, kanske deltid, eftersom ridningen håller igång kroppen.

Ridsporten erbjuder både fysisk aktivitet och social kontakt. Det är två oerhört viktiga komponenter som i rehabiliteringshänseende visat sig vara positiva för människor med arbetsskador. Man kanske kan arbeta till viss del, men man behöver ha en träning som fungerar för just den diagnos man har. Då är ridning otroligt bra, ett alternativ bland många andra.

När jag skrev motionen var min tanke att för att slippa diskussionen om dyr utrustning och att man inte kan godkänna vissa anläggningar så skulle utövandet kopplas till av Svenska Ridsportförbundet godkända anläggningar. De är minutiöst noggrant kontrollerade, och på så sätt skulle det bli mycket tydligare var man får rida.

Min fråga till ministern är därför: Hur ser direktiven till utredningen ut?

Anf. 95 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag vill passa på att tacka Åsa Coenraads för att hon lyft upp den här frågan och tacka Lotta Finstorp för att hon engagerar sig och deltar i debatten. Det är en viktig debatt, och jag vill inte att ett relativt kort interpellationssvar på något sätt ska uppfattas som någon form av ointresse. Det är det definitivt inte.

Inför valet i höstas var vi från Socialdemokraternas sida mycket tydliga med att vi ville ha en översyn av friskvårdsbidraget i syfte att se om även ridning kunde inkluderas. Det är den vi ska sätta igång med. Det är dock viktigt att påminna om att den typen av friskvårdsbidrag inte är ett stödssystem för olika idrotter, utan det handlar i första hand om folkhälsa och om arbetsmiljö. Det är i det perspektivet vi måste se det.

Då kan det vara så – jag säger ”kan vara” eftersom jag inte vet – att en del av de verksamheter som i dag förekommer kan ifrågasättas och att olika former av ridning kanske skulle vara bättre lämpade än en del aktiviteter som man i dag får friskvårdsbidrag till. Det vet jag inte något om, men det skulle kunna vara så. På samma sätt skulle olika former av ridning vara väl lämpade som friskvård, precis som Lotta Finstorp och Åsa Coenraads anför i sina inlägg, och därmed väl kvala in.

Det är någonting som måste tittas närmare på. Jag kan inte här i dag ge exakta direktiv till beredningen, men vi har aviserat att en sådan ska ske. Jag tycker att det är mycket positivt och hoppas att också Lotta Finstorp och Åsa Coenraads tycker att det är positivt, särskilt med tanke på att det inte hände någonting i den här frågan under de åtta år som Moderaterna ledde regeringen.

Anf. 96 ÅSA COENRAADS (M):

Fru talman! Tack, ministern, för ett fylligare svar än det som jag fick i skriftlig form. Det gläder mig mycket att ministern tar frågan på allvar. Det är en viktig fråga vad gäller människors hälsa och också ur ett jämställdhetsperspektiv.

Som jag nämnde tidigare har ridsporten varit styvmoderligt behandlad. Det är tråkigt eftersom det är dokumenterat att ridsporten leder till många positiva saker. Ministern har tidigare tagit upp det medialt, och jag noterade att han så sent som i höstas sa: ”Tillgången till anläggningar ska vara jämlik och jämställd.” Ministern sa också: ”Att fler barn och unga får möjlighet att utöva idrott är en viktig prioritering för mig. Det är viktigt ur flera aspekter, inte minst ur folkhälsosynpunkt.”

Det är två mycket bra citat. Jag skulle nästan ha kunnat säga dem själv, herr minister, och det är glädjande att vi tycker likadant i den här frågan. Men jag är fortfarande förbryllad över att man inte har gjort någonting åt det hela. Statistik visar att fler kvinnor än män rider. Statistik visar också att ridning är den idrott som flest flickor kommer i kontakt med. Det är början till ett folkhälsoarbete.

Vi vet att om man börjar tidigt med en idrott är man mer angelägen eller motiverad att fortsätta senare i livet. Ju senare man startar, desto svårare är det att komma igång. Att ridsporten blir styvmoderligt behandlad framgår av att de kommunala bidragen sällan riktas till idrottsanläggningar som gynnar häst. Men hästsporten är så mycket mer än lokala ridanläggningar. Det är också en tävlingssport, något som genererar ett intresse för ridsporten, och någonstans måste det kunna utövas. Alla har inte en egen häst på landet.

Statistiken visar dessutom att kvinnors ohälsa ökar och att friskvård motverkar just ohälsoproblem. Därför tycker jag att det är konstigt att man inte har gjort friskvården avdragsgill.

Sedan kan man diskutera skattepolitiken kring detta. Jag hävdar att det är ungefär samma typ av människor som gör friskvårdsavdrag under

arbetstid. Om man inkluderade ridningen i det tror jag inte att det skulle leda till ökade skatter. Jag tror att det skulle rymmas inom ramen. Det behöver alltså inte vara ett förslag som ökar skatterna.

Jag hade tänkt fråga när den utredning som ministern aviserat är tänkt att bli klar, men jag förstår av svaret att utredningen ännu inte har börjat sitt arbete. Därför undrar jag när ministern avser att tillsätta utredningen och på hur lång tid. Jag har varit i kontakt med många av de organisationer som sysslar med idrott, framför allt ridsport. Som jag förstått det är både hästnäringen och Riksidrottsförbundet ganska klara över vad de tycker, nämligen att det är bra att fler sporter får friskvårdsbidrag, däribland ridning. Jag ser inte riktigt att det skulle behövas en kontakt med de idrottsliga organisationerna när vi tycker samma sak i frågan. Här handlar det om att agera.

Anf. 97 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Jag vill helt kort skicka med ministern att Svenska Ridsportförbundet anordnade ett seminarium i Almedalen där samtliga partier fanns med. Som jag minns det lovade alla partier att undersöka om man inte kunde få med ridningen vad gäller friskvårdsavdrag. Det är ett medskick som jag vill göra. Titta gärna också på möjligheten att koppla bidraget till av Svenska Ridsportförbundet godkända ridskolor. Det skulle göra det betydligt enklare att få med det.

Jag är glad att ministern är så engagerad i folkhälsofrågor och ser med tillförsikt fram emot ett förslag där ridning som friskvård jämföras med andra sporter.

Anf. 98 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Också jag är väldigt glad över att det finns stor enighet mellan oss vad gäller målet att se över friskvården och de positiva effekter som olika typer av aktiviteter kan ha, inte minst för folkhälsan.

Låt mig ge en sakupplysning. Den typ av friskvård som vi diskuterar är redan i dag skattefri. Det är en bra utgångspunkt. Precis som Åsa Coenraads tror inte heller jag att om man inkluderade fler typer av aktiviteter det i sig skulle bidra till någon kostnadsökning. Om man till exempel red skulle man göra det i stället för att ta ut ett friskvårdsbidrag för att gå på gym. I den meningen är det ett nollsummespel, om än kanske inte i ett folkhälsoperspektiv.

Åsa Coenraads talar också om anläggningar, och som hon säger är anläggningarna i första hand en kommunal fråga. Jag är väl medveten om att det finns stora diskussioner om tillgången på anläggningar och vilken typ av anläggningar, sett i ett jämställdhetsperspektiv, som premieras på olika håll i landet. Det är en mycket viktig diskussion. Även om frågan är lokal kan den lyftas upp på nationell nivå för debatt. En nationell debatt skulle mycket väl kunna hjälpa till att belysa frågan och öka medvetenheten om den.

Det staten kan göra på det idrottspolitiska området, inte minst för att stärka folkhälsan, är något som jag ända sedan jag tillträdde som statsråd har talat väldigt mycket om.

Idrottsfrågorna måste höjas på den politiska dagordningen. Under en tid har det tyvärr när idrott diskuterats i politiska sammanhang mest handlat om negativa effekter av idrott, till exempel huliganism inom

fotbollen, dopning eller ”matchfixning”. Det är stora utmaningar för idrottspolitiken, men det kan inte vara det enda som politiken ska diskutera. Man kan lätt få intrycket att det inte finns någonting roligt med idrott. Men faktum är att det snarare är tvärtom. Idrott är fantastiskt roligt och bidrar till folkhälsan.

Det handlar inte bara om att lyfta frågan på dagordningen utan också om att lyfta olika aspekter av idrott. Regeringen har till exempel pratat om vikten av att ha en strategi för att kunna locka hit fler idrottsevenemang. Vi har pratat om vikten av att öka jämställdheten inom idrottsrörelsen. Jag har själv haft en god diskussion och en god dialog inte minst med företrädare för Riksidrottsförbundet. Det handlar också om att kunna stärka idrottsrörelsen som folkrörelse. Vi vet att man står inför stora utmaningar. Man har påbörjat ett strategiarbete från Riksidrottsförbundets sida. Det är någonting som jag tror att politiken mycket väl skulle kunna vara en god partner i.

Det är en viktig diskussion vi för. Det är viktigt att titta på de här frågorna ur jämställdhetssynpunkt. Jag är väldigt glad över att kunna ha en samsyn kring att idrottspolitik också är folkhälsopolitik.

Anf. 99 ÅSA COENRAADS (M):

Herr talman! Den här interpellationsdebatten har varit väldigt glädjande för mig, och jag tror att det finns fler runt om i Ridsverige och Hästsverige som blir väldigt glada över det besked som ministern nu lämnar, det vill säga att ridning kommer att ingå i friskvårdsavdraget och att regeringen vill lyfta häst- och ridpolitiken vidare. Det gläder oss allihop på olika sätt.

Precis som ministern säger är ridning en fredlig sport. Huliganismen är väldigt liten, i alla fall inom den ridsportsfär som jag känner till.

Det här är ett bra tillfälle för ministern att visa på regeringens handlingskraft. Vi är överens om att frågan är viktig. Nu ser vi fram emot lite verkstad på området. Jag ser fram emot att få veta när utredningen startar och när den beräknas vara avslutad. Jag tror att utredningen kanske inte behöver vara så himla lång den här gången, utan att vi kan komma till ett besked väldigt fort. Det här gynnar jämställdheten, jämlikheten och folkhälsan och är bra för ungdomsidrotten.

Anf. 100 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Medeltida turneringar är tack och lov sällsynta nu för tiden, så ridning är en relativt fredlig sport.

Jag ser som sagt också fram emot det här arbetet. Jag får be att återkomma med en exakt tidsplan och eventuella andra detaljer som jag kan delge riksdagen. Men jag ser starkt fram emot att samarbeta med såväl Åsa Coenraads som Lotta Finstorp kring den här frågan. Jag tror personligen att den är väldigt viktig, inte minst för att belysa ett område där flickors och kvinnors idrottande är väldigt stort, som tidigare har anförts. Detta kan i sin tur bidra till att öka jämställdheten på hela idrottsområdet.

Jag tackar så mycket för interpellationen och för en rolig debatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 101 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Maria Malmer Stenergard har frågat mig hur jag kommer att säkerställa att information på snusdosor finns kvar för den enskilda konsumenten och om jag avser att värna den svenska traditionen att reglera snuset som ett livsmedel.

Som bakgrund till frågan om konsumentens tillgång till information på snusförpackningar tar Maria Malmer Stenergard upp regeringens nyligen beslutade tilläggsdirektiv till den pågående Utredningen om genomförande av EU:s tobaksproduktdirektiv. EU:s tobaksproduktdirektiv avser att göra tobaksprodukter och tobakskonsumtion mindre attraktivt. Direktivets viktigaste målgrupp är ungdomar.

Utredaren har genom dessa tilläggsdirektiv fått i uppdrag att utreda möjligheten att införa exponeringsförbud för tobaksförpackningar och krav på neutrala tobaksförpackningar. Socialstyrelsens rapport *Registeruppgifter om tobaksrökningens skadeverkningar* från 2014 visar att ca 800 000 svenskar insjuknat på grund av rökning under de senaste åtta åren. Nästan 100 000 personer dog av samma anledning. Anledningen till tilläggsdirektiven är att regeringen anser att detta är åtgärder som kan bidra till att minska tobaksbruket och förhindra att ungdomar börjar använda tobak. Hur dessa åtgärder påverkar konsumenters möjlighet att informera sig om produkterna är något för utredaren att analysera i sitt utredningsarbete och är därför inget som regeringen har anledning att ta ställning till ännu.

Frågan om tillgång till information och innehållsförteckning på snusförpackningar är dock något som redan nu har aktualiserats med anledning av genomförandet av EU:s tobaksproduktdirektiv.

Utredningen om genomförandet av EU:s tobaksproduktdirektiv lämnade ett delbetänkande i februari i år. Betänkandet innehåller förslag på hur tobaksproduktdirektivet ska genomföras i Sverige. Tobaksproduktdirektivet innehåller bland annat bestämmelser om hur tobaksvaror och tobaksförpackningar får märkas. Ett av utredningens förslag innebär att det blir förbjudet att hänvisa till smak, doft eller smaktillsatser på tobaksförpackningar. Förbudet föreslås omfatta alla tobaksvaror och därmed även snus.

Utredningens förslag har nu skickats på remiss. Syftet med att skicka ett utredningsförslag på remiss är framför allt att regeringen vill ha belyst vilka konsekvenser som förslaget kan få om det genomförs. Regeringen måste därför återkomma till Maria Malmer Stenergards fråga avseende konsumenters tillgång till information på snusdosor efter det att remissinstanserna fått framföra sina synpunkter, remissvaren analyserats och regeringen bestämt hur man tänker gå vidare med förslagen.

Maria Malmer Stenergards fråga angående den svenska traditionen att reglera snus som livsmedel berör en fråga som omfattas av utredningens nuvarande uppdrag. Utredaren ska i denna del analysera och lämna förslag på en ändamålsenlig nationell reglering av snus och tuggtobak. Utredningen ska lämna sitt slutbetänkande senast den 1 mars 2016.

Anf. 102 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

De tilläggsdirektiv som ministern tagit initiativ till innebär ett uppdrag att se över möjligheten att införa både ett exponeringsförbud för tobaksprodukter och ett krav på neutrala tobaksförpackningar. Detta innebär att inte bara cigaretter utan också snus framöver kan komma att säljas under disk i förpackningar som är neutrala utan specifika varumärken.

I Sverige faller snuset i dag under livsmedelslagstiftningen vad avser krav på kvalitet, hygien och halter av potentiellt skadliga ämnen, precis som andra livsmedel. Enligt lagen finns också krav på innehållsförteckning. I övriga EU är snuset förbjudet, men Sverige har ett undantag med exportförbud, och det innebär att det är Sverige självt som reglerar snuset i dag. Snuset kan tillverkas i andra länder för att sedan säljas i Sverige.

Enligt gällande EU-rätt har man fortfarande möjlighet att smaksätta snus, precis som statsrådet redogjorde för, eftersom snuset är undantaget i tobaksdirektivet i det hänseendet. Men den pågående utredningen har tolkat direktiven oerhört snävt och menar att Sverige förvisso kan smaksätta sitt snus, men att vi inte kan märka ut smaken på förpackningen och att vi i det hänseendet faller under direktivet. Man skulle här i stället kunna göra en syftestolkning av direktivet, men det har utredaren valt att helt bortse från. Regeringen rider nu vidare på den vägen och utreder helt neutrala förpackningar utan innehållsförteckning.

Utredaren menar att konsumentens rätt till information i stället kan tillgodoses med hjälp av etiketter på hyllorna. Det känner jag mig väldigt bekymrad över. Ska konsumenten vara helt beroende av att varje enskilt försäljningsställe alltid har korrekt märkning? Det måste väl ändå vara tryggare för konsumenten om märkningen finns på varje enskild förpackning? Konsumenten har nämligen rätt till information. Där tror jag att vi är överens. Det här är grundläggande. Det ska alltid finnas en innehållsförteckning på en produkt. Inte minst är detta viktigt när det gäller tobaksprodukter. Med enhetliga förpackningar finns inte heller samma incitament för producenterna att värna produkterna, och då försvinner de kanske enskilt viktigaste skydden för konsumenten.

Detta är bakgrunden till att jag har frågat ministern hur regeringen kommer att säkerställa att information på snusdosor finns kvar för den enskilda konsumenten. Jag har också frågat ministern om han fortsatt kommer att reglera snuset som ett livsmedel.

Jag är väldigt förvånad över att när jag ställer frågor om snuset får jag svar om rökningen. Ministern hänvisar till Socialstyrelsens rapport *Registeruppgifter om tobaksrökningens skadeverkningar* och siffror i den om hur många som har insjuknat och dött på grund av rökning. Detta har över huvud taget inte med min fråga att göra.

Jag känner stor sympati för regeringens arbete att minska de sjukdomar som följer i rökningens spår. Men som alltid när det handlar om politik gäller det att prioritera och fokusera på rätt områden. Att då dra in snuset i en mängd restriktioner när man vill komma åt rökningen är helt fel väg att gå.

Anledningen till att Sverige har en relativt låg andel rökare och en relativt låg andel döda i lungcancer är att många svenskar snusar. Mot bakgrund av detta vill jag fråga statsrådet: Varför likställer statsrådet

Anf. 103 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Anledningen till att jag också berörde rökningen i interpellationssvaret är att rökningen är en stor anledning till det nyss framtagna tobaksproduktdirektivet men också en viktig del i den utredning som nu pågår om till exempel neutrala tobaksförpackningar.

Jag likställer inte alls cigaretter med snus. Det är, precis som Maria Malmer Stenergard påpekar, en stor skillnad inte minst i hälsoeffekterna. Ibland tycker jag debatten far iväg. Det är viktigt att påpeka att snus precis som annan tobak är en produkt som är skadlig för folkhälsan. Det är också därför som den omfattas av ett stort antal regleringar. Det handlar till exempel om bestämmelser om marknadsföring, varningstexter, begränsning av handel med mera.

Det är också med den utgångspunkten som tobaksproduktsdirektivet har utformats som det har gjorts när det gäller snuset. Det är också anledningen till tolkningen av den utredning som har gjorts. Nu får vi se vad remissinstanserna säger innan ett slutgiltigt förslag kan utarbetas. Det är ändå viktigt att framhålla att snus inte på något sätt är någon hälsoprodukt.

Anf. 104 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Jag är glad att vi i dag kan konstatera att vi inte kan likställa cigaretter och snus. Jag är därför fortfarande lite förbryllad över att statsrådet kommer in på rökningen i svaret om snusningen, men det kan vi nu kanske lämna därhän. Jag skulle jättegärna vilja att folkhälsoministern förtydligar på vilket sätt han menar att snus är farligt för folkhälsan. Det finns lite olika syn på det i vetenskapen.

Jag tänkte gå in lite ytterligare på direktivet. Regeringen skriver i sina direktiv att det är högst tveksamt om ett exponeringsförbud är förenligt med tryckfrihetsförordningen eftersom tobaksförpackningen är en tryckt skrift. Det är också tveksamt om förbudet är förenligt med varumärkeslagstiftningen. Om man inte använder sitt varumärke kan man tappa skyddet för det.

Om man inför de regler som regeringen uppenbarligen vill ha på plats och som man har initierat med utredningen kan företagen därmed gå miste om sina immateriella egendomar. Det för tankarna till en rätt allvarlig kränkning av äganderätten så som den definieras i Europakonventionen för de mänskliga rättigheterna. Även detta är regeringen medveten om. Den skriver om det i sina direktiv.

Det lagstadgade varumärkesskyddet och äganderätten gynnar producenterna. Men de utgör samtidigt ett väldigt viktigt skydd för konsumenterna. Producenten vill skydda sitt varumärke, men konsumenterna å sin sida är snabba att straffa ett varumärke som inte sköter sig. Dagens lagstiftning innebär alltså ett skydd för konsumenterna och en säkerhet i att det finns en kvalitetsprodukt i den vara som de köper.

Herr talman! Om varumärkena försvinner och ersätts av statligt designade neutrala förpackningar, vilka incitament har då producenterna kvar att tillhandahålla de bästa produkterna? Är ministern förberedd på en situation där hårt kontrollerade och reglerade svenska produkter ersätts av

omärkta produkter producerade i utlandet? På vilket sätt skulle det gynna konsumenterna?

Anf. 105 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Det är väl verifierat att snus har negativa effekter på hälsan. Det handlar om både effekter på hjärt-kärlsystemet och effekter på till exempel tandhälsan. Det går inte på något sätt att säga att snus skulle vara en hälsoprodukt. Därmed är inte sagt att de negativa effekterna för folkhälsan skulle vara likställda med dem från cigaretter. Det är inte heller någonting som jag har sagt vare sig vid detta tillfälle eller tidigare.

När det gäller de frågor som Maria Malmer Stenergard specifikt tar upp om förpackningar, varumärkesskydd och så vidare är det frågor som utredningen ska ge svar på. Med det delbetänkande som redan har levererats går det också en remissrunda. Vi avvaktar helt enkelt de remissinstanserna.

Det finns också ett uppdrag för utredningen att titta över regleringen av snuset som sådant och hur man kan få en reglering som är optimal utifrån de olika aspekter som man behöver ta hänsyn till. Också det är någonting som vi får se fram emot att ta del av när utredningen är klar.

Anf. 106 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Politik handlar inte sällan om intresseavvägningar. Kan det i folkhälsans namn vara värt att kränka äganderätten? Regeringen har gett utredaren i uppdrag att svara på just den frågan. Möjligtvis kan det vara motiverat att ställa den frågan när det gäller rökning. Men när det gäller snusning, som många hävdar indirekt bidrar till att förbättra folkhälsan genom att möjliggöra för människor att sluta röka, ställer jag mig väldigt frågande till regeringens initiativ.

Jag är uppriktigt bekymrad över att regeringen till synes medvetet behandlar snus och cigaretter på liknande sätt och att man hänvisar till rökningen när man försöker införa åtgärder även för snusningen. Jag är också bekymrad över att man envisas med att bortse från konsumentperspektivet. Tydlig märkning och tydlig innehållsförteckning är några av de viktigaste skydden för konsumenterna.

Att kunna straffa varumärken som inte sköter sig är kanske ett av konsumentens viktigaste vapen. Nu tycks det mig som att regeringen vill avvärja konsumenterna. Jag hoppas att man inte lyckas med det.

Anf. 107 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag kan bara konstatera det som jag har sagt i mina inlägg. Synen är att snus är tobak. Tobak omfattas av regeringens övergripande tobakspolitiska mål, det vill säga att minska allt tobaksbruk och förhindra att ungdomar börjar använda tobak.

I det hänseendet är det viktigt att få svar på de frågor som regeringen har ställt till utredaren bland annat när det gäller neutrala tobaksförpackningar, hur det är förenligt med svensk lag och hur det skulle kunna införas.

Det är viktigt att lyfta fram att det arbetet och de initiativ som regeringen har tagit enbart den senaste månaden på det tobakspolitiska området är de första större initiativen sedan man införde rökfria krogmiljöer.

Jag tror att det är ett väldigt positivt initiativ som kommer att leda till en politik och olika typer av reformer som kommer att stärka folkhälsan. Det måste ändå vara den första utgångspunkten när man diskuterar såväl cigaretter som snus.

Jag är ledsen att jag inte har kunnat svara mer detaljerat på de frågor som Maria Malmer Stenergard har ställt här i kväll. Det beror på att utredningen fortfarande pågår och vi inväntar remissvar på det första delbetänkandet innan regeringen kan ta ställning och ge svar på en del av de frågor som Maria Malmer Stenergard ställer.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 17 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Proposition

2014/15:61 Styrelsen för Sveriges författarfond

EU-dokument

KOM(2015) 63 Grönbok Att bygga en kapitalmarknadsunion

Motion

med anledning av redog. 2014/15:PN1 Verksamhetsredogörelse
Partibidragsnämnden 2014

2014/15:3037 av Jonas Millard och Fredrik Eriksson (SD)

§ 18 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 6 mars

2014/15:354 EU-lagstiftning om könsfördelning i bolagsstyrelser och fackföreningar

av *Robert Hannah* (FP)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2014/15:355 Mer jämställda pensioner vid äktenskapsskillnad

av *Maria Arnholm* (FP)

till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2014/15:356 Kvinnors sysselsättning

av *Erik Ullenhag* (FP)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2014/15:357 Behöriga lärare

av *Ida Drougge* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2014/15:358 Bostäder på Bromma flygplats

av *Lars Tysklind* (FP)

till statsrådet Mehmet Kaplan (MP)

2014/15:359 Behov av ökad spårkapacitet Stockholm–Uppsala

av *Niclas Malmberg* (MP)
till statsrådet *Anna Johansson* (S)

2014/15:360 Skattutjämningsystemet och bostadsmiljarden

av *Erik Andersson* (M)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2014/15:361 Stabsläge på sjukhus

av *Lotta Olsson* (M)
till arbetsmarknadsminister *Ylva Johansson* (S)

2014/15:362 Ett eventuellt godkännande av giftiga bly- och kadmiumfärger i EU

av *Lena Ek* (C)
till klimat- och miljöminister *Åsa Romson* (MP)

den 8 mars

2014/15:363 Sveriges kandidatur till FN:s säkerhetsråd

av *Sofia Damm* (KD)
till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

den 9 mars

2014/15:364 Regeringsutspel om bostadspolitiska satsningar

av *Mats Green* (M)
till statsrådet *Mehmet Kaplan* (MP)

2014/15:365 Utvärderingen av utvärderingen av ledande positioner i Kulturdepartementets myndigheter

av *Aron Modig* (KD)
till kultur- och demokratiminister *Alice Bah Kuhnke* (MP)

§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 6 mars

2014/15:274 Idefjorden

av *Fredrik Christensson* (C)
till klimat- och miljöminister *Åsa Romson* (MP)

2014/15:275 MSB:s insats mot ebola i Liberia

av *Karin Rågsjö* (V)
till statsrådet *Gabriel Wikström* (S)

2014/15:276 Höjda lokalkostnader för Försvarsmakten

av *Hans Wallmark* (M)
till försvarsminister *Peter Hultqvist* (S)

2014/15:277 Avkastningskrav för Fortifikationsverket

av *Hans Wallmark* (M)
till statsrådet *Per Bolund* (MP)

den 9 mars

2014/15:278 Skattelagstiftningens påverkan på mindre företag

av *Mats Persson* (FP)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2014/15:279 Solidaritet med flyende kristna

av *Robert Halef* (KD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

§ 20 Kammaren åtskildes kl. 20.19.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början till och med § 10
anf. 39 (delvis),
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.58,
av tredje vice talmannen därefter till och med § 15 anf. 98 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

CLAES MÅRTENSSON

/Eva-Lena Ekman

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Avsägelse	1
§ 3 Anmälan om subsidiaritetsprövning	1
§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 5 Ärenden för bordläggning	2
§ 6 Svar på interpellation 2014/15:282 om Jernhusens konkurrens med privata bolag	3
Anf. 1 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	3
Anf. 2 PENILLA GUNTHER (KD)	4
Anf. 3 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	4
Anf. 4 PENILLA GUNTHER (KD)	5
Anf. 5 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	6
Anf. 6 PENILLA GUNTHER (KD)	6
Anf. 7 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	7
§ 7 Svar på interpellation 2014/15:304 om risk för färre unga entreprenörer	8
Anf. 8 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	8
Anf. 9 JÖRGEN WARBORN (M)	8
Anf. 10 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	9
Anf. 11 JÖRGEN WARBORN (M)	10
Anf. 12 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	11
Anf. 13 JÖRGEN WARBORN (M)	13
Anf. 14 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	13
§ 8 Svar på interpellation 2014/15:332 om försäljning av Vattenfalls brunkolsverksamhet i Tyskland	14
Anf. 15 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	14
Anf. 16 JENS HOLM (V)	15
Anf. 17 JONAS SJÖSTEDT (V)	16
Anf. 18 BIRGER LAHTI (V)	17
Anf. 19 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	17
Anf. 20 JENS HOLM (V)	19
Anf. 21 JONAS SJÖSTEDT (V)	19

Anf. 22 BIRGER LAHTI (V).....	20
Anf. 23 FREDRIK SCHULTE (M).....	20
Anf. 24 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	21
Anf. 25 JENS HOLM (V)	22
Anf. 26 FREDRIK SCHULTE (M).....	23
Anf. 27 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	23
§ 9 Svar på interpellation 2014/15:334 om förbättrat klimat för entreprenörskap.....	24
Anf. 28 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	24
Anf. 29 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	25
Anf. 30 FINN BENGTSSON (M).....	26
Anf. 31 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	26
Anf. 32 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	28
Anf. 33 FINN BENGTSSON (M).....	28
Anf. 34 FREDRIK SCHULTE (M).....	29
Anf. 35 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	30
Anf. 36 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	31
Anf. 37 FREDRIK SCHULTE (M).....	32
Anf. 38 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	32
§ 10 Svar på interpellation 2014/15:296 om bekämpningen av stickmyggan	33
Anf. 39 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP).....	33
Anf. 40 MIKAEL OSCARSSON (KD)	34
Anf. 41 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP).....	35
Anf. 42 MIKAEL OSCARSSON (KD)	35
Anf. 43 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP).....	36
Anf. 44 MIKAEL OSCARSSON (KD)	37
Anf. 45 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP).....	37
§ 11 Svar på interpellationerna 2014/15:273 och 316 om förstärkning av jämställdhetsbonusen	38
Anf. 46 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	38
Anf. 47 JOHAN FORSSELL (M)	38
Anf. 48 TINA GHASEMI (M)	40
Anf. 49 HILLEVI LARSSON (S)	41
Anf. 50 TERESA CARVALHO (S).....	42
Anf. 51 FINN BENGTSSON (M).....	43
Anf. 52 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	44
Anf. 53 JOHAN FORSSELL (M)	45
Anf. 54 TINA GHASEMI (M)	46
Anf. 55 HILLEVI LARSSON (S)	47
Anf. 56 TERESA CARVALHO (S).....	47
Anf. 57 FINN BENGTSSON (M).....	48

(forts.)	48
Ajournering	48
Återupptagna förhandlingar	48
§ 11 (forts.) Svar på interpellationerna 2014/15:273 och 316 om förstärkning av jämställdhetsbonusen	49
Anf. 58 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	49
Anf. 59 JOHAN FORSSELL (M)	49
Anf. 60 TINA GHASEMI (M)	50
Anf. 61 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	50
§ 12 Svar på interpellation 2014/15:194 om gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker	51
Anf. 62 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	51
Anf. 63 MARIA MALMER STENERGARD (M)	52
Anf. 64 MARIA STOCKHAUS (M)	53
Anf. 65 JAN R ANDERSSON (M)	54
Anf. 66 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	54
Anf. 67 MARIA MALMER STENERGARD (M)	55
Anf. 68 MARIA STOCKHAUS (M)	56
Anf. 69 JAN R ANDERSSON (M)	57
Anf. 70 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	57
Anf. 71 MARIA MALMER STENERGARD (M)	58
Anf. 72 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	59
§ 13 Svar på interpellation 2014/15:239 om livsmedelsstrategin och gårdsförsäljningen av öl och vin	59
Anf. 73 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	59
Anf. 74 STEN BERGHEDEN (M)	60
Anf. 75 BORIANA ÅBERG (M)	61
Anf. 76 ÅSA COENRAADS (M)	62
Anf. 77 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	62
Anf. 78 STEN BERGHEDEN (M)	63
Anf. 79 BORIANA ÅBERG (M)	64
Anf. 80 ÅSA COENRAADS (M)	64
Anf. 81 JAN R ANDERSSON (M)	65
Anf. 82 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	66
Anf. 83 STEN BERGHEDEN (M)	66
Anf. 84 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	67
§ 14 Svar på interpellation 2014/15:267 om psykisk ohälsa och sjukskrivningar	68
Anf. 85 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	68
Anf. 86 LOTTA FINSTORP (M)	69
Anf. 87 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	70
Anf. 88 LOTTA FINSTORP (M)	71
Anf. 89 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	72
Anf. 90 LOTTA FINSTORP (M)	73
Anf. 91 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	73

§ 15 Svar på interpellation 2014/15:337 om ridsport som friskvård.....	74
Anf. 92 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	74
Anf. 93 ÅSA COENRAADS (M)	74
Anf. 94 LOTTA FINSTORP (M)	75
Anf. 95 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	76
Anf. 96 ÅSA COENRAADS (M)	77
Anf. 97 LOTTA FINSTORP (M)	78
Anf. 98 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	78
Anf. 99 ÅSA COENRAADS (M)	79
Anf. 100 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	79
§ 16 Svar på interpellation 2014/15:343 om snus och varumärken	79
Anf. 101 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	79
Anf. 102 MARIA MALMER STENERGARD (M)	80
Anf. 103 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	81
Anf. 104 MARIA MALMER STENERGARD (M)	82
Anf. 105 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	82
Anf. 106 MARIA MALMER STENERGARD (M)	83
Anf. 107 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	83
§ 17 Bordläggning	84
§ 18 Anmälan om interpellationer	84
§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar	85
§ 20 Kammaren åtskildes kl. 20.19.	86

Tryck: Elanders, Vällingby 2015